

Page 44

Sept 1, 1813

Inc

159

Diego de Daza

In defensiones S. Thomae

alen. Ungut e
Stanislas polo
Sevilla, 1491 no.

Haebler, 203.

5-1-23. AD:

X

21
Fratri **U**ite regis
vite regis
principis
me ab imp
gistris
mum ac Reue
petrum adena
nie totius prima
dina em dignissim

Deça ordinis predicatorum
nissim ac mag
no. In defensu
omibus magist
vugnat
inum de
n. zule Loletañ. hispa
Dante Romane ecclesie car
Epistola.

Ulustrissimo ac Reuerē
dissimo in cristo patri dño: do
mino petro adendoçe archip
fuli Loletañ. hispaniaz prima
ti: sancte Romane ecclesie car
dinali dignissimo. frater Dida
cus de Deça ordinis predicatorum
uite regularis. S. P. D. Non
satis cōstat pater optime: an ue

ritas plures habeat sectatores an impugnatores
Et quidem ambiguū non est q̄ a prima rerū cō
ditione: vix traxerit veritas sine aduersante mo
rula. ipsa teste veritate vbi de prima ac pulcher
rima inquit creaturarum. Ille homicida erat ab
initio ⁊ in veritate non stetit. Verum q̄ alij sola
bsistunt ignorātia. Nam crebro: vt Seneca di
cit. mendacium specie veritatis obeludit. Et si
zut tristem frontem amicus ⁊ blandaz adulator
ostendit: sic versimilitudine ut uel fallat uel sur
ripiat: coloratur ueritas. Hoc erroris exēplo ga
late reprehensi sunt: quibus Apostol⁹ ait. O in

1491
de la Vega 811

Da laura de

5 obe//
gnār
ciētie
fica//
zuan ..
obis sunt. Neq; horum
as suis ueritatē assequi:
fit ut contentionū cer
requirantq; atq; ex pa
nes ecurgant. qui et eo
le maxime doctos arbitrati sunt: si doctioribus
ignorationem audacter obisciant. Ego certe ad
miroz ne dicam abominor quorundaz doctoruz
impudentiam quorum omne studium ⁊ cōmen
tatio in eo posita esse uidetur: ut maioribus
tradican. Audiant isti maledictionē dei p
phetam dicentis. Ne qui sapientes estis in
uestris ⁊ coram uobis metipsis prudentes. Auca
ant ⁊ cōminationez Apostoli in epistola ad Ro
manos. His inquit qui ex contentione sunt ⁊ q
non acquiescūt ueritati: ira ⁊ indignatio rē. S;
his plane longe deteriores sunt qui quadā ani//
mi amaritudine inuidieq; cruciatib⁹ excitati ue
ritatem passim negant: premunt ac persecunt
ut tantū aliorum acta lacerēt et extinguāt. Hos
uocat Apostolus scribens ad Thimotheū: ho//
mines corruptos: mente reprobos: semper discē
tes: ⁊ nuncq; ad scientiam ueritatis peruenientes
Horum erat iugis pugna perpetuumq; certam
cum nostro diuo Hieronimo ut ipse deplorat
quos ab indefesso latratu et rabie persecutiōis:
canes uocare consueuit. sed ⁊ scriptura eos par
uulos. idest minores non gratis appellat dicens

3

Uirum occidi. Inuidia et paruulum
si eis. Inuidiosum inuidere: ni
mus. Inuidiosum maiores esse puta-
minoz. Inuidiosum uerbi gratia qd eo
enim hostis ille ante. Inuidiosum homini inuidere
do surripuit: nisi quia amittit. Inuidiosum: mi-
noze se mortalitati illi agnouit. Cur et Saul Da-
uid strenuum populi sui ducem persequeretur?
nisi qd eum magnis quotidie uirtutuz augeri suc-
cessibus sensit: habet hoc nimirum inuidie estu-
antis uirus: qd cuncta que inuenerit bene gesta ali-
orum inficit ac consumit. Hec cum ita sint: non
mirentur ignari. neq; iurati hostes ut ita loquar
insultent si diui Thome a quatinis probatas sen-
tencias fideles atq; ueritate plenas: morsibus ob-
tractatorum patere intelligunt. si quidem meminisse
eos oportet id usu omnibus fere scriptorib;
alia atq; alia rone ut deductuz est euenisse. quod
multorum exempla cunctis apta satis probant.
Sed hoc unum admirentur magis qd cernant
doctrinam eius probatissimam tam multorum non
utiq; uulgarium iaculis propulsatam non extingu-
non eueri. aut uel in modico unq; infringi potu-
isse. quod certe necdum ingenij sui maximi argu-
mentum est non exile: uerum qd e celo uim metis
scribendiq; munus fide integerrimuz nactus sit.
Illud itaq; sibi metipsis obiciant latratores: qd
sancti doctoris dogmata magno ac excellenti in-
genio uiri ut ipsi aiunt impugnauerunt. nam id utiq;
non fecissent: nisi ei apud omnes summum fuisset
iudicium et uirtutis opinio: ut tanto sibi inde ma-

tozem compararent triumphu
fellit. & fortissimū pugilem po
tamen oppugnatioib⁹: celeb⁹
tales qui modo ceci non sunt aut ingrati: diuus
aquinas nomen assecutus est. horū nuper ma//
gister Nicholaus de lira & quidem uir doctissi//
mus inuentus est. qui cum ueteris ac noue legis
postillator sederet: nonnulla sancti Thome the
oremata corrigenda annotauit. Cui cū dñs pau
lus Burgen. episcopus se sancti doctoris defenso
rē offerret: magister ad Nathias puincie Saxonie
minister: accerrimus Nicholai surrexit propu//
gnator. & nunc rationibus eius ut ipse putat: ui
res accōmodando. nunc nouis quibusdā argu
tius adinuentis: sententias sancti Thome labefa
ctare ac prope expugnare conatus est. Ego ue//
ro non q̄ me maiorem alijs aut doctiorem exiiti
mēc neq; enim uires meas ignoro. Sed quo mi
litie mee disciplinam pro ueritate tuenda cui me
deuoui utcūq; adimpleam: ceptum pro scō Tho
ma adiui certamen. Hunc tamen mihi dūtāt
placuit imposuisse terminū. ut & aduersantiū ra
tiorinationes inualidas penitus ac ineptas ostē
derim. & sancti doctoris dogmata incōcussa pro
bauerim ueritate subsistere. Burgen. uero bene
dicta & q̄ causam sancti Thome tangere uisa sūt:
in sortem meā suscepi. cetera que ad rem nō per
tinent quecunq; illa fuerint uera aut falsa: inta//
cta reliqui. Accipiet igit̄ dominatio tua Reuerē
dissima opus hoc mee in illam fidei ac Reueren
tie locuples testimoniū. cui id iure optimo dedi
caui. Certo sciens nō parū illi ex tue dignitatis

7
splendore: momenti ⁊ roboris prouenturū. Nā
ut pretereā *...* ilie illustris antiquitatē. opes
immensas. *...* rē potentiā que tibi cum pau
cis sunt cōmunia: animi tui magnitudo. rara p *rara*
bitas. uirtutū ornamenta ⁊ omnis sciētie decus: *spuae*
te omni obsequio dignū. teq; iudicē omniū litte
rarum efficiūt. Qd si in editione mea hac qd in
ciderit qd nō ad unguē ut aiunt fuerit elimatū:
pro ingenio tuo mirabili primas clarissime: ca//
stigationi non parcas. at mihi non satis perito:
pro solita humanitate indulgeas. Sin autē labor
meus tua gratia ac laude dign⁹ fiat: fructū hunc
ac premiū spero ⁊ opto. ut amplitudo tua muni
ficentissima in Diui Aquinatis honorē: libelluz
istum q̄ multos iubeat fieri Eneis litteris. Vale
felix pontifex.

L1

Circa librum in Genesim
Capitulum primum

3

In capitulo primo libri Genesis super illud. Dixit autem deus: fiat lux. Cum postillator iuxta expositionem littere secundum tertiam opinionem vellet probabile ostendere ac defendere quod corpus solis factum fuerit quarta die ex nube lucida, que secundum tertiam opinionem fecerat tribus diebus precedentibus diem et noctem: Improbatur quamdam sancti Thome argumentationem. Ex prima parte questione. lxxvij. articulo ultimo. ad secundum inquiring. Nec ualet quod contra hoc obicit frater Thomas prima parte summe sue dicens. quod non potest conuenienter dici quod in prima rerum productione aliquid sit productum satis cito corrumpendum. Ex quo concludit inconuenienter dici: solem factum ex illa nubecula. quia sic: fuisset corrupta. Non enim corrumpuntur proprie loquendo de corruptione secundum perfectam eius rationem: que transmutantur in melius. ut dicitur in libro de generatione. sicut non dicuntur elementa proprie corrumpi: quando ex eis fit corpus mixtum. quia corruptio proprio modo dicta: est uia ad defectum. hic uero ad perfectum. illa autem nubecula erat quid imperfectum respectu solis. Ipse etiam Thomas incidit in id quod reprobatur. quia in opere quite diei: dixit quod aues et pisces facte sunt ex quatuor elementis. licet in

textu solum nominetur aqua. quod non potuit
 fieri: nisi per operationem formarum elementa
 rium modo. Hec postillator in forma.
C Ad quorum primum respondet Burgen. q postil
 lator falso imposuerit illud sancto Thome. cum
 per eam argumentationem quam postillator in//
 duxit: non improbet sanctus Thomas opinio//
 nem que corpus solis dixit esse factum ex nube
 lucida: sed aliam que prima fuit scilicet q nubes
 illa: facta sole in preiacentem materiam redisset.
 ad quam sequebatur nubeculam illam uere et pro
 prie corrumpi cum in rem uiliozem mutata fuisset;
 scilicet in preiacentem materiam. q autem ex nube lu
 cida non fuerit formatum corpus solis. que ter
 tia opinio recitat a sancto Thoma: destruit per
 aliud medium. quia scilicet materia solis non po
 tuit prefuisse sub alia forma: si ponatur sol secun
 dum naturam corpus incorruptibile. Unde sa//
 tis constat q postillator non bene aduerterit di
 cta sancti Thome. Hec Burgen. et bene. et ad in//
 tentionem sancti Thome. **C** Verum magister Ada
 thias ordinis fratrum minorum Saxonie puincie mi
 nister egre ferens hic et ubiq; defensionem sancti
 Thome: putat quadam sophistica circuitioe im
 probationem postillatoris non rectam: rationa
 bilem ostendere dicens. q improbatio tertie opi
 nionis secundum sanctum Thomam innitit eidem
 medio quo prima opinio secundum eum destrui
 tur. Probat hoc. quia ex obiectione sancti Tho
 me contra tertiam opinionem: duo sibi uidentur
 sequi. primum est q ex illa luce sine sui corruptio
 ne: corpus solis fieri non potuit. quia materia sol

non potuit p̄fuisse sub alia forma: sine corru-
 ptione prioris. cuius forme cor- ptio non erat
 conueniens. quoniam nihil fuit in principio cō-
 ditum: cito post corrupendum. quod dicit
 postillatorem in uerbis sancti Thome itime per-
 sperisse. ¶ Secundum q̄ sequi uidetur inquit il-
 le ex dictis sancti Thome est. q̄ nulla materia ex-
 istēs sub forma priorī: potest esse sub forma po-
 steriori nisi priorī corrupta. Et ideo reprobat
 tertiam opinionem quia forma solis specifica.
 formam lucis genericam non compatitur. pro-
 pter quod ex luce non potuit fieri sol: nisi for-
 ma lucis corrumperetur. quod est inconueniēs
 propter medium per quod prima opinio secun-
 dum sanctum Thomam fuerat improbata. hec
 magister adthias. ¶ S; certe mirabile ē q̄ iste
 magister tam multas sibi reperit inuolutiones.
 tanq̄ extraneum habuerit intellectum: ubi san-
 ctus Thomas plane aperuit mentem suam. Un-
 de uidetur magistri huius tota reductio: qua-
 dam extorsione pro sola volūtate conficta. Qd̄
 enim primo dicit vtriusq̄ opinionis improba-
 tionem secundum sanctum Thomam eodem in-
 niti medio: falsum est. Cum ambas nō vna sed
 duplici argumentatione ac diuersa destruxerit.
 Et ad eius probationem dicit q̄ ex obiectione
 sancti Thome contra tertiam opinionem: non
 aliud sequitur. q̄ q̄ sanctus Thomas expressit
 scilicet q̄ corpus solis non potuit formari de nu-
 becula. Ad quam conclusionem vtitur ea ratio-
 ne dūtatur: quia materia solis non potuit eē sub
 alia forma si ponatur corpus solis incorruptibi

le et non ex quatuor elementis. Nam inde seque-
 batur quod materia solis esset intransmutabilis. et
 ita quod non fuit primo sub forma nubecule. et per
 consequens quod ex ea non fuerit formatus sol. quia
 nihil aliud est aliquod ex altero composito fieri na-
 turaliter: quam materia unius primo fuisse sub for-
 ma alterius ut habet ex primo de generatione.
 ¶ Et cum magister Nathias dicit quod in dictis san-
 cti Thome includit ista: materia solis non potuit
 fuisse sub alia forma sine corruptione prioris: ve-
 rum est. Sed est falsum quod talem corruptionem fu-
 isse in prima rerum productione: sit illud inconueni-
 ens ad quod tertia opinionem preterdit. scilicet Thome du-
 cere. Nec corruptio prioris forme nubecule: est
 medium aut fundamentum sue argumentationis. sed co-
 dicio apposita de incorruptibilitate solis. ex qua
 sequitur materiam solis nunquam fuisse sub forma
 nubecule. aut sub alia forma. Et per consequens
 quod ex nube non fuerit formatus sol. Unde ex illa
 conditione apposita. scilicet si ponatur corpus solis
 incorruptibile: aperte monstratur quod non fuerit
 mens sancti Thome tertiam opinionem impro-
 bare. per hoc medium videlicet quia nihil in prima
 rerum institutione productum est: cito post corrupen-
 dum prout arguens somniauit. Alias: frustra adie-
 cta fuisset illa condicio. quoniam ea apposita vel
 non apposita: non minus probaret tale medium.
 Nam si corpus solis factum esset ex nube lucida
 put dicit tertia opinio: non minus sequeretur nubecu-
 la corrumpi. ac per hoc aliquid in prima rerum productione
 esse conditum satis cito corrupendum. siue corpus solis
 ex ea formatum corruptibile esset: siue incorruptibile.

Nihil enim ad illud propositum confert corru-
 ptibilitas solis aut incorruptilitas. Unde liquet //
 do cōstat q̄ sanctus Thomas nō eodem medio
 tertiam improbet opinionem quo et primam .
 neq; idem incōueniens ex utraq; obiectione pre-
 tendit. Sed medium argumentationis eius con-
 tra tertiam opinionem: sumitur sicut dictum est
 ex conditione adiecta scz si corpus solis pona-
 tur incorruptibile: ⁊ inconueniens ad quod de-
 ducit tertiam opinionem: est implicatio contra-
 dictionis. Nam tertia opinione concessa: sequi-
 tur materiam solis primo fuisse sub forma nube-
 cule ⁊. per consequens subiectum transmutatio-
 nis. alias: non fuisset transmutatio naturalis. stā-
 te autem conditione scilicet corpus solis esse in-
 corruptibile ⁊ non ex quatuor elementis: sequi-
 tur materiam solis non primo fuisse sub alia for-
 ma neq; subiectum transmutationis. Nam incor-
 ruptibilitium corporū: intrāsmutabilis est mate-
 ria secundum formas. ¶ Confirmātur ista quia
 in questione de potentia dei. questione quarta
 de creatione materie informis. articulo secundo
 in ultima obiectione cōtra illud dictum scilicet.
 q̄ ex nubecula formatū fuerit corpus solis: hac
 eadem utitur argumētatione ⁊ non prima. in q̄t
 enim sic. Sed contra omne illud qd̄ fit ex mate-
 ria precedente: habet materiā talē in qua possi-
 bilis est formatū successio. talis autē non est ma-
 teria solis nec alicuius celestium corporū eo q̄
 in eis non est contrarietas. ut probatur in pri-
 mo celi et mundi. ergo non potest esse q̄ ex illa
 luce: postmodum formatum sit corp⁹ solis. Hec

sanctus Thomas. ¶ Ex supradictis satis uidet
 q̄ nec dum medullam aut intima in uerbis san-
 cti Thome postillatoꝝ non uidit: sed neq̄ super-
 ficiem eorum tetigerit. Ea autem que in defensi-
 onem postillatoꝝ magister Mathias multipli-
 cat ac inuoluit: figmenta sunt. que nec ex uerbis
 sancti Thome: neq̄ ex eius intentione proban-
 tur. ¶ Sed utrū in quolibet composito sint plu-
 res forme substantiales: uel una tantum. qđ ma-
 gister Mathias tetigit: non est presentis nego-
 tij examinare. cum super hoc nullam fecerit in
 hoc passu sanctus Thomas mentionem. Est
 enim nostri laboris intētio ea que postillatoꝝ ex
 dictis sancti Thome recitat improbanda: uera
 atq̄ probata esse ostendere. obiectionesq̄ in cō-
 trarium pro nostra capacitate dissoluere. Unum
 tamen est q̄ articuli Oxonie condemnati nō po-
 terunt nos in hac parte deterrere. aut linguam
 uel calamus cohibere. ¶ Quod autem postil-
 latoꝝ secūdo subiūgit q̄ scūs Thomas incidit in
 id qđ reprobat: q̄q̄ nō repugnet improbationi
 sancti Thome ō tertiā opinionē: q̄ tñ obiectiōi
 ei⁹ ō p̄mā opinionē uideret̄ obsistere: Respōdet
 Burgen̄. q̄ scūs Thomas i ea argumētatiōe nō im-
 probat q̄ in p̄ma rerum institutione ex aliqua
 natura produceretur species alia. sicut herbe et
 plante ⁊ aues ⁊ pisces ex quatuor elementis. sed
 dicit esse inconueniens q̄ aliqđ tunc factum fue-
 rit: quod postea esse desierit secundum totum.
 ut q̄ totum unum elementum: aut alia queuis
 species: producta fuisset et post modicum de-
 sineret esse. hec Burgen̄. ¶ Et quāuis solutio

ista probabiliter sustineri posset: dicitur tamē me-
 lius et magis ad intentionem sancti Thome. fal-
 sum esse quod sanctus Thomas incidit in id quod
 improbauerat: Nam in productione herbarum
 et plantarum aut auium et piscium ex quatuor ele-
 metis quā posuit sanctus Thomas: nulla fuit fa-
 cta corruptio proprie dicta. cū ibi fuerit genera-
 tio perfectionis ex imperfectiori. que transmuta-
 tio neque est: neque a sancto Thoma reputat corrup-
 tio proprie dicta: sed mutatio quedam in melius
 que non repugnat prime rerum institutioni. Quod
 expresse sanctus Thomas docet in hoc proposito
 prima parte. q. lxxii. de opere sexte diei. ad quintum
 inquit enim. *Ad quintum dicendum: quod cū gene-*
ratio vnius sit corruptio alterius: quod ex corrupti-
one ignobiliorum generentur nobiliora: non repu-
gnat prime institutioni rerum. Unde animalia que
generantur ex corruptione rerum inanimatarum uel
plantarum: potuerunt tunc generari. non autem que
generantur ex corruptione animalium: tunc potue-
runt produci: nisi potencialiter tantum. hec sanctus
Thomas in forma. Unde contra primam opinio-
nem que posuit nubeculam in preiacentem materi-
am rediisse formato sole: recte utitur sanctus Tho-
mas illo medio. quia scilicet in prima rerum institu-
tione nihil fuit productum postea corrupendum
Nam ibi fuisset corruptio in minus perfectum: scilicet
in preiacentem materiam: que corruptio repu-
gnat prime rerum institutioni. Sed contra tertiam
opinionem que posuit transmutationem ex nube
lucida fieri in melius: scilicet in corpus solis: non eo
medio tanquam insufficienti. sed alia usus est argu-

causam tante cladis totius. s. perditionis hūane
per diluuiū: vitia hominibus obiecit carnalia vi
cens. Vidētes filij dei filias hominū rē. ⁊ seq̄t̄.
Dixitq; deus. Nō permanebit spirit⁹ me⁹ in ho
mine in eternū quia caro est. i. vitijs carnalibus
illectus. Sed verisile est q; potius obiecisset illis
scriptura pro ratione tāte pene inferende: pctm̄
ydolatrie grauissimū si tūc fuisset. ¶ Ad obiecti
onem autē arguentis ḡ rationē sancti Thome vi
cit q; nō est sile. quia memoria ⁊ cōsideratio cre
ationis vniuersi per se arguit vnitatē dei creatis.
Ac eius summā perfectionē ⁊ bonitatē et excellē
tiam sup omnes creaturas ac per hoc q; sibi de
bitus sit cultus latrē. Unde ⁊ philosophi natu
rali ratiōe ea de deo cognoue ex cōsideratio
ne ordinis vniuersi ⁊ sue institutionis. Ad memoria
autē punitiōis seuerē: nō ita directe ⁊ de per se p
bat deū vnū summe bonū atq; eius naturā pfe
ctissimā sup oēs creaturas. Lū pene in q̄tū hu
iusmodi a mala causa ⁊ a plurib⁹ ifligi possint.
⁊ presertim in hominib⁹ secūde etatis potuit me
moria illius punitionis nō esse sufficiēs ad exclu
dendū ydolatriā: q; intellectus hominū tūc ma
gis erat obtenebratus q̄ in prima etate. tū ex ma
iori elongatione a prima nature puritate. tum ex
assiduitate peccādi. Unde ⁊ cā circūcisionis da
te tpe Abrahe ⁊ legis late tpebus ad Noysi: afflig
natur a doctoribus obtenebratio mētis hominū
ex vetustate peccādi ⁊ distantia naturalis ratiōis
a pmo sui vigore. ¶ Habuerūt etiā hoies prime
etatis auxiliū magnū quo in cultu veri dei persi
sterēt doctrinā. s. Ade qui plene instructus erat
b j

in naturalibus ⁊ diuinis. Uixit enim Adā p̄ me-
dium t̄ps̄ fere prime etatis s̄m cōputationē hie-
ronimi. cui successit sextus ab eo Enoch vir iu //
stissimus. cuius filius a Datu salem mortuus ē pro-
ut Hieronimus refert eodem anno quo diluuiū
inundauit. atq; ita doctrina Ade: de cultu vni⁹
dei: faciliter potuit disseminari per totam p̄mam
etatē ante diluuiū. ¶ Et preterea memoria recen-
tis creationis fuit memoria beneficij suscepti. q̄
naturaliter trahit beneficiatū in amorē ⁊ recog-
nitionem benefactoris s̄m quem modū dicit Di-
onisius. iij. ca. de diuinis noībus. q̄ deus omnia
in se conuertit tanq̄ omniū causa. que recogni-
tio principaliter consistit in exhibitiōe debiti cul-
tus. s. honoris ⁊ reuerentie. Unde ore dei dicitur
mala. primo. Si ego p̄r: ubi honor meus: Quia
scz pater habet rationem principis. Sed memo-
ria punitionis: directe ⁊ per se inducit timorem
seruilem. qui ⁊ si quandoq; manū cohibeat: mē-
tem tamen directe ⁊ per se non reformat. p̄mo si
fuerit excessiuus: impedit rōis iudiciū ⁊ act⁹ iuo-
luntarios causat suo mō. Un̄ nimiz si mēoria seue-
re punitiōis p̄ diluuiū: nō sufficiēter cohibue-
rit hoīes secūde etatis ab ydolatria quēadmo //
dū mēoria creatiōis recēs hoīes etatis p̄me. Pre-
serti cū de⁹ assecurauerit federe sempiterno Noe
cū tota posteritate dicēs. Ecce ego statuā pactuz
vobiscū ⁊ cū semine v̄ro p̄ uos ⁊ ad oēm aiām
v̄uētē q̄ ē rē. Seq̄t. ⁊ neq̄q; ultra interficiet oīs
caro aq̄s diluuij. nec erit deiceps diluuiū disti-
pās oēm terrā. h⁹ enī p̄missiōis cōfidētia: potu-
it eē occasio q̄ mēoria seuerē punitiōis scē per

9
Dilunium nō satis retraheret hoies secūde etatis
ab ydolatria.

Circa capitulum. xxv.

In ca. xxv. ubi i replica d Burgē. magister
Mathias dicit. nec p̄t Burgen. pbare intē
tū suū p̄ sc̄m tho. q̄ p̄cedit p̄ p̄pothesim
q̄ nō cōcedit: Aduertēdū ē q̄ nec sc̄s tho. illaz
cōcedit ymo magis in rei veritate negat. Inquit
enī sic p̄ma secūde. q. cij. ar. ij. ad sc̄oz. Ad secun
dū dicēdū. q̄ rō illa p̄cederet si cerimonialia p̄
cepta eēnt data solū ad figurādū futurū. nō autē
ad p̄sentia literā deū colēdū. Un̄ r̄ i corpore eius
de articli hec fuerat sc̄i Tho. determinatio q̄ ce
rimonialia ueteris legis nō solū habuerunt cām
figuralē: s; etiā litteralē. s. cultū dei p̄ tpe illo.

Circa capitulum. xlvij.

In ca. xlvij. cū Burgen. circa cōtractus Jo
seph induceret ex doctrina sc̄i tho. secūda
secūde. q. lxxvij. ar. i. q̄ in emptōe r̄ vēdi
tione equalitas iusticie obseruāda ē d̄ quoddaz
postillatoris dictū. s. q̄ tm̄ ualet res q̄tū vēdi po
test: Magister Mathias iqt. Sz ego cū postilla//
toze uerius puto q̄ in cōmutatiua iusticia equa
litas fm̄ naturam seruari non possit quicqd̄ di//
cat sc̄s tho. p̄ Burgen. allegat. q̄ totū aurum
mūdi fm̄ naturā nō ualet unū equū. cū tm̄ in or//
dine ad hūanos usus modicū aux̄ ualet magnū
equū. Nec m̄gr Mathi. cū alijs q̄ ad hoz̄ recla//
b ij

rationem subiungit. ¶ In quibus uerbis dupli-
ci reprehensione dign⁹ hēt. Primo qz ex mō suo
loquēdi videt^r significare qz scūs Tho. aliqñ dix-
erit. aut in loco preallegato senserit: qz in comu-
tatiua iusticia obseruanda sit equalitas s^m natu-
rā rei specificā. Lū tamē hoc sit manifeste falsū.
p^{mo} d^{ri}um huius docet eadē qstione arti. secun-
do ad tertiū inquit enim. Ad tertiū dicēdū qz si-
cut Augustinus dicit. *ij. de ciui. dei*: precii rerū
uenaliū nō cōsiderat^r s^m gradū nature cū qñqz
pluris vendat^r vnus equus q̄ vnus seruus. Sed
cōsiderat^r s^m qz res in vsu hominis veniūt. Et
ideo nō oportet qz venditor vel emptor cogno-
scat occultas rei vendite qualitates. sed illas so-
lum per quas reddit^r hūanis vsibus apta. puta
qz equus sit fortis et bene currat. et silr in ceteris.
has autē qualitates: de facili venditor et emptor
cognoscere possunt. hec scūs Tho. i forma vbi
expresse tenet qz precii in cōmutatiua iusticia nō
consideret^r s^m gradū nature rerū. Patet ergo qz
modus loquēdi huius magistri fuerit ex falso in-
tellectu quē habuit in uerbis sci Tho. et vtinam
nō ex malo affectu. ¶ Itē secūdo videtur qz iste
magister ppriā vocē ignorauerit. nā dicit qz eq̄-
litas in cōmutatiua iusticia que est in cōtractib⁹
nō seruat^r. sed qz p^r rationē iusticie mēsurat^r. qd
enim aliud est s^m ratiōem iusticie res mēsurari:
q̄ in earū cōmutatione equalitatē seruari. Lerte
nō aliud. neqz ex diffinitōe Aug⁹. quā pro se in-
ducit aliud habet. vt patet recte eā cōsideranti.
Sed vt mihi videt^r putat magister adathias qz
in cōmutatiua iusticia mēsurantur res consi-

derata qualitate temporū. locorum. ac dignita-
tis rerum in respectu ad vsum hominū: q̄ ideo
in ea non obseruat equalitas. in quo plane de-
cipit. quia p̄mo non eēt iusticia cōmutatiua: si
illa omnia nō cōsiderarētur ⁊ singula que digni-
tatem aut valore[m] rerū exaugent. nec ē aliud e-
quilitatem in iusticia cōmutatiua seruare: quam s̄m
omnes illas circūstantias res commutabiles cō-
mensurare. Unde scūs Tho. secūda secūde in q̄-
stione preallegata. arti. secūdo. ad secūdū sic di-
cit. Ad secūdū dicēdū q̄ mensuras rerū venaliū
necesse est in diuersis locis esse diuersas p̄pter di-
uersitatem copie ⁊ inopie rerū. q̄ vbi res magis
abundāt: consueuerunt esse maiores mēsure. In
vnoquoq̄ tamen loco ad rectores ciuitatis per-
tinet determinare que sunt iuste mēsure rerū ue-
naliū pensatis conditiōibus locorū ⁊ rerū. ⁊ ideo
has mēsuras publica auctoritate vel consuetu-
dine institutas: preterire non licet. Nec sanctus
Tho. Ex quibus etiam accipit verus intellectus
eius prouerbij legalis quod postillator introdu-
xit. s. q̄ tantū valet res quantū vendi potest. Nō
enim est verum si intelligat q̄tum vendi potest
de facto ⁊ beneplacito cuiuscūq̄ vendentis. S;̄
quantū vendi potest de iure. i. seruata institutio-
ne publica auctoritate aut consuetudine firma-
ta. Unde ⁊ si quis nō cogatur ad vendēdū rem
suā: tñ si vendere vult: formā iuris ⁊ regulā iusti-
cie debet seruare ⁊ equitatis. Quod ⁊ si licitū sit
emptori ⁊ venditori se inuicē decipere infra vi-
midiū iusti precij s̄m legem ciuilem que non po-
tuit prohibere quicquid est cōtra virtutem: lex

tamē diuina que nihil impunitum relinq̄t quod sit uirtuti d̄riū: illicitum reputat si in emptiōe et venditiōe equalitas iusticie nō seruet. Facit ad hoc glo. notabil. f. q. ij. hoc ius. vbi dicit q̄ si in venditione plus offerat q̄ res ualeat: ecclesia nō debet recipere. sed tm̄ iustum p̄cium. Nā ec//lesia in suis cōtractibus nō debet tolū facere.

Circa capitulū nonū libri Exodi.

¶ In ca. ix. libri Exodi Burgen̄. s̄ postillato rē allegat sc̄m tho. dicentē secūda secūde q. lxxxij. ar. ij. q̄ cū actus hūani sint cau//se quorūdam effectuum: oportet homines age//re aliqua ut per actus suos impleant quosdā ef//fectus s̄m ordinem a deo dispositum. ¶ Ubi ma//gister a Nathias uolens postillatoris dicta defen//dere inquit. Sed ⁊ illud q̄ Burgen̄. ex dictis sc̄i tho. secūda secūde. q. lxxxij. applicat p̄posito: Uidet minus catholice dictū. uidelicet q̄ ex or//dinatione diuina oportet hoīes agere ut effect⁹ a deo instituti impleāt. Nā ex eo sequit̄ in ma//teria p̄nti: q̄ Pharaoni peccatū obstinatiōis im//putari nō debet. Quia s̄m hoc: oportuit eū esse causaz diuine glorificatiōis si causaliter teneri de//beat: ut uult Burgen̄. Hec magister a Nathias cū alijs que ad huius declarationem cōtra Burgen̄ subiungit ¶ S̄ salua pace sua certe uerius ac ho//nestius potuisset loqui si dixisset. q̄ Burgen̄. in//epte ⁊ extra mentem sancti thome dicta eius in//troduxerat. Nam illa de se ⁊ in proposito sancti Thome uerissima sunt ⁊ catholice fidei omnino

11
cōsona. pmo dicere contrarium esset ordinē cau-
sarum qui optimum est in vniuerso destruere q̄
dum diuine prouidentie effectus exequūtur: dei
sapientiam commendabilem reddunt que eo ip-
so ordine disponit omnia suauiter prout dicitur
Sapientie septimo. ¶ Esset etiam aperte contra
sacram scripturam. Dicitur enim ps. cij. Benedi-
cite domino omnes uirtutes eius ministri eius q̄
facitis uoluntatem ei⁹. Et ps. clviij. Ignis gran-
do nix glacies ⁊ spiritus procellarum que faci-
unt uerbum eius: facere uoluntatem aut uerbis
dei: est facere aliquid unde effectus dei implean-
tur fm ordinem a deo dispositum quod erat di-
ctum sancti thome. ¶ Esset preterea orium hui⁹
ab humanis actibus meriti rationē auferre ⁊ fru-
ctum orationis nostre negare quod est erroneū.
non enim actus hominis meritoꝛie sunt uite eter-
ne: nisi quia causa sunt ⁊ per eos impletur diui-
na preordinatio de salute hominum. nec oratio-
nes efficaces sunt ⁊ fructuose: nisi quia p̄ eas im-
pletur quod bonitas diuina disposuit precib⁹
⁊ orationibus cōdonare. prout Gregori⁹ dicit.
Unde ⁊ secūda petri primo dicit. Quapropter
fratres magis satagite ut per bona opa: certā ve-
strā uocationē ⁊ electiōez faciatis. ista autē bona
opa eē ab eterno p̄ordinata a deo ut p̄ ea uoca-
tio ⁊ electio scōꝝ impleat: null⁹ fidelīū dubitabit.
¶ Uerū ē q̄ Burgenū nō rē applicat ad p̄positū
suū dictū scī tho. qd̄ i se uerissimū ē ⁊ catholicū.
Quia scūs tho. loq̄t̄ d̄ actib⁹ hūanis positiuis.
nō de actib⁹ pctōꝝ. q̄ in q̄rtū culpabiles sunt: a
deo nō ordinat̄ ut fiat. s̄ fieri p̄mittūt. Cōmissa
b iiij

tñ pctā peruersa hominū volūtate: verum ē q̄ a
 deo ordināt p penā. ⁊ q̄ ista fuerit doctrina scī
 Tho. loquēdo de actib⁹ pctōz: ex plurib⁹ locis
 pbat. Nā p̄ma pte. q. xxiij. arti. iij. ad secūdū in
 quit sic. Ad secūdū dicēdū q̄ aliter se hēt repro
 batio in causando q̄ p̄destinatio. Nā p̄destina
 tio est cā ⁊ eius quod expectat in futura uita in
 p̄destinatis. s. glē: ⁊ eius quod p̄cipit in p̄nti
 scz grē. Reprobatio uero nō ē causa eius quod ē
 in presenti. s. culpe. sed est causa derelictōis a dō
 Est tamen cā eius quod reddit in futuro. s. pe//
 ne eterne. sed culpa puenit ex libero arbitrio ei⁹
 qui reprobatur ⁊ a grā deserit. Et fm hoc uerifi
 catur dictū p̄phete. s. p̄ditio tua ex te israel. Hec
 sanctus Tho. Eandē sententiā tenet d̄ genti. cap.
 clxj. ⁊ clxij. Idē dicit ⁊ in hoc p̄posito sup eplā
 pauli. sup illud. Dicit autē scriptura pharaoni.
 Ro. ix. Alit enim. Aliter suscitatur de⁹ ad bona. ali
 ter ad mala. Nā ad bona: inclinatur hominū uolū
 tates directe ⁊ per se tanq̄ actor bonorum. Ad
 malū autē: dicit inclinare uel suscitare hoies oc//
 cationaliter in q̄tū. s. deus homini aliqd p̄pōit
 uel interius uel exterius quod q̄tū ē de se: indu
 ctiuū est ad bonū. sed hō p̄pter suā maliciā per
 uerse utit ad malū. Job. xxiij. Dedit ei deus lo
 cū penitentię. ⁊ ille abutit in supbia. Hec ibi san
 ctus Tho. Et parū .j. cōcludit ad p̄positū no
 strū dicens. ⁊ hoc mō circa pharaonē accidit. q̄
 cū a deo excitaret ad regni sui tutelā: abusus est
 hac excitatiōe in crudelitatē. Hec scūs Tho. ⁊
 infra super illud Apostoli. Et quē uult indurat.
 Inquit. Nō dicit indurare quasi imitendo mali

ciã: sed nõ apponēdo grã. ¶ Erubescat ergo magister Nathias uolēs quādã dissimulatione culpabili: ineptã Burgeñ. applicationē in bñdi cta sc̃i Tho. retorquere. Sz 7 in fine replice sue õ Burgeñ. ubi dicit. Unde si dictũ sc̃i Tho. ueritatē habere posset in posituiis: uerius plane dixisset. 7 si dictũ sc̃i Tho. in posituiis ueritatē habeat necessario. prout ex supradictis satis constat.

Circa capitulum vigesimum.

In capitulo .xx. Burgeñ. in magna sua digressionē introducit quādã sc̃i tho. assertionē de preceptis dilectiõis dei 7 p̃mi. quã dicit ipse nõ plene satisfacere questiõi sue. sz de intellectu uerboꝝ sc̃i tho. 7 q̃ p̃ ea satis dicit ad questionē: uide infra Leui. ca. xix.

Circa capitulũ vigesimũ tertium.

In ca. xxiii. sup illud. Infontē 7 iustũ non occides: postillator recitat uerba sc̃i tho. secũda secũde. q. lxxiii. ar. vj. Ad tertiuũ uicentis. q̃ cũ innocēs per falsos testes cõuincit: iudex non debet eũ interficere si sciat eius innocentia. sed diligentius examinare testes. ut inueniat occasionē liberãdi innocẽ. Si autē hoc nõ p̃t: debet eũ remittere ad superiorē. Si autē hoc nõ p̃t: nõ peccat s̃m allegata sententiã ferens. qz ipse nõ occidit innocẽtē: sed illi qui eũ asserunt nocentē: ¶ Cõtra quã sniaz Inqt sic postillator.

Saluo tñ meliori iudicio videt̃ ōriū. qz dicit Au-
 gustin⁹ li. de libero arbi. Quō apud diuinā p//
 uidentia a pctō liberi sunt q̄ p his reb⁹ q̄s con-
 tēni opozet hūana cede polluti sunt: q. d. nul-
 lo mō. Et p res cōtēndas intelligit Aug⁹. oīa il-
 la que hoies iūiti amittere pñt. Inter q̄s est uita
 corporalis. ⁊ multo fortius dignitas t̄p̄alis q̄cū
 q̄ ⁊ potestas iudicādi. hec postillator. ¶ Ad q̄
 rñdet Burgen̄. q̄ auctoritas Augustini p postil-
 latorē allegata: nō ōriat̄ determinatiōi sci tho.
 Nam ferre sentētiā mortis ō eū qui cōuincit̄ in
 iudicio per testes diligēter examinatos: nō ē pec-
 catū. licet sciat̄ a iudice innocenter cōdemnari.
 Unde ppter hoc nō ē dimittenda dignitas t̄p̄a-
 lis. hec Burgen̄. ⁊ bñ. q̄ autē sentētiā ferre ō ta-
 lem nō sit pctm̄: declarat Burgen̄. per ea q̄ scūs
 tho. dicit in parte supra allegata. q. lxxij. ar. ij. ī
 corpe q̄stiois. vbi pulcre deducit q̄ rōe iudicare
 ptineat ad iudicē fm̄ q̄ fungit̄ publica potesta-
 te ⁊ nō fm̄ id q̄ ipse nouit tanq̄ priuata p̄sona.
 ¶ Sed contra rationem Burgen̄. simul etiā ō di-
 stinctionē quā scūs tho. facit de priuata ⁊ publi-
 ca p̄sona in iudice: instat magister Mathias di-
 cēs. Sz Burgen̄. cōiter pro scō tho. certamē assu-
 mēs: hic nō plus dicit q̄ scūs tho. in locis alle-
 gatis p ipm̄ ⁊ postillatorē. Sed ad auctoritatem
 bti Augustini p postillatorē allegatā: minus cō-
 ueniēter dicit. Nā fm̄ declaratiōem postillatoris
 manifeste cōcludit̄ ō positionē sci tho. ⁊ cōiter
 iuristarū. q̄uis enī in cōiter accidētib⁹ iudican-
 dū sit fm̄ allegata ⁊ p̄bata: nullo tñ iure cautum
 est. pmo diuino iure p̄hibitū: iudicare ō agnitā

ueritatem. nec uidere meo ualet illa distinctio
 q̄ iudex duplicem personam dicit. s. priuatam ⁊
 publicam. nam si priuata peccat: publica nō exi-
 mitur nisi sit manifesta lex que eam excuset. Non
 est autem lex puto humana nec diuina que dicat
 iudicandum contra ueritatem agnitam. Non ui-
 detur igitur aliqua lex excusans sic iudicantem.
 Nec magister Mathias in forma. ¶ Sed mihi ui-
 detur q̄ sufficienter responsum fuerit ad aucto-
 ritatem Augustini per ea q̄ Burgen. ex uerbis sc̄i
 tho. induxit diffuse. Sed ut magis in speciali ad
 singula descendamus: dicit q̄ bt̄us Aug⁹ loq̄t̄
 in casu quo iudex contra iura aut ordine iuris p-
 uerso: ferret sententiā ⁊ innocētē timore aliquo
 mundano agitatus. ne. s. uita corporali. faculta-
 tib⁹. dignitate aut potestate iudicādi p̄uet̄. Pa-
 tet hoc cum dicat. qui pro his rebus quas con-
 temni oportet. Sed ubi iudex ferret sententiam
 contra innocentē p̄ testes sufficiēter examinatos
 conuictum: non habens ad superiorem recursū.
 nec aliud quod agat fm̄ iura: nō id faceret pro
 his rebus tp̄alibus cōtēnendis. sed zelo coactus
 legū obseruādarū fm̄ q̄s tenet̄ ex debito officij
 sibi cōmissi iudicare ⁊ quas nō licet ei preterire.
 Et in tali casu loquitur sc̄us thomas. Unde au-
 ctoritas Augustini nō ē ad p̄positū. Et cū dicit
 magister Mathias q̄ nullo iure cautū ē p̄mo di-
 uino iure p̄hibitū iudicare ⁊ agnitā ueritatē: di-
 co q̄ si intelligat ⁊ ueritatē in forma iudicij agni-
 tam seruato ordine iuris scilicet per leges pu-
 blicas diuinas uel humanas. et per instrumen-
 ta testesq̄ legitimos ac diligenter examinatos:

verū est. Sed nō militat cōtra scūm Tho. Nam
 in pposito suo iudex ferens cōtra innocentē sen
 tentiā: non iudicat contra veritatem sibi agnitaz
 isto modo: ymo s̄m veritatē sibi agnitā in for//
 ma iudicij. Si vero intelligat cōtra veritatem si//
 bi agnitā aliter q̄ in forma iudicij. i. s̄m ppriam
 consciētā ⁊ tāq̄ priuate persone: falsum ē quod
 dicit. Nā lege diuina nō inuenit̄ phibitū eē iudi
 cibus tale iudiciū ⁊ legibus hūanis est cautū q̄
 disponunt iudices iudicare s̄m allegata ⁊ pba//
 ta. vt lege ciuili. ff. de offi. presi. illicitas. §. veri//
 tas. lege canonica. ij. q. i. vnus ex vobis. ⁊ caplo
 Deus om̄ps. iij. q. vii. Iudicet. vbi Ambrosi⁹ vi
 cit bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit ⁊ ppo
 sito domestice voluntatis. sed iuxta leges ⁊ iura
 pronūciat. statutis iuris obtēpat. nō indulget p
 prie uoluntati. nihil preparatū ⁊ meditatū de do
 mo defert. sed sicut audit: ita iudicat. obsequit̄
 legibus: nō aduersat̄. examinat cause merita: nō
 mutat. Nec Ambrosius ubi glo. tenet q̄ etiam si
 conscientia iudicis nō cōcordet: pōt nō delega//
 re cām. sed determinare s̄m allegata. qz aliud fa
 cit aliquis in eo q̄ iudex est: aliud ī eo q̄ homo
 est. Ad quod facit. vj. q. iij. si tm̄ ep̄s. extra de of
 fi. iudi. oz. si sacerdos. ⁊ multū apte de offi. ⁊ po.
 iu. dele. pastoralis. §. qz uero. vbi glo. dicit sup
 uerbo. tenet eandē. cōtra Hugonē ⁊ eius seq̄ces
 qui dicūt. q̄ iudex nō debet ferre sentētiā s̄m al
 legata si hēat cōscientiā lesam in contrariū. Nec
 glo. Cū autē dicit magister Mathias nō sibi vi//
 deri q̄ valeat distinctio sc̄i Tho. de duplici pso
 na iudicis publica. s. ⁊ priuata: dico q̄ ⁊ si sibi

14
nō videat forte obcecatus passione: non sequit̃
rectā nō esse ⁊ iurib⁹ satis pbatā. nam illa exp̃sse
habet in glo. supra allegata. iij. q. vij. Judicet.
Eā etiā distinctōne facit Aug⁹. ad Bonifaciū co//
mitē. ⁊ hētur. xxij. q. iij. si ecclā. in fine. Ea etiā
distinctōe de duplici vnus hominis psona. i. q.
vnus duplici fungat̃ persona: vt̃ capitulū su
pra allegatū. si sacerdos. in fine. Unde nō debe//
ret videri isti magistro distinctio sancti Thome
quasi noua quedā adinuentio. Et cū arguit con
tra distinctiōem q̃ si priuata psona peccat: pu//
blica nō eximit̃. dicit̃ q̃ posito sed non cōcesso
q̃ persona priuata peccaret in casu n̄o: ipse si//
bi respōdet dicēs. nisi sit manifesta lex que eā ex
cuset. quod est in pposito prout supra dedu//
ctū fuit. Et tamē nō est verū q̃ i casu sancti Tho
me priuata psona peccat. qm̄ illa nō occidit aut
iudicat innocentē cū nō habeat iudiciariā pote
statē super eum.

Circa librum Leuitici. Capi. p̄mo:

¶ In capi. primo Leui. sup illud. ponetq; su
per caput hostie man⁹: Burgen. 3 postil
latozē ait. Per hāc manuū impositionem
potius videt̃ denotari q̃ hō offerens illud ani
mal esset dignus occisione pro suis peccatis ⁊ q̃
loco illius illud animal oblatum vel immolatur
occideret. vt in p̄ma secūdo. q. cij. ar. iij. ad quī
tū. ¶ Cōtra que magr̄ Mathias in q̄t. Lū postil
latoz exponeret ipositionem manuū offerētis sup

caput hostie: Burgen. allegādo sc̄m tho. dicit il
lā impositionē poti⁹ debere intelligi q̄ hō offe//
rēs: se p̄stet p̄ peccatis suis dignū morte. ⁊ q̄
p̄ occisionē aīalis p̄ ip̄m oblatis: vita eius redime
ret. sed ista expositio est falsa ⁊ ḡ glo. ordinariā
dicentē r̄c. hec magister Mathias. ¶ In quib⁹
uerbis plane cōvincit q̄ neq̄ sc̄m Tho. legit: ne
q̄ dicta Burgen. bñ aduerterit. Nā sc̄s tho. i lo
co supra notato: nullū de impositionē manuū of
ferētis sup caput hostie uerbū fecit. neq̄ Burgē.
super expositioē huius impositionis manuū:
allegat sc̄m Tho. sed in confirmationē ei⁹ quod
secundo subiunxerat. s. q̄ loco hominis qui pro
pctis suis dignus erat morte: aīal oblatū uel im
molatum occideret. De ip̄a enī occisiōe aīalis p̄
cise locutus est sc̄s tho. in eo loco: nō de manu
um impositionē. Et intelligēda sunt uerba sancti
tho. nō q̄ aīalis occisio semper offerentē dignū
morte significaret: sed qñ p̄ peccato offerebat.
Nā ⁊ in eodē ar. in solutione. ad. viij. distinguens
triplex sacrificiorum genus: dicit q̄ holocaustū
quod totū cōburebat: offerebat deo specialiter
ad reuerentiam maiestatis ipsius. ⁊ in amorē bo
nitatis eius. ⁊ tertium sacrificiū quod hostia pa
cifica uocabatur: deo offerebatur uel p̄ gratiaz
actione: uel pro salute ⁊ prosperitate offerentiū.
⁊ tamen utrobicq̄ animal oblatū occidebat. Un
crederē q̄ fuerit magistro Mathie occasio dece//
ptiōis q̄ Burgen. utrūq̄. ⁊ de manuū impositionē:
⁊ de aīalis oblatis occisiōe: sub uno orōis contex
tu posuit. Sed si legerat sc̄m tho: singula singul
adaptarat.

Circa capitulū decimūnonū.

In ca. xix. sup illud. Locut⁹ ē dñs ad moy
 sen. Burgeñ. q̄ plurimis uerbis egit ad de
 claratiōem eoz q̄ hoc in loco sup addūc
 ad explicāda uel pfecti⁹ adiplēda p̄cepta deca//
 logi. Ex q̄b⁹ quasi in medio digressiōis ifert. q̄
 p̄ceptum de dilectiōe p̄imi put in lege diuina
 tradit^r: nō ē de p̄ceptis iuris naturalis p̄mo p se
 notis. Cuius tñ ōrium dicit ipse sc̄i tho. sensisse
 p̄ma secunō. q. c. ar. iij. ad p̄mū ubi dixit. q̄ pre
 cepta de dilectiōe dei ⁊ proximi: sunt p̄ma ⁊ coia
 legis nature q̄ sunt p se nota rōi humane uel per
 naturā uel p fidē. Confirmat Burgeñ eam fuisse
 sancti Thome positionem: ex eadem. q. articulo
 xj. ubi sanctus thomas dicit q̄ quedā sunt pre//
 cepta rectissima ⁊ adeo manifesta: q̄ editiōe nō
 indigent. sicut mandata de dilectione dei ⁊ pro
 ximi. Unde admiratur Burgeñ. ut ipse inquit. q̄
 sanctus Thome talem dederit in loco allegato
 doctrinam. ¶ Sed certe maiori admiratione di
 gnum uidetur q̄ Burgeñ. talem in uerbis sancti
 thome habuerit intellectum q̄ scilicet illa duo
 precepta de dilectione dei ⁊ proximi prout Deu
 tronomij sexto et Mathei vigesimo secundo da//
 ta sunt: sint p̄ma et cōmunia precepta legis na
 ture per se nota rationi humane que quia com//
 munissima sunt ac manifesta: editiōe non in //
 digent. Nam de preceptis iam actu editis atq̄
 traditis ut allegatur: qua mente diceret sanctus
 thomas q̄ editiōe non indigent. significans q̄

nec edita sunt: Doceret plane in eodē orōis con-
textu duo cōtradictoria simul esse vera. ¶ Et pre-
terea expresse disputat scūs Thomas utrū de ca-
ritate debuerit dari aliquod p̄ceptū secūda secū-
de. q. xliiij. arti. p̄mo. ⁊ concludit q̄ sic. ⁊ articulo
secūdo cōcludit q̄ duo fuerint data p̄cepta. s. de
dilectiōe dei ⁊ de dilectiōe p̄ximi. Non ergo fu-
it mens sancti Thome dicere q̄ precepta de dile-
ctione dei ⁊ p̄ximi prout diuina lege tradita sūt:
sunt p̄ma ⁊ cōmunia legis nature p̄cepta que qz
per se nota sunt: editione nō indigent. Unde ru-
dis plane est Burgen. ymaginatio. ¶ Dicenduz
ergo est q̄ scūs Thomas vbi dixit duo precepta
dilectiōis esse prima ⁊ cōmunissima precepta le-
gis nature. Que rationi hūane per se nota sunt
ac per hoc q̄ editione nō indigent: loquit̄ de ill-
p̄ceptis q̄tū ad substātiā actus absolute. i. de di-
lectione dei ⁊ p̄ximi sine modo determinato p̄
ut inest homini naturaliter. Est enim de vitami-
ne legis nature omni rationali creature: q̄ dili-
gat deū sup oīa: in q̄tū ē vniuersale bonū. ac p̄i-
cipiū primū ⁊ prima causa sui eē. totiusq; perfe-
ctionis naturalis. Item est de vitamine rationis
naturalis: q̄ homo p̄ximū diligit. qui intelli-
gitur oīs hō. in quātū sibi filis est fm naturā spe-
cificā. fm illud Ecclesiastici. xiiij. oē animal dili-
git sibi sile. Docet hoc scūs Thomas in plurib⁹
locis ⁊ multū plane prima pte. q. lx. arti. iij. ⁊ v.
Itē prima secunde. q. ciij. arti. iij. Unde hoc mo-
do loquendo: dilectio dei ⁊ dilectio p̄ximi sunt
de primis ⁊ cōmunib⁹ legis nature p̄ceptis ra-
tioni hūane per se notis que exteriori nō indigēt

editione ⁊ prefertim adiuncta fide a quibus oīa
 precepta decalogi deducuntur sicut conclusiones
 immediate ex primis principijs. prout scūs tho.
 tradit prima secūde. q. c. ar. iij. ad primū. Sed in
 lege diuina Deutro. vj. ⁊ adat. xxij. tradita sunt
 precepta de dilectiōe dei ⁊ p̄xiimi nō q̄tū ad sub
 stantiā act⁹ absolute sed q̄tū ad modū determi
 natū. s. q̄ deus diligatur ex toto corde ex tota aīa
 aut mēte. ⁊ ex tota fortitudine. ⁊ p̄ximū diligat
 quisq; sicut seipm. Iste enim modus diligēdi de
 um ⁊ p̄ximū: non inest homini a natura s; ex gra
 tia. Unde indignit expressa editione p̄ modū pre
 cepti. cum sit de necessitate salutis. Et inde est q̄
 duo precepta de dilectione dei ⁊ p̄ximī: dicuntur
 precepta caritatis. quia in eis nō solum substan
 tia actus: sed ⁊ modus ille diligendi qui ē mod⁹
 caritatis: cadit in p̄cepto. ita q̄ sine caritate: ista
 duo precepta dilectionis impleri nō possunt. p̄
 ut pulcre deducit scūs tho. p̄ma secūde. q. c. ar.
 f. Unde Aug⁹. dicit in li. de p̄fectione iusticie q̄
 hoc preceptū. diliges dñm deū tuū: in plenitudi
 ne caritatis patrie implebit. ⁊ q̄ per hoc prece
 ptū indicat nobis. non quid faciendū sit: s; po
 tius quo tendendū sit. Ex qua auctoritate seq̄t̄
 q̄ dilectio dei cadit sub precepto q̄tū ad modū
 caritatis qui i eo importat. cū dicat. ex toto cor
 de ⁊c. Alias in via posset perfecē impleri. quod
 tamē negat Aug⁹. Idem exp̄sse tenet scūs tho. se
 cūda secūde q. xliiij. ar. vj. ⁊. q. clxxxiiij. ar. ij. ad
 secūdū inquit. Perfectio diuine dilectionis vni
 uersaliter quidē cadit sub p̄cepto. ita q̄ etiā per
 fectio patrie nō excludit ab illo p̄cepto. Idem

tenet in de virtutib⁹. q. ij. ar. p. ad p^mū. Et q̄ isto modo intellexerit scūs tho. p̄cepta de dilectione dei ⁊ p̄xiimi data fuisse lege diuina: patet. qm̄ se cūda secūde. q. p̄liiij. ubi spālē de his p̄ceptis tractatū facit: uocat ea p̄cepta caritatis. Et sub tali pretitulatione de eis disputat in tota questi one. Si enim darentur ista p̄cepta in lege diuina de dilectione naturali dei ⁊ p̄xiimi uel q̄tuz ad substantiam actus absolute: false dicerentur p̄cepta caritatis. cum sine caritate eē possit ea dilectio. Unde ⁊ eadē. q. secunda secūde ar. p̄i. Cū tertio loco obijceret ad probanduz q̄ nō fu erint danda p̄cepta de dilectione dei ⁊ p̄xiimi. ex eo q̄ inter p̄cepta decalogi non continent̄: non soluit obiectionem per hoc q̄ sunt de p̄mis ⁊ cōmunissimis p̄ceptis naturaliter notis quē admodum prima secunde. sed soluit. quia om// nia p̄cepta decalogi ordinātur ad ista duo de dilectione dei ⁊ p̄xiimi tanq̄ ad finem. p̄pter quod in omnibus includuntur. Hoc intelligen dum est per modum quo finis includitur in his que ad finem disponunt uel ordinantur. Omnia enim p̄cepta decalogi: ordinabilia sunt ⁊ dispo nunt ad duo p̄cepta caritatis. non tamen sicut ad finem adequatum aut cōnaturalem: sed sicut ad finem excedentem ⁊ supernaturalem. quem// admodum ⁊ uirtutes morales ad uirtutes theo logicas disponunt ac ordinantur. Et hoc modo Apostolus dicit prima Thimo. primo. q̄ finis p̄cepti est caritas. prout sanctus thomas in po stilla exponit. ¶ Sequitur ex p̄missis q̄ ista duo p̄cepta: sunt secundum doctrinam sancti Tho

me precepta caritatis prout Deutronomis sexto
 ⁊ Mathei vigesimo secundo tradita sunt. Quod
 ⁊ ipse deducit in eodem articulo. ¶ Habetur ex
 presse premissa dilectionis dei ⁊ proximi distin //
 ctio ex dictis sancti thome prima secunde. q. cix
 articulo quarto. ad primum ⁊ tertiu. Et secūda
 secunde. q. xxxiij. ar. ij. ad primum. Et. q. xxxvj. ar
 ti. iij. ⁊ pluribus alijs locis. ¶ Satis apparet ex
 predictis q Burgeñ. deceptus fuerit. non aduer
 tens distinctionem quam sanctus thomas habu
 it de dilectione dei ⁊ proximi. ¶ Quod autem
 Burgeñ. obicit de philosophis ⁊ peripatheticis
 qui cū d dictamine naturali ratiōis maxime scru
 tati fuerit: posuerunt amicitiam inter viros virtu
 osos esse precise: non habet difficultatem. quia
 amor aut dilectio naturalis quam ponit sanctus
 thomas primum principium cōmunissimū p se
 notum: non est amicitia proprie loquendo. Nā
 amor ille naturalis non est uirtus cum se exten //
 dat usq; ad irracionales creaturas suo modo. vn
 de ⁊ inuenitur in bonis ⁊ malis hominib⁹. Ami
 citia autē perfecta prout philosoph⁹ dicit octa
 uo Ethicorum uirtus est. aut non sine uirtute.
 Quod etiam concedit Burgeñ. Nimirum ergo si
 in solis uirtuosis reperiatur. ¶ Item amor aut di
 lectio naturalis fundatur uel super causalitate eē
 ⁊ nature quibus omnes creature comparantur
 ad deum: uel super proprie nature communica //
 tione per quam quelibet creatura comparatur ad
 omnes que sunt sue speciei. Sz amicitia prout de
 ea loquitur Burgeñ. fundatur super cōmunicati
 one uirtutis. Ac per hoc merito non ponitur a

Libet.

phibis nisi inter hoies vtuosos. q̄re obiectio Burgen. nō ē ad ppositū. cū aliud sit de naturali dilectione. ⁊ aliud de amicitia. p̄mo nec idē iudicium est de omni genere amicitie. put scūs tho. ꝛ ducit secunda secunde. q. xxxj. ar. viij.

Circa librū Deutro. capi. iij.

In Deutro. ca. iij. Burgen. uolēs p̄bare quandā postillatoris cōsequentia minus efficacē: inducit dictū scī tho. p̄ma p̄te. q. lxx. ar. ij. Ad. iij. q̄ nihil p̄hibet dici dignitatem creaturam: propter inferiorem esse factam non s̄m q̄ in se cōsiderat: sed s̄m q̄ ordinat ad integritatem vniuersi. Ex quo dicto Burgen. infert contra postillatorem q̄ etiam si corpora celestia sint facta propter hominē: ex hoc nō tollitur quin sint homine digniora. ¶ Cōtra quē magister Mathias sic ait. nec deductio scī tho. quā Burgen. adducit: valet. per scolā enī parisiē. reprobatur ⁊ ad errorem reducit q̄ celū sit dignius hoie r̄. Nec ille cū ceteris. ¶ S̄z hic reuera valde improprie locutus est magister Mathias. nō enim deductio cui oblistit scola p̄isiē. scī Tho. est nec eius dici debet. sed Burgen. quam ducit ex quodam dicto sancti tho. quod uerissimū est q̄q̄ deductio Burgen. ex eo: extra mentē sancti tho. fuerit. nūq̄ enim sanctus tho. voluit aut docuit celum eē quid dignius hoie in genere uiuentium. Cū in eadē solutiōe per Burgen. allegata dicat q̄ hō s̄m aiām p̄fert corporib⁹ lūinariū

pmo nec celum fm doctrinā sci tho. causalitatez
 habet aut influētiā directe sup̄a hoīem in q̄tus
 hō est. ⁊ ab alijs inferioribus se: distinguit. fal
 se ergo magister adthias significat q̄ scūs tho
 mas aliud in hoc articulo senserit uel docuerit a
 scola parisiē. licuit igit̄ magistro adthie p̄ de
 fensiōe postillatoris p̄bare deductiōem burgen̄
 ex dictis sancti tho. fuisse ineptam ⁊ longe a san
 cti thome p̄posito. aut alias consequentiam po
 stillatoris defendere. Nam dictum sancti thome
 per burgen̄. allegatum: uerissimum est. neq̄ enī
 negari pōt q̄ aliqua sint corpora perfectiora ut
 celestia: facta propter esse ⁊ conseruationem cor
 porum imperfectiorum. s. istorum inferiorū pro
 ut talia sunt partes vniuersi ad cuius perfectio
 nem ⁊ consistentiā: corpora celestia condita sūt
 sicut ad quēdam finē in genere creaturarū. q̄q̄
 omniū creaturarū deus sit vltimus finis.

Circa capitulū. xxiij.

In ca. xxiij. circa questionem motam per
 postillatorem. an. s. repudium vxoris fu
 isset in ueteri lege illicitum: cum postilla//
 tor recitaret duas opiniones famosas: Burgen̄.
 uolens probare longa digressione q̄ opinio di
 cens repudium fuisse licitum sit magis consona
 littere ⁊ rationi: inter alia inducit quandam san
 cti thome auctoritatem dicētis p̄ima secūde. q.
 cij. ar. v. ad tertiū. matrimoniū fuit in ueteri lege
 prout erat in officiū nature. nō prout ē sac̄mētū
 cij

cōiunctionis xpi ⁊ ecclie q̄ nōdū erat scā. Uñ in
 ueteri lege dabat libellus repudij. quod est cō
 tra sacramenti rationem. hec scūs tho. ¶ S3 ma
 gister aDathias in replica sua 3 Burgen. inq̄t sic
 in ca. xxxiij. ubi postillator disputat de libello re
 pudij ⁊ diuortio sicut ⁊ scotus circa quartū sen
 tentiārū ⁊ communiter doctores: sol^o burgē. cū
 scō tho. se procaciter determinat ad partem mi
 nus probabilem uolens q̄ in ueteri lege repudi
 um erat non modo licitum: sed etiam a deo pre
 ceptum exp̄sse. hec magister aDathias in forma.
 Cuius tñ questionis disputationem remittit ad
 ea que scripsit infra aDat. xix. Sed qm̄ ibi nō re//
 fert ipse magister sicut hic q̄ Burgen. cū scō tho
 ma teneat in q̄stiōe de repudio i ueteri lege par
 tem min^o pbabilem. s. fuisse licitū: oportuit hic
 id qd̄ de sancto thoma tetigit: examinare. ¶ Et
 certe mirabile est ne dicam abominabile q̄ ma//
 gister aDathias tam effronte ac aperte imponat
 sancto thome illud falsissimum. cum ipse nunq̄
 dixisse reperiatur q̄ repudium in ueteri lege fue
 rit a deo preceptum. nec solum hoc: sed neq̄ in
 partem minus probabilem. ut ipse magister fal
 so refert se determinauit. s. q̄ repudium fuerit in
 ueteri lege licitum. Nam quarto sentētiarum di
 stinctione. xxxiij. q. ij. ar. ij. subar. ij. eam questio
 nem disputat ex proposito. In cuius determina
 tiōe recitatis duabus opiniōibus q̄s hic postil
 latoz tetigit: in fine secūde opinionis q̄ tenet re
 pudii fuisse licitū ex pmissiōe diuina: iquit sic.
 Et q̄uis hoc pbabiliter dicat: tñ primū cōmu
 ni^o sustinet. hec scūs tho. fuerat prima opinio

q̄ repudium in ueteri lege fuisset illicitum. per
 missum tamen ad maius malum uitandū. s. vxo
 ricidiū. Ecce q̄ expresse apparet q̄ scūs tho. ma
 gis se determinat in pbabiliorē ptē. q̄ tenet hic
 postillator. s. q̄ repudiū fuerit in ueteri lege illi
 citū. q̄uis dicat aliā opinionē hēre pbabilitatē
 qd̄ r̄ cōiter doctores dicūt. Itē p̄ma secunde. q.
 cv. ar. iiii. arguit sic. viij. loco. Preterea iter uix r̄
 vxoze sicut ē maxima familiaritas: ita debet eē fi
 des firmissima. sed hoc nō p̄t eē si matrimonium
 dissolubile fuerit. incōuenienter igit̄ dñs p̄misit
 Deu. xxiii. q̄ aliquis posset vxoze dimittere scri
 pro libello repudij. r̄ q̄ etiā ulterioꝝ eā recuperare
 nō posset. Ecce argumētū. Sequit̄ respōsio. Ad
 viij. dicēdū q̄ lex p̄misit repudiū vxoꝝis. non qz
 simpliciter iustū eēt. sed p̄pter duriciā iudeoꝝ.
 vt dñs dicit mat. xij. Sed de hoc oportet pleniꝝ
 tractari cū de matrimonio ageꝝ. Hec scūs tho. i
 forma. vbi patet q̄ magis se determinat in opi
 nionē que repudiū dicit fuisse illicitum. ¶ Item
 contra gentiles li. iij. cap. xxiii. in fine sic ait. per
 hoc autem excludit̄ consuetudo dimittentiū vx
 oꝝes. quod tamen in ueteri lege p̄missum fuit iu
 deis p̄pter eozum duriciā qz. s. p̄ni erant ad oc
 cisionem vxoꝝū. Permissū ergo fuit minꝝ malū:
 ad excludēdū maius malū. Hec scūs tho. in for
 ma. Ex quibus aperte constat q̄ magis teneat re
 pudium fuisse illicitum in ueteri lege. nō enī po
 tuit planius oñdere mentem suam q̄ dicere sicut
 hic. q̄ p̄missum fuit minus malum: ad exclu
 dendum maius malum. Erubescat igitur ma
 gister Mathias qui plane hoc in loco aut non le
 c iiii

gisse. aut non intellexisse sc̄m tho. vel maliuolum
 fuisse salua pace sua comprobatur. Sed neq; au
 ctoritatem doctoris sui scoti fideliter introducit
 significans q̄ in eam opinionem se determinet:
 que repudium dicit fuisse illicitum. nam in loco
 per eū allegato. iiii. sentētiarū. vi. xxxiiij. q. ij. vtrā
 q̄ recitat opinionē. nec se in aliquā partē expres
 se determinat. p̄mo nec alteram earū pretulit alte
 ri. sed eo magis uidet̄ declinare in eam partem
 que repudiū dicit fuisse licitū: q̄ multo plures
 ad eius probabilitatem induxit rationes. ⁊ ar
 gumenta in contrariam partē magis sollicite dis
 soluere conatus est. ¶ Auctoritas autem sc̄i tho
 me quam Burgen̄. pro se introduxit: propositus
 eius non probat. cum ibi precise dicat sc̄us tho.
 q̄ in ueteri lege dabatur libellus repudij. s; vtrū
 id licitum fuerit aut illicitū: nō determinat neq;
 prosequitur.

Circa q̄rtū librum Regū Ca. xx.

In quarto li. Regū ca. xx. sup illud. vis ut
 ascendat umbra. ⁊. lineis. Burgen̄. allegat
 sanctū tho. prima p. q. cv. ar. vl. dicentes
 q̄ inter miracula: summum gradum tenent ea q̄
 nullo modo natura facere pōt. ut sunt retroces
 sio solis. glorificatio corpis hūani ⁊ similia. Sed
 magister Mathias qui doctrinā sancti tho. vl in
 modico ferre nō ualet. etiā si agnitā ueritatē im
 pugnare deprehendat̄: obsistit dicēs q̄ dictus
 illud sc̄i tho. auctoritati augustini ḡdicat qui in

primo de trini. ca. vj. inqt. adaximū miraculū eē
 suscitare mortuū. ¶ In quo plane magister adal-
 thias cōuincit manifestā impugnare ueritatem.
 Nam si mirabilia nominant prout Augustinus
 dicit. xxxj. contra faustū. Cum deus aliquid fa-
 cit contra cognitum nobis solitūq; cursum natu-
 re: cōsequēs ē q; miracula dicāt per compatiōez
 ad facultatē nature quā excedūt. Nā ex cōpatōe
 ad diuinā potentiā: nihil est qd̄ possit appellari
 miraculū. qm̄ quodcūq; sc̄m: minimū est diuine
 potētie cōpatū. Un̄ seq̄t q; fm̄ hoc dicat aliqd̄
 maius miraculū: q; magis excedit facultatem na-
 ture. sed quis negauerit id magis fieri supra na-
 turā rei quod naturam excedit. ⁊ q̄tū ad sub-
 stantiā sci. ⁊ q̄tū ad modū fiendi: q; qd̄ excedit
 naturam q̄tū ad modū fiendi precise: quoz ta-
 mē primū in solis retrocessione aut statione con-
 tingit. secūdū uero in corpoz mortuoz uiuifica-
 tione. Et cōfirmat p̄ ea que aug^o. dicit. xxxj. de ci-
 ui. dei ca. viij. vbi ex proposito cōferēs de mira-
 culo ait sic: quid ita dispositum est ab auctore
 nature celi ⁊ terre: quēadmodū cursus ordina-
 tissimus siderū: quid tā ratis legibus fixisq; fir-
 matum: Et tñ qñ ipse uoluit q̄ summo regit im-
 perio ac potestate quod cōdidit: stella pre cete-
 ris magnitudine ac splēdore notissima: colorem.
 magnitudinē. figurā ⁊ quod ē mirabili^o sui cur-
 sus ordinē legēq; mutauit curuauit. Hec augusti-
 nus. ⁊ post pauca exēplificat de statiōe solis tpe
 Josue ⁊ de eius retrocessione tpe Ezechie. ex q̄
 auctoritate aug^o. hēt q; nihil ita dispositū ē aut
 tā ratis legibus fixisq; firmatum: quēadmodum

cursus siderū. et ex hoc pcedit aug⁹ ad pbandū
 excellentiā miraculoꝝ q̄ scā sunt circa sidera. se
 quit̄ enim si nihil tam fixum et firmatū ē q̄ cur
 sus siderū: q̄ nihil tā magnū ē aut tā mirabile q̄
 ipsum stellarū cursum mutare. ¶ Ad auctorita
 tem augustini in ḡrium facilis est r̄nsio. Nō tenē
 augustinus in eo loco p̄tendebat gradus et dif
 ferentias in miraculis assignare. sed uolens om
 nipotentiam filij ex effectibus demonstrare ac p
 hoc patris et filij summam equalitatem p̄bare:
 dixit an quicq̄ maius miraculum est inter mira
 bilia: corporum mortuorum resuscitatione: qua
 si diceret. certe non est maius miraculum quod
 seꝝ p̄ magnitudine sua magis arguat omni po
 tentiam dei q̄ resuscitatio mortuorum que scā ē
 per filium. ita ut maioritas referat̄ nō ad mira
 culum in se: sed ad comprobationem uel attesta
 tionem diuine omnipotentie. ut sit sensus q̄ ni
 hil est maius mirabile resuscitatiōe mortuorum
 idest magis diuinā ostēdens omnipotentia. qz
 hoc miraculum dei omnipotentiam arguit: quē
 admodum et alia. Nā et si grad⁹ sunt in miracul⁹:
 oia tñ diuinā oipotentiā attestāt. dicit enim au
 gustinus in epla ad Uolusianū. q̄ in reb⁹ mira
 biliter scis: tota rō scī ē potentia facientis.

Circa librū Job In prologo.

In plogo libri Job postillator inquirens
 que fuerit intentio auctoris in hoc libro
 recitat positionem sancti tho. qui hunc li

brum subtiliter et eleganter exposuit dicentis quod
 intentio sancti Job in hoc libro fuit supposito
 quod res naturales diuina prouidentia regantur: declara
 re ulterius etiam actus humanos diuina prouidentia re//
 gi. ¶ Hanc sancti thome assertiōem postillator declinat
 dicens eam non fuisse sancti iob intentionem. quoniam tunc iste li
 ber procedit per modum cuiusdam disputationis inter
 iob ex una parte et amicos eius ex altera. quod tamen in hoc
 conueniebant cum iob ut ipse dicit quod actus humani re//
 gi diuina prouidentia cum niterentur probare eum a deo
 iuste punitum pro peccatis suis. ergo non erat intentio iob
 id ipsum eis per rationes et disputatiue ostendere. Nam in
 tentio disputatiua est aliquos: non est probare id in
 quo cum eo conueniunt. sed aliud in quo ab eo dis
 sentiunt. Unde dicit postillator quod intentio sancti iob in
 hoc libro fuit quod aliquando in presenti malis eueniunt bo
 na et iustis aduersa secundum ordinem diuine prouidentie
 ad quam pertinet punire mala et premiare bona in
 hac uita et in futura. Ad quod probandum proce
 dit ex concessio ab eis. scilicet quod actus humani diuina
 prouidentia reguntur. Hec postillator in senten
 tia. ¶ Ad que respondet burgen. quod licet aduer
 sarij iob concederent actus humanos diuina prou
 dentia regi: Sic tamen ponebant modum regendi: quod non
 competeat deo. in quantum dicebant quod deus pre
 miat iustos et iniustos punit solum in bonis et ma
 lis temporalibus huius uite prout patet in processu
 etiam secundum postillatorem. Nam hic modus regen
 di non competit diuine iusticie. unde prouiden
 tiam dei circa actus humanos: simpliciter nega
 bant ponentes eam illo modo quo deo non pos
 set competere. licet prouidentiam dei concederent in

cōfuso. Hec burgeñ. ⁊ bene ⁊ ad intentionē san
 cti tho. ¶ Intellexit enim scūs tho. amicos Job
 negasse prouidentia dei circa actus humanos.
 non in se: sed in eo ad quod seq̄t̄. s. in suo effcū.
 est enim effectus quidam diuine prouidentie: q̄
 malis in hac uita bona interdū eueniant: ⁊ iusti
 sine culpa sua affligantur. Ad horum scilicet ex
 ercitiū ⁊ pbationem ac maiorem glam ⁊ in ex
 emplum aliorum. fm̄ illud Apli. Ro. v. Gloria //
 mur in tribulationibus sciētes q̄ tribulatio pa
 cientia opatur. patientia autē pbationē. pbatō
 uero spem. Et Jacobi p̄mo. btūs vir q̄ suffert tē
 ptatiōem qm̄ cū pbatus fuerit accipiet coronaz
 uite ⁊c. Ad aliorū uero maiorem penā fm̄ illud
 sapiētie. iiiiij. Creature dei in odiū facte sunt ⁊ in
 temptationem aīe hominū ⁊ in muscipulā pedi
 bus insipientiū. Unde cum amici Job negarent
 hunc ordinem diuine sapientie. quo disponit ali
 quando iustos in hac uita nō pro culpa sua fla
 gellari: quod ⁊ postillator cōcedit: seq̄t̄ q̄ dei p
 uidentia circa actus hūanos ex consequenti ne //
 gabāt. quod scūs tho. notauit. ⁊ q̄ iste fuerit in
 tellectus scī tho. patet ex eo q̄ fundamētū ami //
 corū Job dixit fuisse iustorum afflictionē in hac
 uita. At enim sic. id autem q̄ precipue proui //
 dentia dei impugnare uidet̄ circa res hūanas: ē
 afflictio iustorum. Nam q̄ malis interdū bona
 eueniāt ⁊ si irrōnabile uideat̄ ⁊ puidētie d̄riū: tñ
 utrūq; hēre p̄t excusatōem ex mis̄atōe diuina. Sz
 q̄ iusti sine cā affligāt̄: certitudinalr uidet̄ sub
 ruere puidētie fūdamētū. Hec. s. tho. ex qb̄ māi
 feste appet q̄ itētio ei⁹ fuit q̄ amici iob explicite

⁊ immediate negarent afflictionē iustoz in hac
 uita. quod erat implicite destruere fundamentū
 prouidentie diuine: Nō enim intellexisset sanctus
 tho. q̄ esset intentio Job pbare amicis quasi ne
 gātibus absolute ⁊ simpliciter prouidentia dei cir
 ca actus hūanos. cū dicat ca. v. expresse heliphar
 eam asseruisse prouidentia dei. sup illud. qui po
 nit humiles. ⁊ ibi. beat⁹ homo qui corripit ⁊ c.
 Sed ē modus loquēdi scī tho. in hoc loco. sicut
 si fidelis quis credēs totā sacram scripturā: ne
 garet per ignoratiā beatum petrum fuisse pesca
 torem. certe talis uere diceretur negare sacre scri
 pture ueritatem. quia negat aliqd ex quo sequi
 tur sacram scripturā falsum dixisse etiam si illud
 neget ignorans q̄ in sacra scriptura contineat.
 Ita etiam amici Job cōcedentes diuinam prouidē
 tiam circa actus humanos in confuso: potuerūt
 eam uere negare implicite tñ ⁊ ex consequēti ne
 gantes in particulari aliquē modum uel ordines
 diuine prouidentie quē habet circa actus huma
 nos: quēadmodū iudei negātes explicate deum
 eē hoc modo. s. trinū ⁊ vnum: ex consequēti ne
 gāt uere deū eē. ⁊ negantes hūc modū incarnati
 onis filij dei. s. per natiuitatem ex uirgine: ex con
 sequenti ⁊ implicite negarēt incarnationem filij
 dei absolute. Ex premissis satis respōsum est ad
 ratiōem postillatoris. non enim Job ⁊ amici ei⁹
 conueniebant in concedendo diuinam prouidē
 tiam circa actus humanos. nā amici Job conce
 debant diuinā prouidētiā tali modo: ex quo se
 quebatur implicite ⁊ ex cōsequēti nullam eē dei
 prouidentia circa actus humanos. ¶ Qd̄ autez

magister Mathias dicit q̄ si propter implicitas
negationem intentio Job fuisse pbare deū esse
p̄uisorē actuū humanorū: debuisset p̄mo pbare
deū eē qđ sic ip̄licite negassēt amici ei⁹ cū nihil
aliud sit deum esse: q̄ deum esse iustum: nullam
penitus hēt rōem. q̄ etiā si scūs tho. uellet signi
ficare q̄ intentio Job fuerit probare p̄uidentiā
dei eē absolute ⁊ simpliciter circa act⁹ hūanos:
non ideo sequeretur q̄ primo debuisset pbare de
um eē. quod etiā ip̄licite negabāt. Nā ad pbā
dum cōclusionē nō cōcessam: sufficit in omni ar
gumentatione probare p̄incipium p̄rimū ⁊ im
mediatū. ex quo sequitur talis conclusio. neq̄ est
necessariū pbare oīa p̄icipia mediata ⁊ remota
q̄ quadam deductiōe a p̄imo ad ultimū negāt
cōclusiōe negata. nisi forte p̄incipiū p̄rimū fuis
set negatū quod nō est in proposito. alias q̄li
bet sciētia debuisset pbare oīa rerū p̄icipia us
q̄ ad p̄imas animi conceptiōes ad probandas
p̄oprias conclusiones. quia omnia quodam or
dine negantur una conclusiōe negata. q̄ eēt sci
entias omnes confundere. ⁊ tamen uerum est q̄
sanctus tho. intellexit fuisse intentionem Job p̄
bare per rationes p̄ouidentiam dei circa actus
humanos eo modo quo eius amici illam nega
bant scilicet directe ⁊ exp̄licite: secūndum aliq̄
modum ⁊ ordinem sicut declaratum est. ⁊ ex cō
sequenti ⁊ ip̄licite: probare absolute ⁊ simpli
citer diuinam p̄ouidentiam de actibus huma
nis quam illi ip̄licite ⁊ ex cōsequenti negabāt.

Circa capitulum tertium.

In ca. liij. scūs tho. exponēs uerba Job q̄
 b^o maledixit uite sue ⁊ natiuitati dicit q̄
 uerba iob in hoc caplo: nō fuerūt uerba
 impaciētis ⁊ blasphemī. sed illa ptulit uolēs si
 gnificare dispositionē partis sensitīue abhorre //
 scētis miseras in q̄bus erat. cui ē uita talib^o mi
 serijs subiecta tristabilis ⁊ odiosa. ⁊ tñ fm rōem
 uitā suā cū illis miseris acceptabat per uirtutes
 paciētis ⁊ sub spe p̄mis uite future. hāc exposi
 tionē scī tho. postillator referēs: dicit pati calū //
 pniā ex eo quia amici Job cum essent sapientes
 ⁊ uiri litterati nūq̄ cōtradixissent Job hoc mo //
 do loquēti. cū scirēt passiones tristabiles eē sim
 pliciter sensitīue partis. Cū fm hāc expositionē
 dicit ipse tota eoz disputatio s̄ iob: pcederet in
 equoco. cū nitant̄ oñdere iob ex impaciētia ma
 ledicū ⁊ blasphemū tāq̄ ex erronea rōe loquētē.
 quod uidet̄ incōueniēs dici de uiris sapiētibus.
C Propter quod ipse postillator aliter expōit di
 cens. q̄ iob illa uerba ptulit nō q̄si ex se ⁊ de mē
 te prop̄a: sed cōcludēs s̄ amicos suos ex cōcessis
 ab eis ⁊ ducēs ad icōueniēs. Negabāt enī amici
 iob ut dicit postillator punitionem peccatorum
 ⁊ remuneratiōem bonoz in futura uita. ⁊ ex hac
 sententia erronea quā nouerat Job: cōcludebat
 s̄ eos q̄ uita sua tot ⁊ tātis miseris subiecta: s̄s̄
 sibi odibilis ⁊ onerosa. ⁊ p̄ cōsequens natiuitas
 sua cōceptio ⁊ educatio si de hoz tollerantia: n̄
 la in futurum est expectanda p̄miatio. Nec po //
 stillator in sūma. **C** S̄ burgen. oñdens expositi
 nē sancti tho. uerā ⁊ magis rationabilē respon //
 det ad obiectionē postillatoris dicēs. falsum eē

q̄ stāte expositiōe sc̄i tho. disputatio Job ⁊ ami
 corū eius p̄cederet in equiuoco. qm̄ eoz̄ dispu
 tatio circa hoc erat p̄ncipaliter q̄ Job dicebat
 se eē flagellatū sine culpa. amici uero asserebant
 ipsum flagellatū eē in penā culpe sue sicut ex pro
 cessu patet. ⁊ ita disputatio eoz̄ nō erat in equo
 co sed sibi inuicē de directo ḡ dicebāt. alia aut̄ q̄
 in hac disputatione iuterposita sunt: nō erāt de
 p̄ncipaliter intētis sed de secūdario supueniēti
 bus. vnde ⁊ infra ca. xxxij. ubi cessauit disputatō
 triū amicoz̄ dicit sic. omiserūt autē tres uiri isti
 respondere Job. eo q̄ iust⁹ sibi uideret. i. qz̄ nō
 poterāt ipsum cōuincere de iniusticia sua. Amici
 ergo Job qz̄ p̄ncipaliter p̄tēdebāt in disputa
 tione probare Job p̄ culpa sua flagellatū: nō sūt
 p̄secuti utrū uerba q̄ in caplo hoc interposuit:
 fuissent p̄lata s̄m partē sensitiuā uel alias q̄si nō
 curantes de illis. ⁊ sic nec ipi disputabāt in equo
 co: nec Job eos detinuit in uerbis ad p̄positum
 nō expectātib⁹. vtriusq̄ enī p̄tis intētio: uersa
 bat p̄ncipaliter circa iusticiā Job qm̄ ip̄e pro
 ponebat. alij ḡ dicebant. Quod autē postillatoz̄
 dicit q̄ Job in hoc caplo ex sentētia erronea ami
 corū suoz̄ quā nouerat cōcludit vitā suā odibi
 lē ⁊ onerosam ducēdo eos ad incōueniens: dicit
 burgen. eē irrationabilr dictū. tū qz̄ qm̄ hoc ca
 plm̄ p̄posuit: nihil legit̄ audiuisse ab amicis cuz̄
 ipse fuerit p̄mus loquēs de hac materia. nec de
 buisset eis ip̄onere q̄ aliq̄d erroneū credidisset:
 non habens de hoc certā noticiā. tum etiā quia
 si hoc modo loqueret. s. ex alioz̄ positione ut
 eos duceret ad incōueniēs: debuisset iuterponere

aliquam dictiōem que significaret q̄ hoc loque-
retur ex aliorum positione nō ex sua. quod tamē
non facit. sed simpliciter loquitur tāq̄ ex prop̄a
opinione sicut sc̄us tho. exponit. hec burgen. ⁊
bene. ¶ Et certe mirabile est vnde postillator ex
positionē suā adinuenit ac firmauerit cū neq̄
in uerbis iob vel amicorū eius neq̄ in modo lo-
quēdi: vllum habeat fundamētū. S3 ⁊ plane ex
positio sua damnat̄ per quā rōem putat exposi-
tionem sancti tho. excludere. Nā stante expositi-
one postillatoris disputatio iob ⁊ amicorū eius
manifeste p̄cederet in equiuoco. Probat̄ qm̄ si
iob uerba maledictiōis ptulit. nō ex se sed cōclu-
dens q̄ amicos suos ex cōcessis ab eis ⁊ deducē-
do ad incōueniens: hoc illi nūq̄ intellexerūt nec
ipse se exposuit ī tota disputatiōe. p̄mo amici ei⁹
uerba iob acceperant tanq̄ blasphemantis ⁊ im-
patientis. ⁊ de hoc ipsum reprehenderūt. Cū in
sequenti cap̄lo r̄ndēs ei eliphaz p̄m⁹ ait. nūc au-
tem uenit super te plaga: ⁊ defecisti. tetigit te:
⁊ cōturbatus es. vbi timor tuus. fortitudo tua ⁊
paciētia tua ⁊ p̄fectio viarū tuarū. Et ī cap̄lo. v
dicebat. virū stultū interficit iracūdia. quod po-
stillator exponens dictum esse contra iob: inq̄t.
ille enim uere stultus ē: qui a uirtute paciētie ca-
dit p̄pter aduersitatis p̄d⁹. Itē baldach suites
cap̄. xvij. r̄ndens ip̄i iob qui in cap̄lo p̄cedente
miserias suas declamauerat: iquit. q̄d p̄dis aīaz
tuā in furore tuo: vbi postillator ait. q. dicat ta-
lia dixisti ex impetu furoris tui: q̄ aīaz a sapiētia
⁊ uirtute deicit ⁊ sic eam destruit ⁊ pdit. Ecce q̄
amici iob etiā p̄m̄ expositionē postillatoris: neq̄

q̄ intellexerūt eum dixisse uerba sua maledica ex
 eoz suppōe ut eos duceret ad incōueniens. s; ac
 ceperunt illa tāq; blasphemantis ⁊ impaciētis.
 Sequit̄ ergo ex his q̄ eoz disputatio stāte expo
 sitione postillatoris: manifeste p̄cederet in equi
 uoco. ac per hoc q̄ postillator in idē inconueni
 ens incidit: ad quod putat sc̄m tho. deducere.
 ¶ Sed neq; expositio sua ullā uidet̄ habere pro
 babilitatem. Nam amici iob penā ac p̄miū futu
 re uite negātes: nullū incōueniēs putarēt q̄ uita
 iob tam multis doloribus ac tantis miserijs sub
 iecta: sibi eēt odibilis ⁊ onerosa. p̄mo sponte il
 lud amitterēt. p̄sertim cum uiderent iob in tali
 ac tanto miserie statu: de quo nō apparebat pos
 sibilis liberatio uia humana prout ipse postilla
 tor concedit. probatur illud. qm̄ non eēt ⁊ mors
 in q̄stum penalis ac miserie uite ablatiua sūt: sub
 ratione cadunt appetibilis. Tollit enim mors ut
 sic miseriam. que est omnium malorum maximū
 ac per hoc rationem hēt boni ⁊ appetibilis. Un
 de ⁊ dñs adat. xxxvj. dicebat. Bonum erat ei si na
 tus non fuisset homo ille. Et Ecclesiastici. xli. ait
 sapiens. O mors bonum est iudiciū tuū homini
 indigenti ⁊ qui minorat̄ virib; defecto etate ⁊c̄
 per quem modū dicit̄ Apocal. ix. In dieb; illis
 querent homines mortem ⁊ non inuenient eam.
 desiderabunt mori ⁊c̄. Non ergo amici iob ha
 buissent pro inconuenienti q̄ uita ipsius tantis
 astricta miserijs: esset sibi nolita ⁊ odiosa. ac eti
 am q̄ appeteret non fuisse. frustra itaq; foret et
 nihil momēti hēret argumētatio sc̄i Job stāte ex
 positione postillatoris. cū illud concluderet: q̄

ultro ab aduersarijs cōcederet. Nec pbat rōna
 biliter postillator: amicos iob hēre p icōueniēti
 uitā ipi⁹ sibi eē p illo statu odiosā ac nolitā: ex
 eo q̄ eū ad pniām iducebāt dicētes q̄ si hō ue//
 re penitet: a q̄busuis miserijs liberabit^r a dño .
 Nā vtrūq; hoz simul stare potuit. ⁊ q̄ agnosce
 rent uitā iob tot miserijs subiectā eē sibi p tunc
 odiosaz: ⁊ q̄ illi ad pniāz sub spe salutis recupe
 rāde suaderet. Un̄ nulla rōne p̄babile fit q̄ iob
 vir sapiētissimus uerba sua pferret maledica ar
 gumentando ut amicos duceret ad incōueniēs:
 quod neq; illi neq; aliquis satis doctus p incō
 uenienti hēret. Inq̄t eni hiero. sup illud. Bonuz
 erat ei rē. mat. xxvj. multo meli⁹ ē nō subsistere:
 q̄ male subsistere. patet ergo ex his inualidū eē
 fundamētū qd̄ postillator in sua habuit expōe.
C S; ⁊ ipse iob cām sue impaciētie ⁊ v̄boz male
 dicoz q̄ ptulerat: nō aliā dixit eē q̄ flagella dñi
 q̄ sustinebat. Ait enim capitulo. vj. vnde ⁊ ver//
 ba mea dolore sunt plēa: q; sagitte dñi i me sūt.
 quarum indignatio ebibit spūm meū. Et capi//
 tulo. vij. cum premitteret penas quas pacie//
 batur: dicit. q̄obrem elegit suspendium anima
 mea ⁊ mortem ossa mea. desperavi. Ecce ex om//
 nibus premissis q̄ causaz qua maledixit uite sue
 ⁊ natiuitati ⁊ alia uerba impatientie ptulit: assi
 gnat fuisse flagella ⁊ dolores acerrimos quibus
 premebatur. neq; vnq; pro causa assignauit fal//
 sam amicorum opinionem de nulla retributio//
 ne fienda pro meritis ac demeritis in vita futu//
 ra prout postillator exponit. Unde satis vide//
 tur q̄ fuerit expositio eius ficticia. **C** Verum
 o ij

magister Mathias pro postillatore decertās credit se respondere ad ea que burgen. pro expositione sci thome contra postillatorem supra notauit. Unde ex tota deductione burgen. colligit tria puncta. primum est q̄ materia principalis disputationis iob fuit q̄ flagellaretur sine causa. Secundum q̄ iob asseruit se iustum ⁊ per consequens sine causa flagellatum. Tertium q̄ amici iob solum impugnabant iusticiam iob quaz ipse pretendebat. Alia autem que disputationi interposita sunt: q̄ sint accessoria in disputatione. Hec tria dicit magister math. burgen. posuisse q̄ bus cōprehēdit tota ei⁹ digressio. ¶ Ad q̄ magister math. rīdet dicēs q̄ p̄mū dictū ē simpliciter falsuz neq̄ eē imponēdū tā cōmēdabili uiro sicut iob. p̄bat illud eē falsū. q̄ aliq̄d in rerū natura fieri sine cā: vna oīm philosophoz uoce re probat. ¶ Ad secūdū silr rīdet falsum eē q̄ iob se fore iustū asseruit. Nā hoc faciēs: foret iniustus quemadmodū ip̄e iob dicit. ix. h⁹. ⁊ prima Jo. i. Si dixerimus q̄ pctm̄ nō hēmus ip̄i nos seducimus ⁊ ueritas in nobis non ē. Cū dicit magister mathias q̄ uerba illa que ad innocentiam uel iusticiam iob tendere uidentur: non aliter accipienda sunt nisi sicut uerba x̄pi de ceco nato. Jo. ix. neq̄ hic peccauit nec parentes eius ⁊c. q̄ iob non dixit simpliciter se non peccasse. Nam hoc esset temerarium. sed dixit se nō peccasse ut flagellaretur. ¶ Simili modo dicit q̄ tertium dictum burgen. stare non pōt quia amici iob non intendebant eum probare iniustum: sed habebant hoc tanq̄ euidens ex flagellis iuxta errores

illoꝝ quo neminem dixerunt flagellari sine cul//
 pa. Ad quod concludendū tendit eorū disputa//
 tio. Concludit ergo magister aDathi. q̄ materia
 disputatiōis in hoc libro: fuit nemine puniri in
 p̄nti nisi p̄ pctis. cui erroꝝ iob se opposuit ⁊ nō
 p̄ iusticia sua. s̄z p̄ iniuria deo scā per derogatio
 nē disputauit. In cuius signū infra ca. vltimo de
 us illos tres amicos increpās nō dicit eos cōtra
 iob locutos: sed d̄ deū ⁊ dei iusticiā. ideo dicit
 ibi. iratus ē furor me⁹ in te ⁊ in duos amicos tu
 os q̄ nō estis locuti corā me rectū. i. dogma ue//
 rum s̄m glo. Si enim locuti fuissent d̄ iusticiam
 iob dicit ipse. ut sonat tertiū dictū burgeñ. non
 possent reprehendi quasi non rectum locuti fu
 issent. cum ⁊ iob reprehensibilis erat ⁊ p̄ deū re
 prehensus. ut patet infra. xxxviij. ¶ Ad primam
 obiectiōem burgeñ. d̄ postillatoꝝ r̄ndet magi//
 ster aDat. q̄ amici iob fuerūt uiri insignes. ideo
 fama prodente potuit iob scire eoz opiniones ⁊
 doctrinas. ⁊ fortasse tpe p̄speritatis se cōtulit cū
 eis: sic q̄ eum non latebāt erroꝝ illoꝝ. ¶ Ad se
 cundum r̄ndet q̄ quando maledixit iob diei ⁊ t̄
 satis dedit intelligere q̄ ex suppositione erroꝝ
 quos nouerat maledicebat creaturis dei. nā cuz
 esset uoce d̄ni laudat⁹ ut iustus ⁊ rcūs: creature
 dei maledicere non potuit absolute. ¶ Laborat
 consequenter magister aDathias refellere ratōez
 quam sanctus tho. assignat de eo q̄ tam parti//
 culariter iob uite sue ⁊ natiuitati maledixit dicēs
 primo q̄ nō uidet sibi conueniens sacram scri//
 pturā poematib⁹ ⁊ poetis cōpare. cū multa so//
 leāt metiri poete. ¶ Secūdo q̄ nō uidet sibi be

ne inferri ex dco bti hiero. passus iste e metricus: ergo poeticus. qz multa sunt poetica pfaica. mlt taqz metra no poetica. Hec mgr math. o burgeñ r in piudiciu expois sci tho. qda alia notauit o burgeñ. quoz mea non interest cu doctrina sci tho. no tagat. ¶ Hec aut que recitata sunt ex vitis mgr math. qz facile heant absolutoz: ex vitis cedis patebit. primu enim qd ex dictis burgeñ. colligit: certe false sibi impositu e. no eni in vbis burgeñ. inuenit dictu q materia disputationis iob fuerit q flagellaret sine ca sed q flagellaret sine culpa. mix e ergo quare aut vnde id sibi imposuerit. Sed r si dixisset sine ca: no certe eet male dictu. Na sesus eet. i. sine ca culpabili. qm fm regula hilarij. iij. li. de trini. intelligetia dcoruz ex causis e assumeda dicedi. Satis enim costat ex coi vsu loquedi etia sacre scripture q cu dicitur qs puniri sine ca: intelligatur. i. sine culpa. qz vt coiter ca pene culpa e. Tali eni mo loquedi vsus e ipe iob infra. ix. ca. vicēs. r multiplicabit vul// nera mea etia sine ca. i. sine culpa. sic etia ps. iij. dicit. qm tu pcussisti oēs aduersantes mihi sine ca. sic r in multis locis sacre scripture. No debuisset igit mgr math. ex illo mo loquedi: calumniā o burgeñ. suscitare. etia si illud dixerat. ¶ Sz neqz scdm dcm rōnabiliter ipugnat. na qd bur// gen. dicit iob se fore iustu asseruisse: veru ee constat ex plibus locis h2 libri. sed pferim ex capi. xvj. ubi xpsse dicit. No peccaui r in amaritudinib2 morat oculus me2. Et. xxvij. ca. dicit iob. neqz eni rephedit me cor meū i oi uita mea. Item ca. xxxij. inqt heliu loques o iob. dixisti ergo in

aurib⁹ meis ⁊ uocē uerboꝝ tuoꝝ audiui. mūd⁹
 sū ego ⁊ absq; delicto imaculat⁹ ⁊ nō ē iūqtas in
 me. Claret ergo ex his q; iob se iustū eē asseruit.
 Et cū mgf math. dicit hec uerba ⁊ filia intelligē
 da eē nō absolute q̄si diceret iob se nullū habu//
 isse pctm: s; sub hoc sensu q; nō habuerit pctm
 quo dign⁹ eēt sic flagellari: dico q; ipso eodem
 sensu accipiēda sunt uerba burgen. sicut enī iste
 locut⁹ ē simplr sine determinatōe: ita ⁊ iob. pmo
 ⁊ magis absolute. Qua ergo sapientia mirabil
 mgf math. iudicauit vba burge. eē rephēsiōe di
 gna: cū diceret uerba iob merito eē exponēda:
 videtur plane q; non rectis oculis id diffinierit.
 ¶ Quod aut dicit mgf math. 3̄ tertiū dcm bur
 gen. q; amici iob nō intendebant eū pbare iniu
 stū nec circa hoc disputabāt 3̄ eū s; hēbant hoc
 tanq; euident ex flagellis: manifeste falsum ē nō
 solum ex processu disputationis ubi singule ob
 iectiones ⁊ responsiones circa iustificationē iob
 versantur pro ⁊ contra prout diligenter conside
 ranti patebit: sed ex fine disputationis. Dicit enī
 ea. xxxij. omiserūt autē tres viri isti rīdere iob:
 eo q; iustus sibi uideret. Ex quibus uerbis ap
 tissime cōstat disputationem eoz versari circa iu
 stificationem iob cum ea cōcessa ab aduersarijs
 cessauerit eorum disputatio. Nam tunc rationa
 biliter cessat disputatio: qm̄ altera pars 3̄dictio
 nis de q̄ fuerat disputatio: cōcedit ab aduersa//
 rio. Un̄ ⁊ heliu disputationem psecut⁹ ē qm̄ ad//
 huc ptē ipius iob nō cōcesserat s; tenebat iob iu
 stū nō fuisse. pmo p sua iūsticia fuisse flagella//
 tum. ⁊ ita super iustificatione iob cepit disputa

re dicēs sequēti caplo dixisti ergo in aurib⁹ me
 is mūdus sum ego ⁊ absq; delicto ⁊c. Sz ⁊ po//
 stillator in eo caplo .xxxij. plane dicit q; materia
 disputatiōis iob ⁊ amicoꝝ eius fuerit uerbū iob
 quo dixerat se iustū eē. Inq̄t enī sic. cessatio autē
 huius disputatiōis: fuit eo q; tres amici iob su//
 pra positi auditis uerbis iob quib⁹ innocētiam
 suam multipliciter declarauerat: reputauerūt eū
 esse iustū. ⁊ ideo merito tacuerunt quia cū eo di
 sputare ceperāt: eo q; ante cōtrarium tenebant
 scz ipsum a deo fuisse propter suam iniusticiam
 flagellatum. heliu autē adhuc idē tenebat ⁊ iu//
 sticiam quam iob pro se declarauerat simulataz
 ⁊ non uerā credebat. hec postillator in forma.
 Ex quibus apparet q; mgr Mathias gratis rep̄
 henderit burgen. cū māifeste falsa assumpserit i
 eius reprehensionem ⁊ suo postillatoꝝi aduersā
 tia. ¶ Signum autem quod magister math. ad//
 ducit ad probandum q; iob se opposuerat ami
 cis p̄ iniuria in deum commissa ⁊ nō pro defen
 sione iusticie sue: nullam hēt apparentiam. Naz
 cū deus sit ueritas prima a qua oē uerū depen//
 det ⁊ ē: quicq; d̄ aliquā ueritatē dicit: pōt di//
 ci nō rēm coram deo. ⁊ ita q̄cqd d̄ ueritatē a iob
 p̄positam dicebat: merito coram deo non rēm
 esse dictum est. Un̄ q; amici iob opposuerāt cō
 tra iusticiam eius pro cuius defensiōe ille certa//
 bat: non erat rectum corā deo. quoniam non sic
 se habebat rei ueritas. Et cum dicit magister ma
 thias q; iob uere reprehēibil erat ⁊ a dō fuit re
 prehensus infra ca. xxxviii. ⁊ per consequens q;
 non erat uera iustificatio eius: dico q; ad hoc re

spondet postillator quem ipse defensare conten-
 dit super eodem. xxxviii. ca. dicens q̄ quis dca
 iob pro quibus a deo reprehendit̄ uera essent:
 tamen quia habuerunt speciem mali ⁊ poterāt
 generare scandalum: quia ex modo loquēdi uī
 debatur dicere aliqua in derogationē diuine iu-
 sticie ⁊ presumptuose: ideo reprehendit̄ a deo.
 Idem dicit in summa ca. vi. exponens illud. si //
 cut seruus meus iob. ¶ Potest etiam rīderi p̄ ea
 que glo. dicit super illud. neq̄ enim reprehēdit
 me cor meū. ca. xxvij. inquit enim. Sed quo pa-
 cto a corde suo reprehendi se negat: qui superi-
 us dicit. Peccaui: Peccauit quidem uel cogitan-
 do: sed nequaq̄ se a corde suo reprehendi con-
 fitetur. quia et si illicita cogitando rectitudini
 defuit: fortiter tamē defuit cogitatiōi. Nec glo.
 ¶ Solutio autem quam magister Nathias dat
 ad primam Burgen. obiectionem quantum ha-
 beat insufficiētiē: ex aduerbio fortasse cui respō-
 sio ipsa innitit̄ plane habetur. Non enim mul-
 tum habet ueritatis: quod proponitur uerū eē
 fortasse. ⁊ tamen posito q̄ illud probabile sue //
 rit: non adhuc saluari uidetur expositio postil-
 latois. quoniam et si iob uel fama pdēte uel ali-
 as conferens cum amicis potuit errorem ipsoꝝ
 nouisse de futura uita: debuit dubitare an ad //
 huc pro tempore quo ad eum uisitandum con-
 uenerant: in errore suo persisterent. Deuisset p̄
 facto iob uir doctissimus grauis ac prudentissi-
 mus audire p̄mo eos erroꝝ suū pponentes. uel
 ip̄is tacētib⁹: exq̄rere ab eis an forte cōceptū er-
 roꝝ quē olim habuerāt: pro tūc tenerēt. Cū nō

videtur q̄ vir sanctus exemplar patientie in tot
 ⁊ talia amaritudinis ac maledictōis uerba p̄ci //
 pitanter prozumperet ad amicorum confusionē
 ⁊ reprehensionem: nondum cognito per certitu
 dinem q̄ illi partem tenerent aduersam in erro
 re suo perseuerantes. maxime cum ore dei lauda
 tus fuerit infra ca. vl. de rectitudine sua obserua
 ta. ¶ Et p̄terea nullo pacto uerisimile ē q̄ sedēs
 iob in sterq̄linio percussus vlcere pessimo a plā
 ta pedis usq̄ ad verticem capitis: qui ut dicit
 ca. precedēte testa saniem radebat: tantā sensuū
 ac mentis possideret tranquillitatem: q̄ ip̄e pri
 or disputationem contra amicos sponte suscita
 ret super eorum erroribus quos nouerat alias.
 ¶ Item nec probabile est q̄ amicos suos p̄ con
 solatione eius pariter ueniētes fletu magno ac
 scissis uestibus p̄re compassione plozantes. pul
 uerem super capita spargentes ad diuine misera
 tionis remedium ip̄i iob impetrandū. sedētesq̄
 in terra septem diebus cū eo ⁊ noctibus septem
 nullum uerbum ei loquentes uidentes eius ue//
 hementem dolorē: ipse ad disceptationem super
 eorum erroribus ut eos cōuinceret atq̄ reprehē
 deret: cōcitaret ip̄is p̄re dolore eius mēte cōster//
 natis. Talis certe disputatio: imprudentie ip̄si
 ingratitude atq̄ impaciētie: merito posset im//
 putari: quod de tanto viro existimare fas nō ē:
 Unde aperte constat q̄ responsio magistri ma//
 thie ad primam rōem burgen̄: nullā habeat effi
 caciā. sed neq̄ uerisimilitudinē. ¶ Neq̄ secū
 da responsio eius alicuius est momenti. Nō enī
 ex eo q̄ maledixit iob diei ⁊c. signum fuit q̄ ex

amicorum erroribus quos olim nouerat: loque retur. cum ex alia causa potuerint maledictiones ille procedere absq; preiudicio iusticie sue ⁊ rectitudinis: volēs. s. significare dispōez ptis sēcti ue miseras i qb^o erat abhorescētis put. s. tho. exponit. ¶ Et q̄ ipsa uerba iob maledica non fuerint sufficiens signū q̄ ex amicorum opiniōe erronea loqueret: ex hoc manifestum est q̄ amici sui audiētes uerba illa: nihil tale cognouerūt. sed acceperunt ea ut blasphematoria ⁊ ex impatientia prolata. prout supra ex littera ipsa ueductum fuit. Necesse igitur habuisset iob supposita expositiōe postillatoris aliquod aliud signūz uerbis suis interponere quod sufficienter ostenderet ipsum ex suppositione errorum illorum fuisse locutū. Quod cum non fecerit: euidenter cōcluditur q̄ uerba iob nō id pretendebāt quod postillator cōcepit: neq; ali^o intellect^o in v̄bis illis facile dari pōt salua ipsius iob iusticia ac rectitudine iuxta uerbū dei ca. vlti: nisi is quē habuit scūs thomas. ¶ Ad illa que obicit magister mathias contra rationem sancti thome quā assignat de tam particulari et acerrima maledictione iob: dicitur ad primum. q̄ sanctus Thomas non compat sacram scripturam per omnez modum poematibus aut poetis. sed dicit ex auctoritate beati hierōn: q̄ in libro iob scriptura vtiē modis aut rōibus poematib^o. qđ ad dignitatē sacre scripture ptinet. cū dñā sit cui omnes scientie humane famulantur. ⁊ a q̄ sumpserūt exordium prout Cassiodorus ait. et habetur in dec. xxxvij. di. legimus. s. sed econtra legitur.

Inq̄t enim. Ois splēdor rethorice eloquētie. oīs mod⁹ poetice locutiōis q̄libet varietas decore p̄nunciatiōis: a diuinis scripturis sūpsit exordiū. Un̄ Judi. ix. scriptura modū loquēdi hēt poeta rū. cū dicit. ierūt ligna ut vngerēt sup se regē. di perūtq; oliue. impa nobis r̄c. Itē ibi. si domia // tis inter medios clerōs pēne colūbe deargētate ⁊ posteriora torſi ei⁹ in pallore auri r̄c. ps. lxxvij. Sic ⁊ in multis locis sacre scripture repit̄ mod⁹ loquēdi poetarū. Un̄ ⁊ Ap⁹. p̄ma Corin. xv. et ad titū p̄mo puerbijs q̄busdā vtiſ poetarū. Et Actu. xvij. ip̄e ap⁹. inq̄t. Sicut ⁊ q̄dā vſoz poetarū dixerūt. ip̄ius enī ⁊ gen⁹ sumus. q̄ si poete in suis carminibus multa mētiant̄: sacre scripture nō nocet. nā talia ī testimoniū sue veritatis nō inducit. sed illa p̄cise: que uera poete docuerūt. q̄ nō modo nō illicita: sed ⁊ ualde nobis vtilia sunt. Ex eis q̄ppe ut inq̄t beda ⁊ hēt dec. xxxvij di. turbat. si q̄ inuēta sūt utilia: q̄si sua sumere licet alioquin neq; etiā ip̄e magister gētiū aliquot uersus poetarū suis uel scripturis uel dictis indiſſet. ¶ Ad secundum dicit̄ q̄ scūs thomas nō infert ex hoc solo q̄ uersus q̄b⁹ liber iste cōscrip̄t⁹ ē sunt metrici: q̄ ideo sint poetici. s; ex eo q̄ metrici sūt ⁊ cū hoc figuris ac colorib⁹ cōstāt. q̄ mod⁹ loquēdi: poetarū ē prout ysidorus tradit ethimo. libro. viij. capi. vij. Un̄ verba scī tho. sunt hec. Et sic patet q̄ liber iste per modū poematis conscriptus est. Un̄ p̄ totū hūc libz figuris ⁊ colorib⁹ vtiſ q̄b⁹ poete uti cōsueuerūt. hec s. tho. ¶ Ea aut̄ q̄ mgr̄ adat. fingit se iducere p̄ cōsolatiōe burgē. ex v̄cis postillatoris Iheremie

xx: magis in rei ueritate uidentur sophistarū uerba quā consolatoris. Nā oīa quā ad ppositū nrm postillator ibi dicit. pus et plenius scūs tho. scripserat hic et in multis alijs locis a quo ipse postillator accepit. Sed neque p illa quā ibi postillator tradit poterat rīderi ad obiectiōem suā quam hoc loco scūs tho. fecerat ex suo falso p̄supposito. Cū neque eius neque sui defensoris indigemus auxilio nos qui doctrinam scī tho. tenentes: colim⁹ ueritatem. Hoc unū tñ negari non pōt quod postillator hoc loco impugnat quod hierē. xx. docet apte ubi uerba iob ex hoc caplo inducit fm̄ intellcū scī tho. exposita. Ait enī sup illud hierē. maledicta dies rē. Nō sunt impacīētis et despantis uerba: sed in hoc exp̄mit horrorem sensualitatis respectu mali imminētis. Quō tñ paciēter tollerat. sicut scūs iob exēplar paciētie dixit. Pereat dies in qua natus sum rē. Et sic est sensus. maledicta dies rē. i. si sequerer sensualitatis horrore: tpi natiuitatis mee maledicerē. Hec postillator in forma.

Circa p̄dictū capitulū tertiū.

In eodē caplo. iij. sup illud maledicant ei qui maledicūt diei rē. postillator recitat duas scī tho. expōēs dicēs. Hoc thomas exponit dupliciter. Uno mō quod p leuiatā intelligitur magnus piscis qui alio nomine uocat̄ cetus quem propter sui magnitudinem piscatores non audēt inuadere de die ut dicit sed de nocte

tantum. et ideo quando intendunt eius captionem
 si superueniat dies: maledicunt ei et sic suscitare le-
 uiatan: est eum inuadere. Alio modo ut per leui-
 atam intelligatur diabolus quem suscitare habent
 mali homines ei obedientes. et isti odiunt lucem
 diei. secundum quod dicitur Iohannis tertio. om-
 nis qui male agit odit lucem. ¶ Sed prima
 expositio non uidetur uera quia audiui ab illis
 qui nouerunt captionem illius piscis quod nun-
 quam inuaditur de nocte sed magis in clara die
 ita quod piscatores a longe possint contra eum te-
 la directe proiicere. quod si appropinquaret: essent
 in periculo submersiois ex motu illius piscis ma-
 re notabiliter perturbantis. Secunda uero expositio
 uidetur mistica et ideo pono aliam litteralem
 quam ponunt hebrei dicentes quod hec est uera litte-
 ra. maledicant ei qui maledicunt diei expectantes
 orbari de societate sua etc. hec postillator. ¶ Contra
 quem burgen. volens primam sancti thome
 expositionem defendere: dicit quod et si piscis ille
 magnus non possit capi nisi de clara die put postillator
 dicit sibi fuisse narratum a piscatoribus:
 tamen si contingeret quod aliqua dies in qua pesca-
 tores captioni illius piscis intenderent finire
 ante eius captionem: maledicerent illi diei.
 eo quod non fuit protensa usque ad finem sui ope-
 ris. et de talibus intelligitur illud qui maledi-
 cunt diei qui parati sunt suscitare leuiatan secun-
 dum proprium motuum sancti thome licet mu-
 tetur tempus congruum ad captionem utrum

nox uel dies. quia hoc consistit in facto. ideo nō
 variat motuum expositionis. Hec burgeñ.
 ¶ Sed quia iste modus dicendi burgeñ. et si sal
 uet textus ueritatem: non tamen saluat ea que
 sanctus Thomas circa eius expositionem dicit:
 ideo aliter uidetur dicendum q̄ et si piscis ille
 magnus scilicet cetus de die capiatur prout cō//
 muniter aut in partibus in quibus postillatoz
 de captione eius interrogauit: non ideo sequi//
 tur q̄ aliquando uel in alijs regionibus in qui
 bus sanctus Thomas de illius captione percō//
 tatus est: non capiatur de nocte. ut sic commo
 dius et securius: sub noctis silentio et obscurita
 te repente ipsum dormientem inuadant. ne ipse
 de die a longe uidēs et presentiens inuasores uel
 tela quibus mactatur: fugiat uel mare pre ma//
 gnitudine sua et ferocitate conturbans: horribi
 les excitet undas ita ut inuasorum nauem sub
 mergat. Nam ut fertur a piratis et piscatoribus
 tantus ac tam grauis est somnus ceti: q̄ magni
 tudo eius mirabilis ac pinguedo multo magis
 somno q̄ cibo nutrimentali fouetur. Unde fili//
 um eius mox cum nascitur: per annum dicunt
 dormire. Exemplum erit ad propositum no //
 strum quoniam et si aues ut cōmuniter et apud
 nos ac animalia cetera de die capiāt: nō ideo tol
 litur quin aliquando uel secundum regionum
 diuersitatem sub noctis tenebris capi possint.
 Non enim vnus modus certus est capienda //
 rum auium aut ferarum etiam que sunt eius //
 dem speciei. neqz in omni regione neqz in omni

tpe idem ē modus neq; ubiq; eadē sunt instru-
 menta. igit̄ neq; necesse ē q; idē mod⁹ sit deter-
 minat⁹ ita q; nō alius: pisces capiēdi in oī tpe ⁊
 in oī maris regiōe etiā si eiusdē sp̄ei pisces sint. s;̄
 captiōis eoz ⁊ ars ⁊ instrumenta s̄m diuersitatē
 tpm regionū ⁊ mariū poterunt uariari. Cū satis
 leui ratione postillator s̄ expositionem sc̄i tho.
 ductus ē. ¶ Sed neq; multū utilis aut necessaria
 erat disputatio sua circa eiusmodi piscis captu-
 ram in qua tñ non modicā ipse facit vim. Nam
 poterat textus legi eq̄ bene siue de die fieret illi⁹
 piscis captura siue de nocte. ¶ Ad id autē q; po-
 stillator dicit secūdam expōem sc̄i tho. mysticam
 eē ⁊ nō l̄ralem: Rūdet burgen̄. ⁊ bñ q; falsum ē.
 qm̄ parabolice locutiōes aut figuratiue: sensū lit-
 teralē faciūt. Et accipit hec r̄nsio ex his q; sanct⁹
 tho. tradit p̄ma p. q. p̄. ar. vi. ⁊ quolz. vij. ar. xv.
 Nō enim uoces pabolice aut figuratiue ad l̄ram
 significāt figurā s;̄ figuratū. Nā cū scriptura no-
 minat dei brachiū: nō ē l̄ralis sensus q; in deo sit
 mēbrum huiusmōi corporale quod ē figura qm̄
 uoces primo designāt: sed literalis sens⁹ ē q; sit
 in deo uirtus operatiua que ē figuratū. Unde in
 proposito n̄ro sub figura leuiatā: dyabolus ad
 litteram intelligit̄ ⁊ nō s̄m sensum sp̄ualē. qz ut
 sc̄us tho. notauit ex auctoritate beati hieronimi
 totus iste liber fere coloribus ⁊ figuris poeticis
 constat. Ipse etiam postillator infra. xl. capitulo
 per leuiatā ad litterā intelligit demonē. quod tñ
 hic nō bene aduertens improbauerat.

Circa capitulum quartum.

¶ In caplo. iiii. sup illud. porro ad me dcm̄
 est uerbū absconditū. scūs tho. sub dubio
 relinqt vtrū reuelatio quā sibi eliphat di
 cit scām fuisse: vera fuerit aut ab eo cōficta. qđ
 burgen. inqt rōnabiliter scūm eo q̄ nihil refert
 in pposito an hec reuelatio fuerit uera uel ficta.
 ¶ Sed magister math. dicit necessariū fuisse cō
 siderare an uera fuerit illa reuelatio uel falsa. et
 cōcludit cū postillatoze q̄ fuerit cōficta ab eli//
 phat nulla in re exñte reuelatōe. Probāt hoc qz
 alias deus p talem reuelationem auctorizaret di
 cta ipsius eliphat quoz tamen multa falsa sunt
 cū dñs in fine libri dixerit ad eū. iratus est furoz
 meus in te ⁊ in duos amicos tuos qz nō estis lo
 cuti rectum coram me. ¶ Item quia reuelatio il
 la inducit ad falsum intellc̄m. s. q̄ nullus a deo
 punit in pñti: absq; culpa precedente. falsū au
 tem non potest a deo reuelari. hec mḡ mat. p^o
 postillatozē. ¶ Sed certe ambo in hac eoz argu
 mentatione decipiūt. Supponunt enim q̄ reue
 latio eliphat si vera fuit ⁊ non ab eo cōficta: q̄
 fuerit a deo. quod tñ nō ē necessariū. Nam reue
 lationes etiam per angelos malos fieri possunt
 in quibus multa astruūt falsa ⁊ ad falsum intel
 lectum ⁊ iterum ad malum finem. Sepe enim sa
 thanas se trāstfiguratur in angelum lucis vt ap^o. di
 cit secunda Corin. ij. ⁊ visibiliter ⁊ inuisibiliter:
 ymagines circa fantasiā formando faciens appa
 rere quod nō ē. ⁊ aliqñ uocē audibilem forman
 do. conceptus ⁊ ymaginatiōes proponendo et
 inspirādo. sensus exteriores illudēdo ⁊ alijs mo
 dis sibi possibilibus. Nā dyabolus in uirtutes

corporeas aut corporeis organis affixas impme
 re pōt. fm hanc demonum reuelatōem ppheta //
 bant prophete de quibus dñs dicit Jere. xxiiij. ⁊
 in pphetis samarie. vidi saturitatem. ⁊ ppheta
 bant in baal ⁊ decipiebāt pplm meū isrl. Talis
 etiā dicit reuelatio q̄ scā est vroz pilati adat.
 xxvij. prout etiā postillator ibi expōit. Cū qz re //
 uelatiōes hoībus fieri pnt per demones: monet
 btūs iohānes pma Jo. iiii. dicēs. carissimi nolite
 oī spiritui credere. sed pbate spūs si ex deo sint.
 Ad huiusmōi demonū reuelatōes valz ⁊ nccāria
 est grā que ab aplo dicitur discretio spirituum.
 ¶ Quia ergo reuelatio eliphat poterat fieri opa
 tione demonis: ideo merito scūs tho. reliq̄t sub
 dubio an uera fuerit uel ab eo cōficta. tū qz iu //
 dicari nō poterat p certo. Nam oīa q̄ ptulit eli
 phat ⁊ falsa ⁊ ad falsū intellcām: potuerūt eē ⁊ cō
 ficta ab eo nulla exñte sibi scā reuelatiōe: ⁊ etiaz
 habita per reuelatiōem nō a deo sed a demone:
 ut probatū est. Lū etiā qz siue ficta uel uera eēt
 talis reuelatio: nihil refert ad ppositū. ¶ p̄z ita
 qz nullitas argumētatōis postillatoris ad pbādū
 certitudinalr fuisse fictam cū pcedat ex fūdamē
 to nō certo sz ualde dubio. s. qz reuelatō eliphat
 si uera fuit ⁊ nō ab eo cōficta: qz fuerit a deo. Et
 q̄uis in capitulo sequēti cū diceret eliphat ⁊ ad
 aliquē scōz conuertere: aliquo mō significauerit
 se spiritu dei habuisse illā reuelatōem: id tñ non
 exp̄ssit prout magister mathias sibi imposuit. sz
 ⁊ si exp̄ssisset: non ideo certum esset nobis. cuz
 ⁊ alia falsa in reuelatione sua tradiderit.

Circa capitulum quintum!

In capto. v. sup illud. uoca ergo si ē q̄ ti //
 bi r̄ndeat. burgen̄. inducit expōez. s. tho.
 dicentis. uoca ergo si est qui tibi respon
 deat. quasi dicat si mihi hoc reuelatum non cre
 dis: tu ipse inuoca deum si forte ipse tibi ad hāc
 dubitationem respondere uoluerit. ⁊ si per me //
 rita propria hoc obtinere a deo non putas: ad
 aliquē scōrū cōuertere. ut eo mediāte hui⁹ rei ue
 ritatem a deo cognoscere possis. Hec scūs tho.
¶ Quā expōem q̄ burgen̄ presert expōi postil
 latois: ideo magister mathias se illi opponit vi
 cens q̄ stante expōitione scī tho: non debuit eli
 phat remittere iob ad alios pro acquirenda fi //
 de de reuelatione sibi facta. sed tenebatur pro //
 bare reuelationem sibi factam fuisse: vel per si //
 gna sicut moyses fecit Exodi tertio. vel per scri
 pturas quemadmodum x̄ps probauit se missus
 a deo. quod etiam probauit per multa signa. Ex
 quo magister mathias uult concludere q̄ expo
 sitio sancti thome fuerit minus rationabilis. qm̄
 ea stante: sequeretur predictum inconueniēs. s.
 q̄ eliphat remitteret iob ad alios pro fide habē
 da de eius reuelatione. ⁊ non eam probaret suffi
 cienter per signa uel per scripturam ad quod te
 nebatur. **¶** Sed ad ista dupliciter r̄ndetur. pri //
 mo q̄ assumptum magistri mathie falsum ē nisi
 plus addatur. Nō enī uerū ē q̄ q̄ sibi factā reue
 latōem denunciāt: teneatur illam per signa uel p
 scripturam probare. q̄ nullus tenetur ad id qd̄
 eij

non est in p̄tate sua. sed si ignorantī scripturas
 fiat reuelatio: vel etiam scienti: sed de his q̄ non
 dum in scripturis hēnt: nō hēt in p̄tate sua illā
 probare p̄ scripturā. cū scripturarū dicat̄ igna
 rus. vel nulla de tali re p̄cesserit scriptura. neq̄
 p̄ signa: q̄ facere miracula donū dei ē quod gra
 tis datur. neq̄ est ī p̄tate hoīs nisi a deo detur.
 ergo r̄c. ¶ Sed forte dicet̄ q̄ cū reuelatiōe sem
 per datur a deo ad eius cōfirmatiōem: uel scrip
 turarū noticia si de ea re hētur: vel gr̄a miraclo
 rū. Sed hoc directe est d̄ apl̄z p̄ma corin. xij. vi
 centē. diuisiōes gr̄arū sunt ⁊ alij dat̄ p̄ sp̄m ser
 mo sapiētie. alij aut̄ sermo scie. alteri fides. alte
 ri opatio uirtutū. alij p̄phetia. alij discretio spi
 rituum. alij genera linguarū. ⁊ alij interpretatio
 sermonū. vbi ap̄. oīa ista dona diuidit ⁊ sepat
 ad iuicē ita q̄ quodlibet dari p̄t̄ a deo et ple
 rūq̄ datū ē sine alijs. In qua re null⁹ theologo
 rum varie sensit. Unde ioseph reuelationē suam
 quam pharaoni denūciauit circa somniuz gen.
 flj. neq̄ scriptura. neq̄ signis comprobauit. ne
 q̄ daniel cōfirmauit scriptura aut signis: reuela
 tionē sibi scām a deo de somnio nabuchodono
 sor. cū etiā expresse sibi dixisset se a deo habuisse
 talem reuelationem danielis secūdo. Nullius er
 go efficacie est rō magistri mathie d̄ sc̄m tho. cū
 sumpserit pro fundamento q̄ falsum est. Veruz
 est tñ q̄ si qs uelit fidē facere p̄ se ip̄m de reuela
 tione sua vt ab alijs inconcusse credatur: q̄ tene
 tur eam signis aut scriptura efficaciter probare.
 Sed hoc eliphat noluit put̄ patet ex̄ textu. Naz
 ipsum iob pro fide reuelationis sue habēda: ad

alios remisit. ¶ Potest etiam secundo responde-
ri q̄ posito sed nō cōcesso q̄ eliphath per scriptu-
rā uel signa teneretur probare reuelationem suā
quod tñ non fecit: nullum inde sequitur incōue-
niēs expositiōi sc̄i tho. nō enī ē necē excusare ip-
suz eliphath a negligētia ignorātia uel descū quez
in confirmatione sue reuelatiōis habuerit: cum
in nōnullis sue reuelationis dogmatibus errasse
conuincatur presertim ex intentione finis.

Circa capitulū sextum.

In caplo. vi. ubi dicit̄. q̄re detraxistis ser-
monibus ueritatis. burgen. expōem po-
stillatoris declinans: recitat approbatq̄
expōem sc̄i tho. dicentis detractionez eliphath eē
intelligendam qua in derogationem fame ipi⁹
iob: d̄ dixit sermonibus eius ueris quos primo
protulerat in sua lamentatione. ⁊ detractio illa
fuit in q̄stum eliphath uisus est reprehēdere iob
quia se innocētē dixit ⁊ sine culpa sua punituz.
Huius expōis maiorē approbatiōez ⁊ laudē ma-
gister math. egre ferens: se burgen. ac sc̄o tho.
opponit dicens. primo q̄ expō sc̄i tho. uidetur
impropria. quia detractio fame consistit in sc̄o
⁊ nō in sermone. In lra autē nō dicit̄ detractum
facto fame: sed sermonibus ueritatis. ergo rē.
¶ Secūdo qz nō inueniūt alij sermōes ueritatis
quibus eliphath detraxerit nisi illi q̄bus iob ob-
iurgabat errores amicoz ab olim sibi notos scz
q̄ nulla futura sit in alia uita p̄ bonis aut malis
e iij

retributio put in hoc passu postillatoz exponit.
 Nec magister mathias. ¶ Sed certe in prima ha-
 rum obiectionum magister mathias nō satis do-
 cte se videtur habere. nam cū dicit q̄ detractio
 fame consistit in facto ⁊ non in sermone: si intel-
 ligat sicut modus loquendi sonat q̄ detractio q̄
 aliquis detrahāt fame alterius fiat per scā ipsius
 detrahentis ⁊ non per uerba: manifeste est falsū
 ⁊ contra vsum ac doctrinam loquentiū. Diffini-
 tur enim detractio q̄ ē aliene fame denigratio p̄
 occulta uerba. Cū prouerb. iiii. remoue a te os
 prauū ⁊ detrahentia labia sint procul a te. ⁊ ca.
 xxxiii. dicitur. ventus aq̄lo: dissipat pluuias ⁊ fa-
 cies tristis. linguam detrahentē. Lingue autē ⁊ la-
 bis v̄ba accommodāt: nō scā. Et sup̄ illud Rō.
 i. detractores deo odibiles. dicit glo. quod idō
 additur: ne leue putetur detractio: propter hoc
 q̄ consistit in uerbis. Item gregorius sup̄ ezechi-
 elem omel. ix. ait. linguas detrahentium sicut no-
 stro studio non debem⁹ excitare ne ipi pereāt:
 ita per suam maliciā excitatas debemus equanī-
 miter tollerare: ut nobis merituz crescat. ecce q̄
 gregorius linguis attribuit detractiōē. Sunt ⁊
 alie q̄ plurime auctoritates sacre scripture ⁊ san-
 ctorum doctorum in quibus detractio non nisi
 uerbis aut lingue accommodatur. ¶ Si autē in-
 telligat q̄ detractio fame consistit in facto ⁊ nō
 in sermone. i. q̄ factis alterius detrahatur ⁊ non
 eius uerbis: non minus falsum est. nam sicut fa-
 ma uel nomen bonum habetur de factis alteri⁹
 si recta sint: ita ⁊ de sermonibus eius si cōsonāt
 ueritati. fama enim aut nomen bonum: a p̄sona

usq; ad facta eius ⁊ uerba cōsueuit extendi. Lau-
damus enim non solum hominē: sed uerba eius
⁊ facta si uera ⁊ recta sint s̄m illud. In deo lau-
dabo sermones meos. ps. l. ergo per opposituz
denigratio fame que est detractio nō solum fie-
ri pōt de benefactis alterius: s; ⁊ de eius sermōi-
bus ueris. ⁊ sicut factis: ita etiam ipi sermōni de-
trahitur. Et hoc loco iob ipis sermōibus prout
est datui casus: dixit fuisse detractuz vt etiā ma-
gister math. cum postillatore exponunt. Un̄ pa-
ret prime obiectiōis inefficacia ⁊ nullitas. Ad
secundam dicit q̄ sermones quibus eliphat de-
traxerat: sermones ipius iob sunt. sed nō sunt il-
li quos postillator notauit. nam illos iob nōdū
protulerat. sed quos scūs tho. expressit. illi. s. q̄
bus iob dixerat se innocētē ut flagellaret̄ ibi. nō
ne dissimulaui. nōne silui. nonne q̄eui ⁊ uenit su-
per me indignatio supra ca. iij. ubi scūs tho. in-
quit. Si quis colligere velit que in hac repleta
tione iob dicta sunt: sciēdū ē tria in ea cōtineri.
primo enim ostendit sibi vitā suā eē tediosam.
Secūdo magnitudinem miserie quā paciebat̄.
ibi anteq; comedo suspiro. Tertio ostēdit suam
innocētiam ibi. Nōne dissimulaui. hec scūs tho
mas. ea igitur uerba iob sunt de quibus in cap.
isto dicit. quare detraxistis sermonibus uerita-
tis. quos magister math. inuenire non poterat.
prout ex mō interrogatōis sue accipit̄. illis enim
v̄bis iob: detraherat eliphas ī ca. iij. ibi. Reco-
dare obsecro te: q̄s vnq; inocēs perijt. prout eti-
am postillator exponit.

Circa capitulum. xxiij.

e iij

In caplo. xxxiiij. super illud. nec abulet per
viam vinearū. burgeñ. pōit expōem sãcti
tho. exponētis uerba illa de pctis impio-
rū. sed magister mathias dicit expōem postilla-
toris illa exponētis de pena reproborum: eē ma-
gis consonam littere. Sed cum id nō probet: ea-
dem facilitate qua dictū est: pro nulla reputat.
vnū tñ est q̄ cū scūs tho. exponit illa uerba de
pctis impiorum: non est expositio sua aliena a
penis reproborum in vita ista. de quib⁹ pp̄e fi-
unt imprecatiōes seu maledictōes. Nā pctā: ple-
rumq; pene sunt precedentium pctōrum prout
sanctus thomas declarat prima secunde questi-
one. lxxxviij. arti. ij.

Circa capitulum. xxxvi.

In caplo. xxxvi. qđ dicit in manibus ab-
scōdit lucē. scūs tho. expōit de luce spūa
li. Dicit tñ q̄ illud annunciat de ea ami-
co suo. pōt etiā exponi de corporali luce s̄m opi-
nionem platoniorum. quorum sententiam reci-
tat de animarū efluxu ab aīabus stellarū ⁊ de ea-
rum reditu ad siderum claritatem. ¶ Cōtra hāc
sancti thome expositionem magister mathias vi-
cit. primo q̄ postillator cū beato gregorio ⁊ glo-
sa ordinaria legunt illud. Immanibus prout est
datiui casus nominis immanis ⁊ hoc immane.
Sed scūs tho. aliter. quia prout ē ablatiuus no-
minis man⁹ cū pp̄oe. in. quod sibi uidet absq;
rōe sc̄m. ¶ Secūdo q̄ expōez secūdā de luce cor

porali sup illud. anūciat rē. pbat p qdā q̄ fm
 fidē nrāz falsa sūt r erronea. s. q̄ aie deriuēt a na
 tura stellaz r ad earū claritatē rē viuēdo reuer
 tant. q̄ opinio fuit platonicoz. Nec m̄gr math.
CIn quoz p̄mo qd̄ dicit postillatorē exponere
 illud Immanibus prout ē datiui casus. r sanctū
 thomā prout est ablti casus: nescio vnde acce//
 perit. Nā sicut in uerbis scī tho. dicit ad expōez
 illius pticule in manib⁹ .i. p sue uirtutis opa v̄
 ex ptate dei q̄ in scripturis figurat per manus:
 ita in v̄bis postillatoris dicit .i. p ei⁹ vtutē. s. dei
 q̄ silr p manū significari cōsueuit. An nō minus
 uidet ex uerbis postillatoris q̄ in manib⁹ fuerit
 ablti casus: q̄ ex v̄bis scī tho. neq; magis q̄ fue
 rit casus d̄ti: p̄mo si bene pōderēt uerba postil
 latoris simul cū textu: satis apparet q̄ postilla //
 tor legerit. In manibus: put ē ablti casus. alias
 nō consonaret expō eius: textui. Dicit enī in l̄ra
 In manibus abscondit lucē r precipit ut r rur //
 sus adueniat. Certū ē aut q̄ aduerbiū rursus: p
 prie denotat reiteratiōem resp̄cū eius quod pre
 cessit. An si immanibus eēt datiui casus: signifi
 caretur in littera q̄ lux immanibus idest supbis
 aut crudelibus semel abscondita: rursus. i. iterū
 ad eos rediret. nā resp̄cū alioz: nō diceret rur //
 sus. An gregori⁹. xxvij. moza. qz legit immanib⁹
 d̄ti casus: h̄isdē. s. supbis expōit lucē spūalē q̄n
 qz abscondi r rursus aduenire. Hoc aut postil //
 lator nō vult ex sua expōe. Nā dicit q̄ lux gr̄e et
 glie aliquib⁹ abscondit vt reprobis: r aliqb⁹ cō
 cedit vt electis. Itaq; vult q̄ nō eisdē cōceditur
 a qb⁹ absconditur. Nō ergo li. in manibus in

rellexit postillator: eē dñi casus sed ablti. vt sit se-
 sus. In manib⁹ .i. in v̄tute dei ⁊ dispōe. ut ip̄e ex-
 ponit: abscōdit lux bonis ⁊ cōcedit malis. Ex
 q̄bus etiā appet q̄ si scūs tho. exposuit. In ma-
 nibus put ē ablti casus nois man⁹: nō id fecit si-
 ne rōe. Nā multū cogit ad sic exponēdū aduer-
 biū rursus put deductū ē. ⁊ tūc meli⁹ ē expone-
 re illud de recessu ⁊ reditu lucis corporalis que
 cōiter fit oib⁹ hoib⁹ put scūs tho. expōit: q̄ de
 recessu lucis resp̄cū quorūdā ⁊ reditu ei⁹ resp̄cū
 alioꝝ sicut postillator expōit. ⁊ hoc pp̄t aduer-
 biū rursus. ¶ Illud uero q̄ secūdo obicit mgr̄
 math. ḡ expōem secūdā sci tho. de luce corporali:
 certe nō aliud oñdit q̄ q̄ ip̄e mgr̄ malo ḡ factū
 tho. moueat affcū. ita ut nō erubescat etiā i q̄b⁹
 scūs tho. s̄m alioꝝ opiniōem apte p̄cedit: calū-
 p̄niasas sibi rōes obicere. Cū. n. scūs tho. secun-
 dā expositionē de luce corporali probet p̄ dicta
 plōnicoꝝ q̄ ip̄e in q̄slib⁹ sue scripture locis cō-
 dēnat: q̄s nisi aut maliuol⁹ aut penit⁹ ignorans
 nō cognoscat q̄ eā expōem det p̄supposita falsa
 sententia heliu quā cōem cū platonis hēret de
 aīarū efluxu ab aīab⁹ stellarū. Cū scūs tho. nō
 dicit absolute q̄ illa uerba heliu: de luce corpora-
 li debeāt expōi. s̄ q̄ sic p̄nt expōi. s. p̄supposito
 q̄ heliu falsam plōnicoꝝ opiniōē de ortu aīaz
 teneret. Atq̄ ita nō declarat scūs tho. p̄ ea que fi-
 des catholica dānat: illa q̄ in sacra scriptura cō-
 tinēt tāq̄ in se ⁊ absolute uera. sed ea q̄ i scriptu-
 ra sacra hēnt dicta s̄m falsā quorūdā ⁊ erroneā
 opiniōē. Talia enī falsa ⁊ erronea: scripturarū
 omētatores nō verēt p̄ alia erronea dēā expōer.

imo id rē fit. nā r si sic pcedat ex falsis: pcedi
tur tñ ex cōcessis. Nō enī verit⁹ est postillator s̄.
ca. iij. p falsa r erronea dicta amicoꝝ iob fm suā
expōem: pbare ea q̄ de maledictōe vite iob r na
tiuitatis in ca. i. cōtinēt. qz. s. p̄suppōit ip̄e: q̄ te
rtus ibi loq̄t fm eoz falsā sniaz quā hūerant de
punitiōe r remuneratiōe hoīm a deo.

Circa librū Psalmorū in plogo.

In plogo sup libꝝ psal. postillator mo//
uet qōnē de cōpatōe dauid ad alios p//
phetas. In c⁹ p̄secutiōe cōmēorat qd̄ scūs
tho. sc̄psit s̄za s̄ze. q. clxxiij. ar. iij. vbi disputās
de cōpatōe ppharū ad iuicē. dicit q̄ r si dauid
q̄tū ad aliqd̄ fuerit excellētior pph̄a moyse i eo
sc̄z q̄ pleni⁹ cognouit r exp̄ssit misteria icarnatī
onis xpi: simplr tñ loquēdo de pph̄ia: moyse
fuit excellētior illo r ceteris pph̄is veteris testa
mēti. ¶ Primo q̄tū ad visionē itellcūalē. eo q̄ ui
dit ip̄am dei eēntiā sicut paul⁹ i raptu. Secūdo
ex pte denūciatōis qz moyse denūciauit pph̄iaz
suā toti pplo fidelīū ex p̄sona dei q̄si legē ppo//
nēs. nō sic aut̄ dauid nec ceteri pph̄e. Tertio q̄
tū ad opatōez miracloꝝ qb⁹ pph̄ia confirmat.
qm̄ maiora signa fecit moyse toti pplo: q̄ da//
uid r alij pph̄e. hec. s. tho. ¶ Sz q̄cqd̄ sit de cō
clusiōe iqt̄ postillator. rōes iducte nō uidēt vale
re ad ppositū. Nō p̄ma qz claritas cognitionis
actū pphetādi excludēs: nō pōt constituere ex
cellētiorē gradū pphetie. Nam sic idem consti
tueret r excluderet. Sz visio diuine essentie exclu
dit actum pphetādi sicut r actū fidei qz vterq̄
est enigmaticus ergo rē. ¶ Preterea si p̄dicta rō

ualeret dicit ipse: sequitur quod moyses fuerit excellentior
 omnibus apostolis praeter paulum quibus non est concessum
 uidere diuinam eentiam in uita praesenti. quod tamen san-
 ctus thomas negat in loco praesallegato. ¶ Nec secunda
 ratio uidetur ualere. quia denuntiatio prophetiae est aliquod
 sequens prophetica cognitioem. id eo non uidetur ua-
 riare gradum prophetiae ex hoc quod plures uel paucio-
 ribus denuntiat. ¶ Et eadem ratio dicit ipse tertia ratio
 sancti thomas. non ualet quia confirmatio per signum: sequitur per
 prophetiam. unde et iohannes baptista nullum signum fecit
 ut dicit iohannes. et tamen sanctus thomas. concedit quod fuerit maior
 propheta ipso moyse. Unde concludit postillator quod per
 babiliter potest dici quod dauid fuerit excellentior propheta
 moyse. ad quod confirmandum arguit tripliciter. ¶ Pri-
 mo quia licet moyses quemadmodum et dauid acce-
 perit ueritatem super naturalem absque quibuscunque figu-
 ris et signis sensibilibus: non tamen toties nec ita coniter
 habuit tales illustraciones sicut dauid. ¶ Secundo quia
 putat sanctus thomas. dicit dauid plenus et clarius expressit mi-
 steria christi quam moyses. scilicet lex uetus et prophete ordina-
 bant ad christum sicut ad finem. quia ut apostolus dicit gal. iij.
 lex pedagogus noster fuit in christo. ergo dauid excellenti-
 or propheta fuit quam moyses. cum finis sit nobilior his
 qui sunt ad finem. Uidetur enim prophetia dauid quamdam habere
 excellentiam ex hoc quod christi misteria sic expressit. ¶ Ter-
 tio quia beatus gregorius. expressit dicit quod dauid clariores
 cognitioes quam moyses habuerit omel. iij. scilicet ezechiel
 haec postillator in sententia sancti thomas. ¶ In quorum ab-
 solutioes et si burgen. multa dixerit. non tamen re uera
 mentem sancti thomas. sicut neque postillator aduersarius
 eius concepit. Non enim fuit mens sancti thome in
 questione proposita: ex clara uisione diuina eentiae

quā hūit moyses: pbare pphetiā moysi fuisse
 excellētiore aut perfectiore: pphā dauid sumen
 do pphetiā fm ppām ⁊ formalē eius rōem. Nā
 q̄ pphetiā fm formalē rōem dicat enigmaticaꝝ
 cognitōez fm aliquē modū. ⁊ q̄ clara visio diui
 ne eēntie ut sic rōem ppām excedat pphētie: ex
 presse docuit sanctus tho. scda secūde. q. clxxiij.
 ar. i. ⁊ q. clxxiij. arti. v. ⁊ in de veritate. q. xij. ar.
 vij. ⁊ xij. ⁊ in pluribus alijs locis. Sed mens ei⁹
 fuit dicere q̄ qz moyses vidit diuinā eēntiam: ex
 cellentior propheta fuit q̄ dauid q̄stum ad rōez
 generis prophētie: quod ē cognitio. i. q̄ fuerit
 excellētiore cognitio moysi: cognitōe dauid q̄
 uis propter diuine essētie clarā visionem: co
 gnitio illa moysi: min⁹ ppe dicat pphā. Et q̄
 ista distinctio de rōe pphēie generica ⁊ specifica
 fuerit de mēte scī tho. pz expresse in. q. de verita
 te. q. xij. ar. xij. in corpe qōnis vbi sic dicit. Rñ //
 deo dicendū q̄ cū natura spēi cōsistat ex natura
 generis ⁊ natura differētie: ex vtraqz dignitas spe
 ciei pōt pensari. ⁊ fm has duas cōsideratōes. in
 ueniūtur aliqua se inuicē in dignitate excedere.
 qñqz ⁊ q̄stū p̄tinet ad rōem spēi: semp̄ illud p̄ti
 cipat p̄fectius spēi rōez: in quo differētia forma
 liter speciem cōstituēs: nobilius inuenit̄. s; sim //
 pliciter loquendo qñqz ē nobilius id in quo na
 tura generis ē p̄fectior. qñqz vero id ī quo ē p̄fe
 ctius natura differētie. Lū enī natura differentie
 addit aliquā p̄fectōem supra generis naturam:
 p̄eminētia q̄ ē ex pte differētie: facit aliqd eē sim
 plicit̄ nobili⁹: sicut ī specie hoīs q̄ ē aīal rōnale
 simplr ē dignior ille q̄ ē potior in rōnalitate q̄ q̄

ē potior i his q̄ ad rōez aialis spectāt. vtpote sen
 sus ⁊ mot⁹ ⁊ alia hmōi. Qñ uero d̄ra aliq̄ iperfe
 ctōem iportat: tūc id i quo ē cōpleti⁹ natura ge
 neris: ē simplr nobili⁹. vt pz i fide q̄ ē cognitio
 enigmatica eoz. s. q̄ nō uidēt q̄ enī habūdat in
 natura generis ⁊ deficit i fidei d̄ra vtpote fide //
 lis q̄ iā p̄cipit aliquē itellc̄m credibiliū ⁊ quodā
 mō iā ea uidet: hēt simplr nobiliozē fidē eo q̄ mi
 n⁹ cognoscit. ⁊ tñ q̄stū ad rōez fidei p̄tinet: ma //
 gis p̄pe hēt fidē ille q̄ oīno nō uidet illa q̄ cre //
 dit. ⁊ sic etiā ē i p̄phetia. p̄phā. n. uidet eē q̄
 dā cognitio obūbrata ⁊ obscuritati admixta fm
 id qd̄ hēt. ij. pe. s. hētis firmiozē p̄pheticū ser
 monē ⁊c. hēc. s. tho. Et cōcludit q̄ si cōparem⁹
 p̄phias q̄stū ad d̄ram q̄ rōez p̄phie cōplet: illa
 iucit p̄fectōez p̄phie hēre ⁊ magis p̄pe: cui yma
 ginaria visio admisceat. Sic enī ueritatis p̄pheti
 ce cognitio obūbrat. Si aut̄ opem⁹ p̄phias fm
 id q̄ p̄tinet ad naturā generis. s. cognitiōem uel
 visionē: cōcludit. s. tho. q̄ illa p̄phā ē p̄fectioz
 ⁊ dignioz q̄ hēt iudiciū ⁊ acceptionem sup̄natu
 ralē fm visionē itellectualē sine ymaginaria visi
 one. cui cōclusiōi cōsonat qd̄ dicit secūda. ij. q.
 clxxiiij. ar. ij. Inq̄t. n. dignitas eoz q̄ sūt ad finē:
 p̄cipue cōsiderat̄ ex fine. finis aut̄ p̄phie ē māife
 statio alic⁹ ueritatis s̄ hoīem ex̄ntis. Un̄ q̄to h⁹
 modi māifestatio ē potioz: tāto p̄phā ē digni //
 or. Nāifestū ē at̄ q̄ māifestatio diuine ueritatis
 q̄ fit p̄ nudā cōtēplatōez ipius ueritatis: potioz
 ē illa q̄ fit sub similitudine corpaliū rerū. magis. n.
 appropiāt ad visionē patrie fm quā i eēntia di
 uitas cōspicit. Et in̄ ē q̄ p̄phā p̄ quā aliq̄ sup //

naturalis ueritas cōspicit̄ s̄m itellcūalē uisionē:
 ē dignior q̄ illa ī q̄ ueritas supnatural māifestat̄
 p̄ silitudinē corporaliū rerū s̄m p̄maginariā uisi
 onē. hec. s. tho. Ex q̄b^o liq̄de appet q̄ aliq̄s di
 ci p̄t excellētior p̄phā alt̄o: q̄ t̄n min^o p̄p̄e r̄ nō
 s̄m formalē rōem recipit denoiatiuā p̄dicatiōez
 prophetie. r̄ in hoc sensu accipiēda sunt ūba sc̄i
 tho. in loco p̄reallegato de cōpatione moȳsi ad
 alios p̄phetas cū dixit q̄ moȳses ea rōe fuit ex
 cellētior ceteris p̄phetis ueteris testamēti: qz uī
 dit ip̄am dei eēntiā. Nō. n. itellexit q̄ ab illa cla
 ra uisiōe denoiaret̄ moȳses p̄pheta magis p̄p̄e
 r̄ formaliter q̄ dauid r̄ ceteri. sed q̄ excellentior
 eēt p̄pheta. s. q̄tū ad naturā generis. i. dignior
 r̄ p̄fectior cognoscēs aut uidēs. eo q̄ ī p̄phā et
 fide r̄ silitibus q̄ ex sua d̄ra specifica dicūt ip̄fecti
 onē: tota dignitas r̄ p̄eminētia accipit̄ simplici
 ter loquendo: a natura generis p̄t s̄ ueductuz
 est. Nō enī ex eodē ē q̄ aliq̄s denoiēt̄ p̄p̄e r̄ for
 maliter p̄phā: r̄ excellētior p̄phā. Un̄. s. tho. se
 cūda. ij. q. s̄. allegata. clxxiii. ar. ij. ad. iij. sic di
 cit. Ad tertiū dicēdū q̄ nihil p̄hibet aliq̄d esse
 simplr̄ melius: quod t̄n minus p̄p̄ie recipit ali
 cuius p̄dicatiōē. sicut cognitio patrie ē nobili
 or q̄ cognitō uie q̄ t̄n magis p̄p̄e dicūt̄ fides: eo
 q̄ nomē fidei ip̄ortat ip̄fectōez cognitōis. Simi
 liter aut̄ p̄phetia ip̄ortat quādā remotōem r̄ ob
 scuritatē ab intelligibili ueritate. r̄ iteo magis
 p̄p̄e dicūt̄ p̄phete: q̄ uidēt̄ p̄ p̄maginariā uisio
 nē q̄uis illa p̄phetia sit nobilior: que est per itel
 lectualem uisionē. dum tamen sit eadem ueritas
 utrobicq̄ reuelata. hec sc̄us tho. ī forma. ¶ Et s̄i

In hoc instet q̄ pari rōe b̄ti in patria existentes
 poterūt tenoiari excellentiores prophete id ē p
 fectius uidentes ⁊ cognoscētes: r̄ndet sc̄us tho.
 arti. v. q̄ōnis s̄ notate. clxxiiij. vbi arguit sic pri//
 mo loco. moyses vidit diuinam eēntiam qui t̄n
 ppheta dicit̄. ergo pari rōe b̄ti possunt dici p//
 phete. ecce argumentū. Seq̄t r̄nsio. Ad p̄mū di
 cendū q̄ visio illa moyfi: fuit raptim per modū
 passiōis. nō autē pmanens per modū beatitudi
 nis. Unde adhuc vidēs erat pcul. ppter hoc nō
 totaliter talis visio amittit rōem prophetie. hec
 sc̄us tho. ¶ Ex qua solutōe duo accipiūt̄. Unū
 est q̄ s̄m intētōem sc̄i tho. in illa visioe clara di//
 uine eēntie ppter quā moyses dicit̄ excellentior
 propheta ceteris: modicū fuit de rōe p̄pa ⁊ for
 mali pphetie. patet hoc cū dicat q̄ tal visio nō
 totaliter amisit rōem prophetie quasi signās q̄
 multū de formali rōe pphetie amiserit. quod fa
 cit ad ea q̄ s̄ dicta sunt fuisse de mēte sc̄i thome.
 ¶ Aliud quod seq̄t̄ ex p̄dicta solutōe ē q̄ actus
 visiois clare diuine eēntie nō oīno phibet: quin
 sic videns possit dici ppheta si viator sit. Et h̄
 ratio ē. qm̄ ⁊ si vidēs in illo actu vidēdi nō sit p
 cul ab eterna ueritate in se ip̄a: ē t̄n pcul s̄m sta//
 tū suū. cū nōdū puenerit ad vltimā pfectiōem ⁊
 cōiunctionē ad deū. Un̄ ap̄. ij. corin. v. q̄diu in
 corpore sum⁹: peregrinamur a dño. Est etiaz sic
 videns pcul a cōi hoīm sensu cum quibus con
 uersatur que distātia cōsequit̄ pphetiā tam in//
 trinsece ⁊ de per se: q̄ illa sola sufficit ad hoc q̄
 supernaturaliter vidēs tenoietur propheta. Un̄
 sc̄us tho. iij. pte. q. v. ar. viij. arguit sic secūdo lo

eo. Sicut fides ē eoz q̄ nō uideēt ⁊ spes eoz que
 non habentur: ita pphētia ē eoz que non sunt
 p̄ntia. sed distant. Nam pphēta dicitur q̄si pro
 cul fans. sed in x̄po nō ponitur fides nec spes ut
 s̄ dictū ē: ergo pphētia nō debz poni ī x̄po. ecce
 argumentū. Sequit̄ r̄nsio. Ad secundū dicendū q̄
 fides est eoz q̄ non uidentur ab ipso credēte. et
 s̄lr spes est eoz q̄ non habēt ab ipso sperante.
 sed pphētia est eorum que sunt p̄cul a cōi ho
 minum sensu cum quibus propheta cōuersat ⁊
 cōicat ī statu uite. ⁊ ideo fides ⁊ spes repugnāt
 perfectioni beatitudinis x̄pi. non aut̄ pphētia.
 Hec sc̄s tho. ¶ Ex his r̄ndet̄ per ordinē ad ar
 gumēta postillatoris s̄ rōes sc̄i tho. Ad primam
 dicitur q̄ maior est uera de illa claritate cogni
 tionis que simpliciter excludit actum prophetā
 di. sed minor est falsa in proposito nostro. nam
 visio diuine essentie qualem habuit moyses: nō
 excludit actum prophetandi simplr̄ sicut supra
 declaratum est. tum qz fuit raptim ⁊ per modum
 passionis. tū etiam qz fuit viatoris p̄cul existen
 tis ab eterna ueritate s̄m statum suuz. p̄mo talis
 uisionis claritas constituit excellentiorē gradum
 prophetie q̄tum ad rōem generis ipius prophe
 tie. de quo mō excellētie sc̄s tho. intellexit sicut
 s̄ satis deductum est. ¶ Ad secundū negatur cō
 sequentia. Nam ⁊ si alij apostoli x̄pi p̄ter pau
 lum non habuerint in hac uita claraz diuine eēn
 tie uisionem: omnes tamen habuerūt per doctri
 nam x̄pi ⁊ reuelationem sp̄s sancti pleniorē no
 ticiam de misteris fidei ⁊ rebus diuinis q̄ moy
 ses ⁊ ceteri prophete ueteris testamenti. Post ad
 ff

uētū enim xpi maior fuit plenitudo gr̄az q̄ añ .
 qz gr̄a ⁊ ueritas p̄ ihesum xpm sc̄a ē. Jo. i. Unde
 math. iij. dñs dixit aplis. uobis datū est nosse
 misteriū regni celoz. ⁊ infra. Multi prophete et
 iusti cupierunt uidere que uidetis ⁊ non uide//
 runt ⁊ audire que auditis ⁊ nō audierūt. quod
 exponens hyla⁹ .ait. apostolici t̄pis beatitudi//
 nem docet quozum oculis atq; auribus contin
 git dei salutare uidere ⁊ audire: prophetis atq;
 iustis cupientibus uidere ⁊ audire in plenitudi
 ne temporum destinatum. Et inde ē quod ap⁹ .
 dicebat ephē. iij. alijs generationibus nō ē agnī
 tum filijs hominū. sicuti nunc reuelatum est san
 ctis aplis eius ⁊ pphetis in spū. ⁊ Ro. viij. de se
 ⁊ alijs aplis dicit. sed ⁊ nos p̄mitias spūs habē
 tes. i. perfectōez spūaliū gr̄arū. Quare bt̄s gre
 gorius dicit q̄ fm̄ incremēta t̄pm: creuit sc̄ia s̄a
 ctozum patrū. ⁊ q̄to uiciniores aduentui salua
 toris fuerunt: tanto sacramenta salutis plenius
 p̄ceperunt. Neq; uisio clara diuine essentie quā
 habuit raptim moyses: arguit efficaciter q̄ i eo
 fuerit excellentior cognitio prophetica q̄ in apo
 stolis. aut q̄ plura de diuinis misterijs in ea co
 gnouerit. quoniam uidentes diuinam essentiaz
 etiam bt̄i: nō oīa uidēt in ea. quanto igitur pau
 ciora uidebunt qui quodā priuilegio ad talem
 uisionem eleuātur dum hac uita mortali uiuūt.
 Et est specialis ratio de moyse. quia ut doctores
 communiter dicunt sequentes augustinū. moy//
 ses adhuc uiuens ad uisionēz diuine essentie ad
 missus fuit: eo quia doctor erat ⁊ magister iude
 orum. Unde tm̄ de rebus prophetādis sibi i ea

visione ostensa uidentur fuisse: quātū oportebat
 pro tempore illo populo iudeorum tradi. Nam
 fidei doctoribus datur māifestatio spūs ad uti
 litatem prout dicitur prima Cor. xij. An̄ satis vi
 detur dicēdū q̄ paulus in raptu uidēs diuinam
 eētiam: plura uiderit in ea de misterijs fidei et
 clariorē hūerit cognitōez de eis: q̄ moyses quā
 habuit silēm diuine essentie uisionem. quia tem
 pore plenitudinis gratie habuit illam uisionem
 paulus. Non enim tempus post aduentum xp̄i
 appellatur tempus gratie reuelate: nisi quia i eo
 copiosior facta est reuelatō misterioz gr̄e. Unde
 nulli patri ueteris testamēti nec etiā moysi tot r̄
 tā explicite misteria fidei reuelata sūt. prout pul
 cre deducit scūs tho. secūda secūde. q. i. ar. vij.
 r. q. clxxiij. ar. vl. ubi dicit q̄ moyses pleni⁹ fu
 it instruct⁹ de simplicitate diuine essentie q̄ alij
 patres ueteris testamēti. Sed postmodū tpe gr̄e
 ab ipso filio dei reuelatum est misterium trinita
 tis. Idem expresse dicit eusebius exponens illud
 luce. viij. ep̄ist qui seminat r̄c. Inquit enī moy
 ses etiam r̄ prophete post eum nō inseruerūt ho
 minibus regna celoz. sed retrahendo insipiētes
 ab errore nequicie r̄ pdolorum cultu: quasi cole
 bant animas hominum r̄ noualia redigebāt. so
 lus aut̄ oīm sator uerbū dei exiuit euāgelizatur⁹
 noua semina. s. misteria regni celorum. Hec ille.
 ¶ Ad argumenta d̄ secundam r̄ tertiam ratōem
 sc̄i tho. dicit q̄ non aliud pbāt nisi q̄ gradus
 essentialēs prophetie nō uariāt fm diuersū mo
 dū enūciatiōis aut confirmationis p̄ miracula.
 s; nō obstāt quin ex earū diuersitate: accipiatur
 f ij

diuersi gradus dignitatis et perfectionis prophete tanquam ex quibusdam sibi accidentibus. Nam neque in rebus naturalibus tota pulchritudo perfectionis que debetur rei: est sibi a forma substantiali que dat spem. sed multum superadditur ex accidentibus superuenientibus. sicut in homine ex figura et colore et alijs quorum si aliquod desit: contingit malum et defectus. neque etiam in actibus tota plenitudo perfectionis et bonitatis consistit in earum specie que sumitur ex obiecto. sed aliquid addit ex his que adueniunt tanquam accidentia que circumstantie dicuntur. Unde si aliquid desit quod requiratur ad debitas circumstantias: sequitur actio mala et deficiens. ¶ Quod autem magister mathias in fauorem postillatoris addit. scilicet quod gradus rei est ipsi rei modus intrinsecus qui per nihil extrinsecum potest variari: nullam addit difficultatem. sed est eiusdem inutilis repetitio. Unde dicitur quod veritatem habet de gradu rei essentiali et specifico. quem gradus scilicet thomas dixit variari secundum maiorem et perfectionem illustrationem luminis prophetici. Sed gradus accidentales non sunt ipsi essentie intrinseci. quare et a causa extrinseca essentie rei: consequi et variari possunt. Et si dicatur quod gradus rei et si sit modus extrinsecus essentie saltem est ipsi rei intrinsecus. id est inherens: non obstat quia etiam si denunciatio et confirmatio per miracula sint extrinseca prophetie: ordo tamen prophetie et relatio ad ea sicut ad finem: est quid inherens prophetie et intrinsecum quibus non de eius essentia et ex illo ordine diuerso: variatur gradus qui est modus intrinsecus prophetie. Et est sile

quod scūs tho. dicit in alio pposito p̄ma scōe
 q. xvij. ar. iij. arguit enim sic secūdo loco. Boni-
 tas actus est aliqd in ipso ex̄ns. finis aut̄ ē cā ex-
 trinseca. non ergo s̄m finē dicit̄ actio bona uel
 mala. Ecce argumētū. Seq̄t r̄nsio. ¶ Ad secūdū
 dicēdū q̄ q̄uis finis sit cā extrinseca: t̄n debita p-
 portio ad finem ⁊ relatio in ip̄m: inheret actiōi.
 hec scūs tho. ¶ Quod aut̄ vlt̄erius dicit mgr̄
 math. q̄ denunciatio prophie vni uel pluribus
 non solum est acc̄ns extrinsecū sed acc̄ns p acci-
 dens: falsum est. nam causa per accidens ē put-
 dicitur secūdo pbisicoꝝ ad quā effcūs qui seq̄-
 tur nullum hēt ordinem. Sed pph̄tia: ad denū-
 ciatiōem ordinat̄ tanq̄ ad quēdā finē s̄m illud
 p̄ma Lozin. xij. vnicuiq̄ dat̄ manifestatio sp̄s
 ad vtilitatem. ⁊ infra. xiiij. q̄ pph̄tat: hoib⁹ lo-
 quit̄ ad edificatiōem ⁊ exhortatiōem ⁊ cōsolatiō-
 nem. ¶ Un̄ ⁊ psidorus dicit li. vij. ethimo. capi.
 viij. q̄ pphete dicūt̄ quasi p̄fatores. eo q̄ por̄
 ro. i. a remotis fant̄ ⁊ de futuris uera p̄dicunt.
 Cum ergo ordinet̄ pph̄tia ad denūciationem ⁊
 vtilitatē: seq̄tur q̄ dignio: sit illa q̄ ad vtilitates
 plurium plib⁹ denūciat̄. qm̄ s̄m dionisiū ⁊ phi-
 losophū. bonū tanto diuinius est: q̄to cōmuni-
 us. ¶ Silr ⁊ ad id q̄ addit magister math. de cō-
 firmatione que est per miracula: dicitur q̄ q̄q̄
 facere miracula sit acc̄ns extrinsecum nō sequēs
 de necessitate sp̄m pph̄eticū: t̄n q̄ ordinat̄ ad
 proph̄tie confirmatiōem s̄m illud a dar. vl̄. ser-
 monē cōfirmate sequētib⁹ signis: multū confert
 ad eius dignitatē. ac p hoc p̄fectio ⁊ excellentia
 pph̄tie merito variat̄ s̄m diuersum modum et
 f iij

genus miraculorum. Dictum est. n. q̄ ex accidē
 tibus que etiam extrinseca rei sunt: aliqd̄ digni
 tatis ip̄is rebus accedit. Unde ad excellētiā p̄
 phetie moysi inducūt deut. vlti. miracula que
 per eū sc̄a sunt. dicitur. n. non surrexit propheta
 ultra in israel quem nosset dñs facie ad faciem ī
 omnibus signis atq; portētis. Et inde est q̄ p̄
 phetare: nonnūq; in sacra scriptura pro opera
 tione miraculorum accipit̄: eo q̄ miraculorum
 operatio argumētū ⁊ cōfirmatio est prophetie.
 dicit̄. n. Eccl. xlviii. q̄ corpus helisei mortuū p̄
 phetauit. i. miracula fecit. ⁊ ca. xlix. dicitur de Jo
 seph q̄ ossa ip̄ius visitata sunt ⁊ post mortē p̄
 phetabant. i. miracula faciebant. ¶ Illud autem
 quod postillator obicit de iohāne baptista q̄
 sc̄z nullum signum fecit cū tñ ponat̄ a sc̄o tho. ex
 cellentior p̄pheta moysi ⁊ ceteris veteris testa
 menti bñ p̄bat q̄ nō hūerit eius p̄ph̄ia illā per
 fectōem que accrescit prophetie ex cōfirmatōne
 miraculorum. excelluit tñ p̄ph̄as veteris testa
 menti in alijs duobus. s. in cognitiōe quā habu
 it expressiorē ⁊ p̄fectiorē ⁊ denunciatiōem dignio
 rem. ipse enim xpm̄ filium dei ⁊ mūdi saluatorez
 cognouit explicite non solū in spū: sed presentia
 liter. vnde dixit. ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctā
 mūdi. Jo. p. i. ⁊ infra. ⁊ ego vidi ⁊ testimoniū p̄
 hibui quia hic est filius dei. Item missus ē pre
 cursor ⁊ denunciator aduentus xpi totū pp̄lo iu
 deorum quibus preparauit viā. nec alōge vt ce
 teri prophete prenūciauit: sed quē denunciabat
 digito demonstrauit sm̄ illud. ⁊ tu puer p̄ph̄a
 altissimi vocaberis preibis enim añ faciē dñi pa

rare vias eius. Luce. i. vbi dicit Criso. Alii enim prophete eminus xpi misterium predicauerunt. hic vero propius predicauit vt eum ceteris indicaret. Et q̄tum ad hec duo ponit a sc̄o tho. iohannes baptista excellentior antiquis pphētis. non q̄tum ad miraculorum confirmatiōem. Non enim ē necē q̄ qui excellētior dicit pph̄a: in omnibus que ad pphētiā cōcurrūt p̄cellat.

¶ Ad ea q̄ postillator adducit pro cōfirmatiōe sue opinionis: Ad primū rīdet burgen. 7 bñ q̄ dictū postillatoris nullū hēt fundamentū ex sac̄ scriptura neq̄ aliquam auctoritatē ipse allegat id probantes. vnde nec cogit. sed neq̄ magister mathias propugnator eius id ratione aliqua v̄ auctoritate probauit. quare respōsione nō eget.

¶ Ad secundum ipse sc̄s tho. respondet in pre annotata q̄oe. clxxiiij. 7 ar. iiij. Ad primū. Cōcedit. n. q̄ pphētia dauid excellētior fuit q̄ pphētia moȳsi q̄tum ad hoc q̄ dauid plenius cognouit 7 magis expressit misteria incarnatiōis xpi. S; excellentia ista est s̄m vnum aliquid. moȳses vero habuit excellentiam q̄tum ad plura 7 potiora vt ibi deducitur. Unde merito dicitur moȳses propheta excellentior simpliciter. dauid autem s̄m quid. Sed magister mathias in fauores postillatoris probat q̄ dauid fuerit excellentior propheta simpliciter ex eo qz excelluit s̄m aliquid intrinsecum prophetie. s. s̄m cognitionem. quod reuera non est satis erudite dcm̄. Non. n. qui in vnius rei particularis cognitiōe p̄stātor est: dicitur in mentis acumine aut in sc̄ie habitu excellere simplr alterum qui in pluriū cognitiōe

rerum difficilium et in doctrina et in ceteris que ad habitum scientie et ingenij nobilitatem faciunt: doctior et subtilior inuenitur etiam si cognitio illius rei sit aliquid de his que intrinsece probant et scientiam habitualem esse in aliquo et mentis perspicacitate. Neque enim dicimus ptholomeum ipso aristotele doctiorem fuisse simpliciter propterea quod de motu orbium et planetarum a se eorum situ plura et docuit et cognouit. Vnde in proposito nostro et si dauid excellenter dicatur ipso moysen quantum ad aliquid prophete intrinsecum: non ideo dicitur excellenter illo simpliciter cum ille in multis et in eo quod potius est ipsum precellat. sed dicitur excellentior propheta secundum quod non in parte accensum. sed in aliquid preclarum. Ad auctoritatem gregozij quam ultio inducit postilla // tor rñdet burgen. et bñ. quod intelligenda est quantum ad cognitioem misteriorum christi quam habuit clariozem et expressius tradidit quam moyses. et quantum ad hoc excellenter dicitur propheta. et sumitur ratio ista ex his que sanctus thomas scripsit exponens aliam gregozij auctoritatem huic similem. In de ueritate. q. xij. ar. ultimo. Ad primum.

Circa psalmum quinquagesimum.

Intra psalmum quinquagesimum burgen. in prima additione sequens doctrinam sancti thome. prima secunde. q. cxliij. dixit quod iustificatio per gratiam: est causa remissionis culpe. Item quod si gratie infusio et remissio culpe considerentur quantum ad substantiam actus: idem sunt. quia eodem actu deus largitur

grām ⁊ remittit culpā. sed si considerentur ex pte
 obiectorum sic differunt s̄m differentiam culpe
 que tollitur ⁊ grē que infundit. ¶ Harū assertū
 onum prime: magister math. obsistit dicēs q̄ de
 cōi lege prior ē remissio culpe q̄ iustificatio. nā
 ⁊ vulgo dicitur q̄ expulsio vitiij uirtutis meret in
 gressum. nullū autē posteri⁹ est causa prioris ut
 sic. Secundam improbat per hoc quia stat q̄ de
 tur grā ⁊ nō remittat culpa sicut in brē uirginis
 conceptione. In quo magister math. ipm etiam
 postillatorē cuius se defensoreu p̄clamat: apto
 ore impugnat. In p̄cipio. n. h⁹ ps. postillator
 idem eē dicit s̄m rē duo ista. s. remissionem cul
 pe ⁊ grē restitutōem sola rōe differre. ¶ Sed cer
 te has magistri mathie obiectiōes nō erit diffici
 le soluere. Et ad primā negatur assumptum. s. q̄
 de lege cōi prior sit remissio culpe q̄ iustificatio
 loquēdo de prioritate simplr ⁊ ad dictū vulga
 re. R̄ndet sc̄us tho. iiii. li. sniarū. di. xvij. q. i. ar.
 iiii. subar. i. in pede q̄ōnis dicens q̄ extirpatio
 vitiōrū dicitur opari uirtutis ingressū: p̄ modum
 cause materialis s̄m quē ordinē p̄or ē naturaliter
 remissio culpe q̄ iustificatio per grām q̄ ē q̄dā
 dispō materialis ad eā. sed per modū cause effi
 cientis formalis ⁊ finalis: infusio grē aut iustifi
 catio per grām: p̄or ē naturaliter q̄ remissio cul
 pe. ⁊ q̄ talis prioritas est s̄m plura ⁊ potiora ge
 nera causarū: dicitur infusio grē: p̄or simplr ipsa
 culpe remissiōe. ⁊ p̄ cōsequens eius cā simplr lo
 quēdo. Eādē doctrinā tradit p̄ma sc̄de. q. cxiiij.
 ar. viij. ⁊ in de ueritate. q. xxviiij. ar. viij. ¶ Ad ob
 iectōez ei⁹ s̄ secūdū dcm̄ sc̄i tho. r̄ndet q̄ q̄c̄q̄d

sit de ueritate casus dati: non est tamē ad propo-
 situm. qz scūs tho. in qōne allegata per burgen.
 loquitur de iustificatione per grām que impoz-
 tat transmutationem quandam de statu iniusti-
 cie ad statum iusticie: ut de iustificatione impij.
 sicut ipse premitit in ar. p̄mo eiusdem qōnis. in
 qua iustificatōe sp̄ verū ē q̄ grā remittit culpaz.
 De doctrina autēz scole fratrum minorū circa cō-
 ceptōez b̄tē uirginis quā mgr̄ math. allegat: nō
 est p̄ntis propositi disputare.

Circa psalmum. lxxviii.

Upra ps. lxxviii. burgen. volens assigna-
 re rōes quibus x̄ps orare disposuit: idu-
 cit uerbum x̄pi Jo. xj. dicentis. p̄pter po-
 pulū qui circūstat dixi ut credant qz tu me misi-
 sti quod dicit intelligendum eē etiā fm̄ deitatē.
 Ad quod allegat sc̄m tho. iij. pte. q. xxj. ar. p̄mo
 ¶ Sed magister math. sitiens contra sc̄m thomā
 calumpnias utcūqz suscitare: commemorat dcā
 burgen firmans eum iuxta intentōem sc̄i thome
 fuisse locutum. q̄qz scūs tho. in loco supra alle-
 gato talem intentionem neqz ostenderit neqz ha-
 buerit. Unde s̄ magistrū mathiam stabit q̄ uel
 sanctum tho. non uidit uel nō intellexit ne dica-
 qz maliciose ueritatez quā nouit: reticuerit. Nus-
 qz enim scūs tho. scripsit nec uerbis significauit
 qz x̄pus fm̄ diuinitatem aut fm̄ qz deus: orauit.
 p̄mo id apte negat qōne ⁊ articulo p̄ burgen. alle-
 gatis. Inquit enī in corpore qōnis. orō ē quedā

explicatio pprie voluntatis apud deum vt eam
 impleat. Si igit in deo esset vna tantum volútas
 scz diuina. nullo mó competeret sibi orare. qz
 voluntas diuina p se ipsam é effectiua eorú que
 vult fm illud ps. omnia q̄cúq; uoluit fecit dñs.
 sed qz i xpo é alia volútas diuina ⁊ alia hūana .
 Et volútas humana non est per se ipam efficax
 ad implendum que vult nisi per uirtutē diuinā :
 manifestum est q̄ xpo fm q̄ est homo ⁊ hūanā
 voluntatem habens: competit orare. Itē eadem
 iij. p. q. liij. ar. iij. ad secūdū inqt. Ad secunduz
 vicēdū q̄ xps orando petijt ⁊ meruit suā resur //
 rectōem in q̄stū hō. non in q̄stū deus. Nec fact^o
 tho. in forma. false ergo iponit mgf math. factō
 tho. q̄ fm eius intētōem: burgen. dixerit xpm se
 cundū deitatē orasse. Sed p̄terea ut fratri necessi
 tatem patienti succurrā^o iuxta illud ps. Eripī
 te pauperem ⁊ egenum ⁊c. Dicimus q̄ nec bur
 gen. xpm fm deitatem orasse scripsit. Non enim
 tanti erroris atq; demencie: senex presul argua //
 tur. Sed illud uerbum domini Johannis vnde
 cimo. vt credant quia tu me misisti: dixit intel //
 ligendum esse etiam secundum deitatem. in hoc
 sensu. vt credant q̄ secundum deitatem a te pro
 cessi. ⁊ ad hoc propositum est auctoritas illa. ꝑ.
 de trinitate quam allegat. s. nobis orauit: ne fi //
 lius ignoraretur. s. q̄ a patre sit missus. Utrū au
 tem hilarius intellexerit de ignorantia missionis
 temporalis filij a patre: vel eternalis sicut dicere
 videtur burgen. viderint qui pro eo certamen
 assument. Nostri quidem laboris est veram san
 cti tho. doctrinam a calūpnijs ⁊ fallacib^o rōib^o

defensare. ¶ Unde glosa supradicta ad vba xp̄i.
Jo. xj. s. q̄ intelligitur etiam fm̄ deitatē: burgen̄.
est non sancti thome.

Circa psalmum. cx.

¶ N̄ ps. cx. burgen̄. in prima additiōe alle//
gat sc̄m̄ tho. iij. p. q. lxxv. ar. viij. Ad ter//
tium dicentem q̄ circa sacramentum eu//
charistie in conuersione panis ⁊ vini in corpus ⁊
sanguinem xp̄i: plura difficilia sunt q̄ in creatio
ne. ¶ Contra quod magister mathias ad solam
sancti thome vt uidetur nominationem concita
tus ueluti cecus qui vocem inimici sonantem cō
fusis baculi sui iactibus a dextris ⁊ a sinistris p
sequitur: obicit probans a sufficiente diuisione
q̄ maior sit difficultas in opere creationis q̄ in
transsubstantiatiōe panis ⁊ vini in substātiā cor
poris ⁊ sanguinis xp̄i. ¶ Sed certe magister ma
thias vano occupatur labore. cum argumētatio
sua extranea fuerit a proposito sc̄i tho. Non enī
sc̄s tho. in loco prenotato comparat difficulta
tem transsubstantiationis memorate ad creatio
nis difficultatem: q̄tum ad intensiōem. ut ue//
lit dicere q̄ maior difficultas sit in transsubstā//
tiatione q̄ in creatōe. sed facit cōpatōem q̄tū ad
numerum dicens. q̄ plures difficultates cōcur//
runt in illa trāssubstantiatiōe q̄ in creatōe. q̄ in
creatione hoc solū ē difficile: q̄ aliquid sit ex ni
hilo. In transsubstantiatiōe nō solū ē difficile q̄
hoc totū conuertatur in illud totum: ita q̄ nihil

prioris remaneat: sed etiam est difficile q̄ acci-
 dētia remaneāt corrupta substātia ⁊ multa alia
 que in illa cōuersione sunt difficilia. ¶ Patet er-
 go q̄ argumentatō magistri mathie: dictum san-
 cti tho. non tangit. ¶ Utrum autem difficilius
 sit aliquid ex nihilo creare: q̄ panem ⁊ uinuz in
 corpus ⁊ sanguinem x̄pi conuertere. aut ecōtra:
 alia questio est.

Circa psalmum. cxviij.

Upra. ps. cxviij. cū postillator diceret q̄
 meritum congrui est qm̄ homo ex uirtu-
 te naturali studet bonum opari. ⁊ sic fa-
 cit quod in se est ⁊ per cōsequens meretur de cō-
 gruo q̄ deus det sibi grām: burgen. notat ex di-
 ctis sci tho. p̄ma secūde. q. cix. ar. vj. in corpore
 q̄onis q̄ hō ex sola uirtute naturali: nō pōt ali-
 quod opus facere p̄ quod mereat de cōdigno
 aut de congruo q̄ deus det sibi grām. qm̄ ipsa
 preparatio ad grām habitualem: non est ex sola
 uirtute naturali cum presupponat aliquod aux-
 ilium gratuitum ex parte dei interius aiām mo-
 uentis. licet tale auxilium non sit per donū habi-
 tuale. ¶ Sed contra hāc sci tho. doctrinā magi-
 ster math. sic arguit. Nō minus rñdet de⁹ homi-
 ni hñti per uirtutē naturalē bonū vsum liberi ar-
 bitrij: q̄ angelo. sed angelo in prima morula exi-
 stenti in beatitudine naturali que nihil ē nisi bo-
 nus vsus rōis: respondit deus per collationem
 gratie in secunda morula: igitur ⁊ homini. Nec

oportet huiusmodi vsum precedere aliquod donum gratuitum uel dispõem gratuitam. sed solum gratis datam que continetur sub naturali facultate. Hec magister math. Ad que rñdetur negando presuppositum. s. q̄ angelus in prima morula fuit btus btitudine naturali gr̄az nō habens. loquendo de morulis t̄pis uel successiōis realis. Nam ut cōius tenetur ⁊ magis dictis sanctorum consonū est: angeli creati fuerunt in gratia. Dicit. n. aug⁹ .xij. de ciuitate dei q̄ deus creauit angelos simul in eis condens naturā ⁊ largiens gratiam. neq̄ mgr̄ sniarum ubi eum magister mathias allegat expresse dicit q̄ āgeli in puris naturalibus creati fuerunt. sed hoc solum q̄ angeli per ea que in prima sui conditione acceperūt: proficere non potuerunt. Ad quod tamē scūs tho. rñdet di. iij. eiusdem secūdi li. arti. iij.

¶ Ad scōm q̄ dicūt a magistro angeli non potuisse pficere: non quia mereri non potuerūt: s̄ quia per suam uirtutem in glām transferri nō potuerunt nisi ampliori lumine infuso. Et cū dicit arguens q̄ bonum vsum liberi arbitrij in homine non opz aliqđ donum gratuitum uel gratui tam dispõem precedere: sed sufficit facultas naturalis: falsum est ⁊ contra uerbum dñi. Jo. vj. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eū. Ubi augustinus dicit. magna gratie commendatio nemo venit nisi tractus. ¶ Itē cōtra illud Jo. xv. sine me nihil potestis facere. vbi glo. interlinearis dicit. neq̄ parum. parū autem dicitur: opus moraliter bonum quod ē modicum quid: respectu operis meritorij. quo lo//

co dicit aug⁹. magna gratie commendatio cor-
 da instruit humilium. ora obstruit superbis.
 nonne huic resistunt veritati: ad bona opera fa-
 cienda deum sibi necessarium non putantes: nō
 assertores: s; precipitatores liberi arbitrij. Hec
 augustinus. et in li. de correctione et gratia ait. si
 ne gratia: nullus proorsus siue cogitando. siue vo-
 lendo et amando siue agendo: faciunt homines
 bonum. et accipitur gratia in dictis augustini p
 speciali et gratuito dei auxilio naturalibus super-
 addito. Consonat premissis quod habetur tren.
 vlti. Conuerte nos dñe ad te et conuertemur. Et
 illud apli Ro. ix. non est uolentis neq; currētis.
 sed dei miserentis. Item phili. ij. deus est q̄ opa-
 tur in nobis velle et proficere pro bona volun //
 tate. vbi dicit glo. hoc nobis expedit et credere
 et dicere quia pium est et verum est vt sit humi //
 lis confessio et totum detur deo. Per proprium
 enim arbitrium nisi gratia dei iuuetur: nec ipsa
 bona voluntas esse in homine potest. Hec glo.

Circa librum ysaye. Ca. iij.

Intra librum ysaye. in cap. iij. sanct⁹ tho-
 mas et post eum postillator exponit p //
 phetiam que incipit. ecce dñator dñs.
 de captiuitate babilonica. contra quam expōez
 burgen. arguit. quia in captiuitate babilonica
 multi fuerunt prophete sicut hieremias. Eze //
 chiel. Daniel. et alij. Et tamen in ea auctoritate

dicitur. et auferet ab hierlm et iudā iudicē et pro
 phetam et ariolū rē. Et intelligit scūs tho. de ve
 ro ppheta. sicut bñ sonat lra. Un̄ uidef burgeñ
 q̄ prophetia illa non ptineat ad statū babiloni
 ce captiuitatis. ¶ Sed ad hāc burgeñ. instātiā:
 facile patet respōsio. qm̄ textus ppheticie nō sic in
 telligi debet q̄ dñs auferet simpliciter a gēte iu
 deorum uel israhelitica iudicem et prophetā rē.
 ita q̄ nullus ultra in orbe surrexerit de populo
 illo. sed sensus est q̄ auferet dñs. i. transferet ab
 hierusalem et iudaz. i. a terra illa duarum tribuū
 iudicem et prophetam rē. qm̄ omnes iudices et
 prophete et omnes principes et viri fortes robu
 sti et bellatores rē. translati sunt per medos a ter
 ra hierusalem et iuda in babiloniam fm̄ qđ pla
 ne habetur. iij. Regū. xxiiij. Nam ut ibi dicit nī
 hil relictum est exceptis pauperibus populi ter
 re. Unde scūs tho. postq̄ exposuit lram usq̄ ad
 illud uerbum. et prudētem eloquiū mistici. ostē
 dens quō impleta fuerit prophetia: ait. Et de oī
 bus his habetur. iij. Regū. penul. q̄ trāslati sūt
 a nabuchodonosor in babiloniam. ecce q̄ pbat
 uerbum superius. s. auferet: per id quia transla
 ti sunt.

Circa capitulum. viij.

In caplo. viij. scūs tho. circa expōez signi
 dati in principio capli: dicit q̄ hoc signū
 iudei exponūt de filio esaye. per c^o nomē
 dñs significare uoluit destructionem. p. tribuuz

quorum scz iudeorum expōem subiungit. dein //
 de pōit obiectiones quorundā catholico ꝛ dicē
 tium qꝫ non possit signum illud intelligi de filio
 esaye. sed de xꝑo tm̄. quemadmodum ꝛ signum
 primum quod ponitur supra ca. vii. ecce virgo
 concipiet ꝛc. vnde ꝛ consequenter exponit hoc
 secundum signū per ꝑticulas suas de xꝑo. demū
 compans expōem vtriusqꝫ signi ait sic. hec autē
 expō. s. secunda non est tāte auctoritatis sicut su
 perior que fuit s. ca. vii. qꝫ magis extorta ē ꝛ ex
 scripturis non habet auctoritateꝫ sicut illa mat.
 ꝑmo. vnde quidam dicūt nō eē inconueniens si
 hoc intelligatur ad lꝛam de filio esaye. ita tm̄ qꝫ
 puer iste sit figura xꝑi sicut etiā supra dictū ē i q̄
 dā glo. vii. ca. super. ecce uirgo. hec scūs tho. ꝛ
 cōsequēter rīdet fm̄ hanc opinionē ad obiectō
 nes supra positas in ōrium. ¶ Sed ō hec uerba
 scī tho. postillator magnam suscitāt calumniam
 dicēs qꝫ dicta sancti tho. nimis fauent errori he
 breorum dicentium qꝫ in istis tribus caplis. vii.
 viii. ꝛ. ix. non fiat mentio de xꝑo. Unde inducit
 quedā uerba fm̄ caldaicam translatoem ad ꝑro
 bandum qꝫ uerba illa signi ꝛ adhibui mihi te //
 stes ꝛc. Et illa. ꝛ accessi ad prophetissam ꝛc. nō
 fuerint uerba esaye: sed dei. ꝛ per consequens qꝫ
 filius conceptus de quo loquitur signū: sit xꝑs
 ad lꝛam. non filius esaye. ¶ Ad hoc tamē respō
 det burgenū. ꝛ satis sufficienter qꝫ uerba scī tho.
 in nullo fauent hebreorum errori. qm̄ scūs tho.
 non improbat expōem que dicit signum hꝛ ca //
 pituli intelligi ad lꝛam de xꝑo. sed dicit qꝫ nō ē
 tāte auctoritatis talis expō sicut superior i caplo

precedente. Cuius rōem assignat manifestā. Nā
 prima habet auctoritatem ex euangelio ad Nat. p̄
 mo ubi dicitur. hoc totū sc̄m est ut impleret qđ
 dictum est per prophetam. ecce uirgo concipi//
 et r̄c. sed expositio huius signi non habet tātas
 auctoritatem. cum in sacra scriptura non conti//
 neatur: qđ hoc quod dicitur hic: accessi ad pphe
 tissam: intelligat de beata uirgine. ¶ Itē princi
 pale fundamentū postillatoris ad firmādā hāc
 expōem est illud quod continet in translatōne
 caldaica. quod licet verum sit: nō tamē est tātē
 auctoritatis sicut si in littera contineret. ideo v̄
 ba sc̄i tho. sunt manifeste rōnabilia nec ī aliquo
 fauēt errori hebreoz. nec burgen. ¶ Sed ō hāc
 r̄nsionem magister mathias zelo quodam. s̄z nō
 caritatis excitatur. ita ut in uerba prorūpat ama
 ritudinis. Unde probare contendit qđ ex tribus
 appareat dicta sancti tho. errori hebreozum fa//
 uere. ¶ Primo qz friuolis ac falsis assertiōibus
 nititur soluere argumenta catholicoz. ¶ Secun
 do quia non roborauit argumenta catholicoz
 nec aliquid facit pro eorum uera expōe sed lras
 exponit ⁊ diuidit pro perfidia iudeozū. ¶ Ter
 tio quia dicit catholicam expōem extortā ⁊ non
 esse tante auctoritatis sicut illa supra ca. vij. ubi
 ille passus. ecce uirgo cōcipiet: exponit de xp̄o
 auctoritate euangeliste. ¶ Postremo querit iste
 magister de auctoritate quā sc̄s tho. p̄fert an
 sit apud iudeos auctentica magis: an apud xp̄i
 anos. sed certum est dicit ip̄e qđ non apud iude
 os. quia translatio caldaica cui innitit expō hu
 ius littere: est apud iudeos maxime auctoritatis

uangel
 te de
 2: -

Exemplum aut̄ cui innitit̄ expō. vij. ca. nulli⁹ ē
 auctoritatis apud hebreos. igit̄ maioris ē aucto
 ritatis apud iudeos expō h⁹ capli q̄. vij. qm̄ ad
 faciendū fidē infidelib⁹ p̄ euāgeliū qd̄ nō reci
 piūt: nihil cōcludim⁹. nisi cū hoc innitamur eo
 rū fundamētis q̄ negare nō cōsueuerūt. Hec ma
 gister ma. ¶ Que certe q̄ idocte ⁊ puerilr̄ dicta
 sint: facile erit oñdere. ¶ Un̄ ad p̄mā ei⁹ p̄batio
 nē dicit̄ p̄mo q̄ rñsiones date a scō tho. sūt s̄m
 opinionē exponētū signū h⁹ capli de filio esaye
 p̄z quia quasi imediate pmiserat. Un̄ qdā dicit̄
 nō eē icōueniēs si hoc itelligat̄ ad l̄fam ⁊c. ¶ Se
 cūdo d̄r q̄ ⁊ si ponāt̄ rñsioēs date fuisse de mē
 te sci tho. ⁊ q̄ ip̄e uoluerit signū hui⁹ capli posse
 exponi ad l̄faz de filio esaye put̄ ē figura xpi: nul
 lū icōueniēs ē. qm̄ i sacra scriptura idē text⁹ pōt̄
 exponi ad l̄faz de duob⁹. in q̄tū vnū ē figura al
 teri⁹. put̄ magis dicit̄ i articulo sequēti. f. ca. ix.
 esaye. Sz nec postillator rñsioēs. f. tho. sufficiēt̄ i
 pugnat. Nō p̄mā: qz s̄m illā opinionē zacharias
 de quo ē hic sermo nō ē ille filius barachie qui
 vn⁹ ē ex. xij. p̄phis. sz ali⁹ q̄ tūc t̄pis natus erat
 put̄ in rñsione. iiii. s̄m illā opinionē scūs tho. re
 citat. quod tñ ⁊ si postillator neget: nulla tñ rōe
 aut auctoritate irrefragabili illud impugnat. ne
 qz suus magister mathias post eum. Nam ex trā
 slatione caldaica: non trahitur efficax argumen
 tus. Neqz impugnatio responsionis secunde va
 let. qz ⁊ si postqz dicitur. ⁊ adhibui mihi testes:
 non dicatur. ⁊ scripsi: satis fuit premissum eē in
 mandato dñi illud. ⁊ scribe in eo ⁊c. ita ut non
 fuerit necessarium postea dicere ⁊ scripsi. certuz

est enim q̄ iuxta pꝛceptum dei scripsit. ad quā
 scripturam: intelligit illa opinio q̄ adhibuit te
 stes. ¶ Qd̄ etiā obicit 3̄ tertiā r̄n̄sionē: nihil est
 q̄ supponit q̄ in r̄n̄sione falsuz assumat̄. .i. q̄ fu
 erit alius zacharias qui propter auctoritatem sa
 cerdotij: diceretur fidelis. ⁊ tñ postillator nō p
 bat efficaciter illud falsum esse. sed suppoit̄ fm̄
 intellectum quem habuit in translatōe caldaica
 qui non cōuincit ut dictū ē. ¶ Ad illud aut̄ qd̄
 postillator inducit contra quartā r̄n̄sionē: r̄ndet
 burgē. ⁊ bñ q̄ ⁊ si theglaphalasar nō expoliavit
 totū regnū samarie: satis uere pōt dici q̄ expoli
 auit samariam. ea rōe q̄ expoliavit aliqs̄ ciuita
 tes regni isrl̄ cuius metropolis erat samaria. Lō
 suetū est eniz in huiusmōi locutōibus q̄ ponat̄
 totum pro parte per sinodochem. ¶ Sed 3̄ so
 lutōem hāc burgeñ. instat magister mathias q̄
 per spoliū factum per theglaphalasar non est
 ablata fortitudo damasci ⁊ samarie prout inniti
 tur l̄ra. sed fuit p̄ticularis inuasio. hec mgr̄ ma
 thias. ¶ Que plane nō satis p̄ite dicta sunt. pu
 tat. n. magister math. q̄ ablatio fortitudinis da
 masci ⁊ spoliatio samarie: vna ⁊ eadē deuastati
 one facta fuerint ⁊ sic deceptus arguit q̄ per spo
 lium samarie non est ablata fortitudo damasci.
 sed littera non dicit q̄ simul vtrumq̄ factum fu
 erit neq̄ q̄ propter spoliū samarie: ablata fue
 rit fortitudo damasci. nam non pertinebant ad
 eandem prouinciam neq̄ ad idem regnū. cū da
 mascus esset metropolis sirie. samaria autem me
 tropolis regni israel. Sed est sensus littere q̄ añ
 q̄ sciret puer uocare patrem suum et matrē: au //

ferenda esset fortitudo damasci. quod impletur
 fuit quando theglaphalasar ascendit in dama-
 scum ⁊ deuastauit eam ⁊ transtulit habitatores
 eius cirenem ⁊ rasin regem occidit prout habet
 iiii. r. xvj. ¶ Item q̄ ante q̄ sciret puer ⁊c. aufe-
 renda erant spolia samarie. quod fuit impletur
 regnante facee quādo theglaphalasar cepit abi-
 on ⁊ abel domum maaca ⁊ alias ciuitates pro //
 ut habetur. iiii. r. xv. q̄uis inter eas non nomi-
 netur ipsa ciuitas samarie. sed intelligitur per sy-
 nodochem vt supra dictur est. ¶ Ecce patet eu-
 denter q̄ rñsiones date a sancto tho. sm opinio-
 nem exponentium signum huius capituli de fi //
 lio esaye: non sunt per ea que postillator obicit
 euacuate. Unde magister math. gratis pmo ad
 verecūdiam suam dicit eas friuolis ⁊ fallis asser-
 tionibus esse inixas quas tamen ⁊ ipse intactas
 reliquit. ¶ Itē neq̄ scōa eius mgrī p̄batio ̄ vi-
 ctū burgen. q̄ scūs tho. in nullo fauet iudeoruz
 errozi: aliquid hēt momenti. Nā false ⁊ maligne
 dictum est q̄ nihil scūs tho. faciat pro uera xp̄i
 anozum expōe. sed pro perfidia iudeorum. qm̄
 totam litteram signi huius capituli distinguit.
 diuidit ⁊ exponit per ptes suas de xp̄o ⁊ btā uir-
 gine melius certe ⁊ plenius q̄ postillator vt rēo
 oculo inspicienti patebit. Veruz est q̄ dicit hāc
 expōem magis extortam esse ⁊ minus habere au-
 ctoritatis q̄ expō illa. ecce virgo concipiet. ca-
 pituli precedentis q̄ ex textu mat. primo proba-
 tur. Sed quis nisi insaniens aut omnino desipi-
 ens arguet sanctum tho. sceleris propterea q̄ p̄-
 fert auctoritatem euāgelij auctoritati trāslatiōis

caldaice cui soli inicit in sua expōe postillator: neq; enim ē aliquis textus sacri canonis ex quo talis expōitio habeat auctoritatem. ¶ Item cuz dicat scūs tho. q; expōitio que intelligit signuz de filio ysaye non hēt incōueniens dum tñ puer ille sit figura xpi: satis approbat primā expōem de xpo. Nam illis uerbis aperte significat q; expōitio que est de filio esaye nō ē conueniēs: nisi intelligat puer ille esse figura xpi. ¶ Et p̄terea expō illa de filio esaye recitat a scō tho. ut est catholicorum quorūdam expō. quibus videt nō eē incōueniens q; sic textus exponat. Non enim ab eo recitaretur eo q; a iudeis acceptat. cū eorū scūs tho. acerrim⁹ fuerit impugnator: sicut ex doctrina sua liq̄t ⁊ ex sc̄itate eius p̄batur existit. ¶ Quod aut̄ obicit magister math. pro magno inconuenienti q; scūs tho. nō roborauit argumēta catholicorum: popularis q̄dā videt̄ aclamatio. quasi iam piclitaretur fides incarnatōis xpi: nisi argumēta illa vim suā ⁊ robur hērent. aut nisi signū h⁹ capli exponeret ad lram de solo xpo. ⁊ nisi catholici doctores omnes vno i hoc passu ore loquāt tāq; multitudine se armātes. certe obiectio ista salua pace dixerim mḡri mathie rudis ac puerilis ē. Nā alie auctoritates sunt q̄ p̄les q̄ veritatē fidei de conceptu uirginis ⁊ incarnatōe xpi exp̄ssius ac efficacius p̄bāt. ita ut ueritas ipsa sine hoc signo de xpo expōito: satis bñ atq; i cōcuisse subsistat. ut ē illa auctoritas. nō auferet̄ sceptrū de iuda ⁊c. gen. xlix. Itē illa p̄cedētis capituli. ecce uirgo cōcipiet ⁊c. Et illa agei p̄phete. ⁊ ueniet desiderat⁹ cūctis gētib⁹. agei. ij. ⁊ plu

res alie que cā breuitatis omitto. ¶ Un̄ ⁊ postil
 latoꝝ in q̄onibus suis q̄s edidit iudaicā pfidiā
 circa xpm ⁊ eius aduētū improbātes: cum in se//
 cūdo ar. induceret auctoritates sacri canonis ad
 probandum persone diuine incarnationem. et in
 iij. articulo alias ad probandum tempus aduen
 tus xpi iam p̄teritū: nullā de auctoritate h̄o si
 gni fecit mentiōem: quam neq̄q̄ omisisset: si ad
 xpi incarnationis probatōem: multum haberet
 efficacie ⁊ euidētie. Sed hic mgf math. obicit
 sancto tho. tanq̄ crimē lese maiestatis hoc solū
 q̄ non roborauerit argumēta quorūdā doctoꝝ
 catholicōꝝ vbi plane nullū iminebat piculus fi
 dei: ⁊ ubi eorū expōem ad plenū tradidit neq̄ il
 lam in aliqua sui pte tāq̄ falsā aut nō l̄falē exclu
 serit: postillatoꝝem tamen suam irrep̄hēnsibile
 p̄dicat qui illud Gen. p̄mo. In p̄ncipio creauit
 deus celū ⁊ terrā. expōit ad l̄fam de p̄ncipio tē//
 poris aut duratōis. nulla mētiōe scā de expōe ca
 tholicōꝝ qui exponunt ad l̄fam. in p̄ncipio
 id est in filio. Ex qua auctoritate cōiter pbāt tri
 nitatem personarū. vt in p̄mo li. sniarū di. ij. Itē
 ecclā cōiter tenet q̄ vbi d̄r gen. xvij. ⁊ apparue
 runt ei. s. habrae tres uiri: facta fuerit illi reuela
 tō de trinitate p̄sonarū ⁊ de unitate eēntie. vñ cā
 tat ecclā. abrahā tres uidit ⁊ unū adorauit. vbi
 abro^o ait. vide p̄mo fidei misteriu de^o illi appa
 ruit ⁊ tres aspexit cui de^o refulsit trinitate nō sine
 filio p̄ez suscipit nec sine spū scō filiū cōfiteatur.
 Nec abro^o. Et tñ postillatoꝝ de tali reuelatione
 ⁊ de misterio trinitatis: nullā facit mētiōem s; ex
 pōez bebreoꝝ ibi approbat ⁊ p̄tractat ¶ Itē illō

uerbo dñi celi firmati sunt. ps. xxxij. doctores ca-
 tholici exponunt de trinitate personarum. vt pz
 li. pmo sniarū di. ij. In cuius tamen expōe postil-
 latoz nullam habuit de distinctōne personarum
 considerationem. ¶ Item illud ps. iij. Ego dor-
 miui ⁊ soporatus sum. ad litteram exponitur se-
 cundum doctores catholicos de xpi morte ⁊ re-
 surrectione. Unde ⁊ Ecclā. illud cantat in die sã-
 cto pasce. sed postillatoz nulla facta mentiōe de
 xpo illud exponit de dauid quando fugit a fa-
 cie absalon. secutus titulum ps. fm hebreos. vt
 ipse fateatur in principio ps. ¶ Item in hoc libro
 esaye ca. xlv. illud. Rorate celi desuper ⁊ nubes
 pluant iustum. vniuersalis ecclesia intelligit di-
 ctum esse de xpo ⁊ de nullo alio. vnde ⁊ in offi-
 cijs diuinis illud cantat de xpo p̄cise. sed postil-
 latoz exponit illud etiam de rege ciro ad litteras
 sub figura xpi. ¶ Item circa librum Lanti. a p̄-
 mo ca. vsq; ad. vi. inclusiue exponit postillatoz
 de ecclesia ueteris testamenti sub figura sponse
 fm intellectum hebreoz. cum tamē doctores ca-
 tholici totum librum exponant cōiter de eccle-
 siā noue legis vt spōsa ⁊ de xpo sponso. vt ipse met
 postillatoz ibi fateat. quoz catholicoz expōitō-
 nē: non veretur q̄tum ad hoc defectuosam asse-
 rere. ⁊ q̄ plus est quia in sex caplis primis illius
 libri que postillatoz de ueteri testamento p̄cise
 exponit: sunt nonnulle auctoritates quas eccle-
 sia de beata uirgine concinit vt in ca. i. illud. In
 odorem unguentoz tuoz currimus. Item illud
 Ecce tu pulcra es amica mea ⁊c. Et illud. sicut li-
 lium inter spinas. Illud etiā in ca. ij. surge p̄pera

amica mea rē. Et illud. que ē ista q̄ ascendit per
 desertum sicut virgula fumi. Et illud ca. iiii. tota
 pulchra es amica mea ⁊ macula nō ē in te rē. vsq̄
 ad finē fere capli. Et plura alia sunt in dictis ca
 pitulis: que de beata uirgine cōis ecclia cantat.
 que oīa postillator exponit de sinagoga que di
 citur ecclesia veteris testamēti. Multi alij passus
 possent notari in sacra scriptura in quibus po
 stillator plane diuertit a cōi doctorū catholicorū
 expōe quos ne arguar prolixitatis: placuit sub
 ticere. ¶ Unde iuxta uerbū dñi admiror. cum po
 stillator tanto trabis pondere oculis suis cecuti
 at: quō in oculo fratris sui festucaꝝ clamat vide
 re. Qua etiam fronte magister math. audet sc̄m
 tho. probis afficere pro eo q̄ in hoc passu non
 se exhibuit illorum propugnatozem: a quib⁹ po
 stillator quem ipse defensat sepe recedit. ⁊ quo
 rum se constituit nonnūq̄ impugnatozem: iudi
 cet dñs. ¶ Allegat etio d̄ sc̄m tho. magister ma
 thias q̄ dixit expōem catholicorum in hoc capi
 tulo extortam. sed non aduertit iste magister q̄
 illud dictum sit per compatiōem non ad aliā ex
 pōem que intelligit de filio esaye: sed per cōpa
 tionem ad aliam auctoritatem precedentis capi
 tuli. Ecce uirgo concipiet rē. Unde uerba s̄cti
 tho. sunt ista. hec autem expō non est tante au
 ctoritatis sicut superior que fuit supra. vij. de il
 lo signo. quia magis extorta ē ⁊ ex scripturis nō
 hēt auctoritatem sicut illa dat. p̄mo. hec sc̄us
 tho. ¶ Item obicit magister math. q̄ dixerit san
 ctus tho. expōem h⁹ capli de xp̄o nō eē t̄ate au
 ctoritatis sicut illa. ecce uirgo concipiet. supra. vij.

que exponitur de xpo auctoritate euāgeliste. Sz
 cū expō h^o capli non habeat auctoritatem ex sa
 cra scriptura ⁊ alia sic aDat. pmo vt mgr̄ math.
 bñ concedit: nō videt̄ mihi q̄ sit alia rñsione di
 gnus. nisi q̄ p̄cendū ē illi. ¶ Arguit tertio ipse
 mgr̄ querēs an illa auctoritas quā p̄fert sanctus
 tho. sit auctentica magis apud iudeos: an apud
 xp̄ianos. ⁊ probat q̄ non apud iudeos. quod ⁊
 nos concedimus: sed dicimus q̄ est magis au//
 ctentica ⁊ fm̄ se: quoniam ab ipsa ueritate est in
 euangelio probata. ⁊ apud xp̄ianos qui textum
 euangelicum sincera ac inconcussa fide tenent et
 firmiter confitentur ⁊ non sic caldaicam transla
 tionem. Quod nunc inconueniens putat magi
 ster mathias hoc esse: nullum certe. sed nec ipse
 inuenit.

Circa capitulū nonum.

In caplo. ix. scūs tho. exponit p̄ncipiuz
 capituli. pmo tpe rē. ad lram. usq; ad il//
 lam partem. populus qui ambulabat rē
 de duplici captiuitate filioꝝ israel. Nā p̄ma fuit
 facta p̄ theglaphalasar regnāte facee in samaria
 q̄ captiuauit duas trib⁹ cū dimidia q̄ erāt trās//
 iordanem resp̄cū hierlm. ⁊ de tribu zabulon et
 neptalim q̄ erāt citra iordanē: tm̄ qd̄ posset eq̄//
 parari dimidie tribui. de q̄ captiuitate d̄r. iiii. R̄
 xv. ¶ Secūda fuit scā p̄ salmanasar. ix. āno osee
 q̄ captiuauit residuos ex. x. tribub⁹ q̄ erāt citra
 iordanē resp̄cū iudee. Et de hac hēt̄. iiii. R̄. xviii

¶ Sed postillator hanc expōem dicit eē incōpeten-
 tem propter quatuor. Primo quia implicat tria
 saltem in modo loquēdi. qz p̄mā captiuitatē no-
 minat alleuiatōem; ⁊ secundā aggrauatōem. cuꝫ
 tamen fuerint eiusdē ratiōis. **¶** Item qz si loq̄re-
 tur de secunda captiuitate; cū dicit̄. Et nouissi-
 mo aggrauata est r̄c. non fieret ibi mētio de ga-
 lilea que in prima captiuitate fuit captiuata sal-
 tem in magna parte. sed magis de samaria q̄ erat
 ciuitas metropolis regni ⁊ principaliter fuit ob-
 sessa ⁊ capta per salmanasar. **¶** Tertio quia ma-
 theus. iiii. ca. dicit hanc prophetiam fuisse com-
 pletam ad litteram in xp̄o. dicens sic de xp̄o. Et
 relicta ciuitate sua nazareth venit ⁊ habitauit in
 ciuitate capharnaum maritima in finibus zabu-
 lon et neptalim; vt adimpleretur quod dictum
 est per elayam prophetam. Terra enim zabu-
 lon ⁊ terra neptalim via maris transiordanē ga-
 lilee gentium. Populus qui ambulabat in tene-
 bris vidit lucem magnam r̄c. **¶** Item cum om-
 nes expositores catholici dicant q̄ necesse est de
 xp̄o intelligi illud quod dicitur supra septimo.
 Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium r̄c. Eo q̄
 dicitur ad mat. primo. Hoc autem totum factū ē;
 vt adimpleret quod dictū ē a dño per prophe-
 tam dicentē. Ecce virgo habebit in vtero ⁊ pa-
 riet filium r̄c. Eadem necessitate compellit̄ qui-
 libet doctorum catholicus exponere de xp̄o qd̄
 dicitur hic. primo tempore alleuiata est r̄c. Luz
 matheus dicat hoc impletū eē in xp̄o. nec po-
 stillator. **¶** Que q̄rtum efficacitē hēant 3̄ expōez
 sancti tho. ex r̄nsonibus ad ei⁹ obiecta patebit.

¶ Unde ad primū dicitur secundum intellectum sancti thome. quod
 quousque utraque persecutio captiuitas fuerit ac per hoc
 eiusdem rationis: non tamen eiusdem grauita-
 tis fuit utriusque afflictio. Nam in prima fuit ter-
 ra israel minorata habitatoribus suis. non peni-
 tus expoliata. et propterea alleuiatio appellatur
 per comparationem ad secundam captiuitatem que
 fuit generalis totius residui. et tribuum que re-
 gnū israel exterminauit. ubi omnis popul⁹ tran-
 slatus est cum rege suo in terram assiriorum prout
 iosephus etiam narrat antiquita. Juda. li. ix. ca.
 xv. Unde satis proprie et uere dicitur quod terra que
 primo fuerat alleuiata. i. minorata non totaliter
 vastata: ac per hoc leuiter percussa per teglapha-
 lasar: fuerit nouissime aggrauata. i. grauissime
 cesa per salmanasar qui totam terram expolia-
 uit et omnes transtulit habitatores. et ita merito
 appellatur prima captiuitas: alleuiatio respectu
 secunde. ¶ Ad secundam obiectionem duplex
 potest esse responsio. Una quod in textu non dicitur
 galileam fuisse captiuatam in secunda captiuita-
 te prout postillator fingit. sed quod via maris idest
 regio per quam itur ad mare quod mare est trans-
 iordanem galilee: aggrauata fuerit. Lota enim ter-
 ra. vii. tribuum cum dimidia que post primam
 captiuitatem relicte fuerant per cuius aliquam
 partem erat via ad mare transiordanem: fuit in
 secunda captiuitate penitus vastata. Unde illa
 via non solum per prouinciam galilee transibat:
 sed etiam per aliquam partem. vii. tribuum cum dimidia
 que per dicitur hic aggrauata modo expōitor non ipsa ga-
 lilea ¶ pot. ij. rñōri quod in prima captiuitate non tō gali

lea fuerit captiuata: sed maior pars a q̄ tota ap-
 pellatur translata. sicut tota ciuitas dicitur face-
 re: q̄ maior pars ciuitatis statuit. In secūda autē
 captiuitate fuit galilea penitus consumpta ⁊ de-
 populata. ⁊ propter hoc dicitur nouissimo ag-
 grauata. ¶ Ad tertium duplex silr pōt esse respō-
 sio. Una est q̄ q̄rtum est ex lra adat. iiii: nō p̄ba-
 tur efficaciter textū h^o capli esaye ab illa pte. pri-
 mo tpe. vsq; ad illā. ppl̄s qui ambulabat in te-
 nebris: debere exponi ad lram de xp̄o. Nā apō-
 matheū ubi propheta huius capituli allegat: :
 nulla fit mentio aut de duobus ⁊ diuersis tēpo-
 ribus: aut de alleviatione ⁊ aggrauatione terre
 de quibus in hoc caplo esaye est sermo. sed illis
 omissis: inducitur ex hac propheta esaye id p̄-
 cise. s. ppl̄s qui ambulabat in tenebris vidit lu-
 cem magnā. quod erat ad p̄positum euangeli-
 ste. Dixerat enī euāgelista q̄ ihesus venit ⁊ ha-
 bitauit in ciuitate capharnaum maritima in fini-
 bus zabulon ⁊ neptalim. ex quo infert q̄ imple-
 tum est dictum esaye prophete. qz. s. ex presentia
 xp̄i in terra illa in qua cepit predicare: populus
 qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnā
 ⁊c. vt predixerat esayas. Quod autem dicit in
 euāgelio. terra zabulon ⁊ terra neptalim via ma-
 ris ⁊c. non respondet ibi ad illud quod dicitur
 in hoc capitulo esaye. primo tempore alleviata
 est terra zabulon ⁊ terra neptalim: sed ē expō illi-
 us. populus qui ābulabat in tenebris. vt sit sen-
 sus in euāgelio mathei. q̄ ihesus vēit ⁊ habita-
 uit in ciuitate capharnaū in finibus zabulon et
 neptalim vt adimpleret quod dictum ē p̄ esayā

prophetam terra zabolon ⁊ terra neptalim ⁊c.
 qui ppls ambulabat in tenebris: vidit lucē ma
 gnam ⁊c. s. ex pñtia ⁊ predicatione xpi. itaq; s̄m
 proprium sensum littere mathei: id precise ex p
 phetia esaye inducitur: quod scribitur ab illa p
 te. populus qui ambulabat in tenebris vidit lu
 cem magnam ⁊c. sed premittitur terra zabolon
 ⁊c. tanq; expositio. ad denotandum qui popu//
 lus erat ille. ¶ Et cōfirmatur quia apud mathe
 um nihil differenter dicit de terra zabolon ⁊ ter
 ra neptalim: ⁊ de via maris transiordanē s; vnū
 ponitur vt expositio alterius. Sed in hoc caplo
 esaye: aliud refertur ⁊ pro alio tpe ad terram za
 bulon ⁊ terram neptalim: ⁊ aliud ⁊ pro alio tpe
 refertur ad viam maris transiordanem. Un̄ qdā
 glo. ad Nat. iiii. dicit sic. hic autē in euāgelio diuer
 si noiatim: ad idem uerbum reducūt ita. ⁊ terra
 zabolon ⁊ terra neptalim que est via maris que
 est trāsioriordanē. s. populus galilee gentiū q̄ abu
 labat in tenebris. Hec glo. vbi exp̄sse legit illud
 via maris expositiue ⁊ totā litterā refert ad vnū.
 ¶ Glo. etiā. Raba. ait hoc loco. qđ p̄mo posi//
 tū est: p̄termittit euāgelista. s. primo tpe alleuia
 ta est terra zabolon ⁊ terra neptalim sicut ⁊ qđ ī
 medio ē. s. nouissimo aggrauata ē via maris: qđ
 ideo facit. quia intendit ostendere initiū predi
 cationis xpi. ⁊ ideo quod mysticū ē tangit. Hec
 glo. vbi aperte dicit qđ euangelista non allegat il
 lud quod de alleviatione ⁊ aggrauatione scribi
 tur in p̄ph̄ia esaye quod tñ postillator legit gra
 tis ut uideat. ¶ Sed qz scūs tho. etiā illud. ppls
 qui ambulabat in tenebris. refert ad liberatiōez

factam iudeis per angelum a persecutōne tertia
 excitata per senacherib. de q̄ habet̄. iiii. R. xviii
 ideo videtur q̄ stet adhuc instantia contra san-
 ctum tho. sed ad hoc p̄ solutio ex secūda r̄sio-
 ne que iam ponetur. ¶ potest secūdo r̄nderi q̄
 quīs euāgelista adat. iiii. exponat principiū h̄
 capituli ysaye ad l̄ram de x̄po: non ideo sequit̄
 q̄ non possit uere exponi ad l̄ram de duab̄ he-
 breoz captiuitatibus. ¶ Ad c̄ intellectū aiad//
 uertendum est q̄ fm̄ augustinū. xij. cōse. in fine.
 quencūq; sensum in sacra scriptura hoies inueni-
 re possunt: credendū ē sp̄m̄ sanctū qui auctor
 sacre scripture est: habuisse. 7 q̄ sensus l̄ralis est
 quē auctor l̄re intendit: inferunt doctores. et est
 doctrina sc̄i tho. p̄ma pte. q. i. ar. vlti. q̄ in vna
 l̄ra sacre scripture plures nōnunq̄ sunt sensus lit-
 terales 7 nō solū respectu dei qui sub vna litte//
 ra plura pōt intelligere: sed 7 de p̄phetis inquit
 Hieronimus sup̄ oleo. q̄ ita loquebantur de fa-
 ctis p̄ntibus: q̄ etiā itēderūt futura significare.
 a qua intentione vtraq; expositio 7 de factis p̄e-
 sentibus 7 de futuris: vere pōt dici l̄ralis. Nam
 nō p̄pe dicit̄ sensus l̄ralis quē voces significāt:
 sed magis quē auctor l̄re itēdit. 7 inde ē q̄ inter
 vij. regulas exponendi sacram scripturam quas
 yfidorus tradit li. p̄mo de summo bono. xxv. ca-
 pitulo: vna est fm̄ intellectū postillatois q̄ ea-
 dem littera aliquando habet duplicē sensum lit-
 teralē put̄ ip̄e p̄mittit in secūdo p̄logo suo sup̄
 Gen̄. qua regula postillator sepe iuuat̄. 7 nisi ue-
 ra eēt: argumētatio sua q̄ hoc loco vtiē ē factū
 tho. in se ipsum retorq̄ret̄. Nā illud Exodi. xvij

percutiesq; petrā rē. Postillator expōit ibi de pe-
 tra materiali. sed ap^o. i. Lozin. 7. dicit illud intel-
 ligendum esse de xpo. in quiens. petra autē erat
 xps. Item illud Deutro. xxv. non ligabis os bo-
 uis terētis in area fruges tuas: postillator ibi ex-
 ponit ad litteram de animalibus brutis quibus
 non debet fieri iniuria. sed ap^o p^{ma} Lozin. ix. ex-
 ponit ad litteram dictum esse de predicatoribus
 fidei quibus necessaria ministranda sunt. ymo r
 videtur apo^o. primam expōem a l^{ra}li sensu ex //
 cludere cū dicit: nunquid de bobus cura ē deo?
 an propter nos utiq; hec dicit: ¶ Item illud. iu-
 pta te est sermo ualde in ore tuo r in corde tuo.
 deutro. xxx. Postillator exponit ibi ad litteras de
 uerbo preceptorū decalogi. que quodāmodo scri-
 pta sunt in cordibus nostris. sed ap^o Ro. 7. illō
 exponit dictum esse de uerbo fidei ihesu xpi qd
 predicabat. ¶ Item illud. Ego ero illi in patres:
 r ipse erit mihi in filiū: ap^o. in q̄t dictum esse de
 xpo heb. i. sed postillator ibi r. ij. R. vij. vñ su-
 mit auctoritas: exponit illud ad l^{ram} de xpo et
 de salomone. In quibus locis expōisse dicit q̄ ali-
 qua sunt in sacra scriptura que ad l^{ram} sunt in-
 telligenda de duobus. quorum tamen vnum fi-
 gura sit alteri^o. ¶ Itē illud osee. xj. ex egipto uo-
 caui filiū meū. Postillator ibi exponit ad litterā
 de populo isrl. sed mat. scōo euāgelista exponit
 illā pphetiā ad l^{ram} de xpo qui post mortē he-
 rodis uocatus fuit de egipto. vbi r postillator
 dicit auctoritatem istam duplicē hēre sensum lit-
 teralem sicut r supradictam. ego ero illi in p^{res}.
 Ex supradictis satis patet solutio ad tertiam ob

iectionem postillatois. Nam nullum inconueniens est q̄ euangelista exponat prophetiaz huius capituli ad litteram de x̄po: ⁊ exponatur etiam ad litteram de persecutione hebreorum modo quo dictum est. Et per idem patet r̄sio ad quartam obiectōem. Concedimus. n. q̄ ista p̄phetia presertim ab illa parte. populus qui ambulabat i tenebris. debeat exponi de x̄po eo q̄ euangelista id intellexit. sed non sequitur q̄ non possit etiam intelligi de persecutōe iudeorum ante x̄pi aduentum. nam vtrumq; auctor illius l̄re intellexit. vt supra deductum est.

Circa capitulum. xiiij.

In caplo. xiiij. burgen. fm doctrinam sc̄i tho. dicit probabiliozem esse illā opinionem que ponit diaboluz peccasse statim post primū instans sue creatōis. Cōtra quā sententiam magister math. arguit. quia motus sp̄rituum non mensuratur tempore. Nam in eno vt communiter ponit non est prius ⁊ posterius instans: nisi nature p̄fectiōis vel originis. nō successiōis. qm̄ vt dicit eadem est mensura opatiōis rei: que ē nature. vnde cū natura angeli fm esse sit indiuisibilis: erit etiam indiuisibilis fm operari. ¶ Sed certe in hac argumentatione tria magister mathias assumit falsa. ideo argumētatio est nulla. vnum falsum est q̄ motus spirituum non mēsuretur tpe. hoc enī ē s̄ augustinū. viij. super gen. ad l̄ram dicentē q̄ deus mouerit crea

turam spūalem per tempus. quod ⁊ postillatoꝝ
 pro quo ille certat supponit. di. super illud. qui
 mane oriebaris. quia inter creatōem ei⁹ ⁊ lapsū:
 fuit modicum tēpus. Verum ē q̄ eē ⁊ natura an
 gelozum non mensurantur tpe. neq; opatio eoz
 beatifica. quoniam in istis nullam habent trans
 mutationem. sed alie operationes s̄m quas in //
 uenitur in angelis transmutatio: tempore mensu
 rant̄ cum in eis sit prius ⁊ posterius. Non tñ tē
 pus illud est eiusdem rōis cum tpe quo res cor
 porales ⁊ earū mot⁹ mēsurāt: cū nō dependeat
 a motu celi. ¶ Secundum falsum est q̄ eadez est
 mensura opatōis rei: q̄ ē nature. hoc enim est s̄
 ph̄m. iiii. ph̄iz. qui dicit q̄ instans est mensura
 substantie mobilis in toto motu. ⁊ tñ motus q̄
 ē eius opatio nō instāti: sed tpe mēsurat̄ vt ibi
 probat̄. ¶ Item corpora celestia que intrāsmu //
 tabilia sunt s̄m suam substātiā ⁊ eē: euo mēsurā
 tur. sed eoz motus non euo: sed tpe mēsuratur.
 vt etiam phi docuerunt. ¶ Item in euo nō ē p̄us
 ⁊ posterius successiōis vt etiā mgr̄ math. conce
 dit. quo euo substātia angeli mēsurat̄. Et tamē
 multe operatōes sunt angelozum quas nō simul
 a principio habuerunt neq; nunc hñt ut opatio
 nes ille quas hñt circa nos. Itē ⁊ opatōes imma
 nentes ut sunt noue illuminatiōes quas non sp̄
 neq; sil hūerunt. Itē ⁊ eoz intellectōes que dicū
 tur vespertine que nō oēs sunt simul ⁊ sp̄. prout
 aug⁹. vult. viij. super gen. ad l̄ram. Et cū omnes
 hmōi opatiōes non sint simul in angelis ⁊ semp
 a sui principio: manifestum est q̄ erunt in succes
 sione. ⁊ p̄ cōsequens q̄ nō mensurant̄ euo: qd̄ ē

totū simul quo substantie angeloz mēsurantur.
 ¶ Unde assumptū illud falsissimū ē. ⁊ p conse//
 quens obiectio eius nullius ē momēti. Sed con//
 tra morulas ipas quas mgr̄ math. tetigit: plura
 se offerebant. nisi a principio me constituissē
 veritatis sancti thome defensorē: non aduer//
 santium vbi etiam errasse eos constaret: offen//
 sozem.

Circa capitulum. xlvij.

¶ In ca. xlvij. cum postillator exponeret il//
 lud. laude mea infrenabo te ne intereas:
 ⁊ de impositione cerimonialium quib⁹ dē⁹
 occupauit populum iudeorum ac per hoc infre//
 nauit ne ydolis seruiens interiret. burgen. dicit
 magis pprie exponi sic. qz per diuinā laudē hō
 ascendit in deū per affectū. in tantum qz per hoc
 retrahitur ab hijs que sunt dē deū. Ad quod al//
 legat sc̄m tho. secūda sc̄de. q. xcj. ar. p̄mo. ¶ Lō
 tra quam expōem mgr̄ math. arguēs inducit po//
 stillam sc̄i tho. in hoc loco que oīno cōformis ē
 expositioni postillatoris. ⁊ in fine vt aliqd in s̄a
 ctū thomā reprehēsiōis retorq̄at: dicit burgesez
 relinquere dicta sc̄i tho. in d̄dictōe quasi d̄dictō
 sit inter expōem suā hic ⁊ ea q̄ dixerat secūda se//
 cūde. ¶ S; certe hic magis ē arguēdus mgr̄ ma//
 thias mali affect⁹ q̄ falsi intellcūs. Nā nō igno//
 rabat qz ⁊ si textus huius capituli ad litteram et
 historice intelligēdus esset s̄m expōem quaz ha//
 buit sc̄s tho. in hoc caplo ⁊ post eū postilla//
 tor: qz moralr exponi possit de quocūqz q̄ occu//
 b ij

patus in laudibus diuinis retrahitur ab his q̄
sunt ð deum. In quo sensu allegat sc̄us tho. au
ctoritatem huius capituli in sc̄da sc̄de. ¶ Unde
cōstat q̄ nulla in dictis eius est ðdictio nisi dix
erit magister math. q̄ sensus sp̄uales. vt allego
ricus. anagogicus. ⁊ moralis contradicunt sen //
sui litterali. Quod eēt nouam ⁊ extraneam theo
logiā ne dicam erroneam inuenire.

Circa librū Iheremie Capitulo. x.

In caplo. x. ihere. burgeñ. in sua additōne
allegat sc̄m tho. dicentem p̄ma par. q. lxx
ar. iij. q̄ inter ponentes corpora celestia
esse animata. ⁊ ponentes ea non animata: pua
uel nulla differentia est in re sed in uoce tantuz.
¶ Cōtra quod magister mathias arguit qz pla
to ⁊ alij phi ponentes corpora celestia eē aiata:
dixerūt mūdū esse animal. ac per hoc positio gē
tilium uoluit aīas cōiungi corporibus celestib⁹
sic vt cōstituerent vnū per se cū eis ⁊ tāqz forme
Sed positio catholicoz ē q̄ aīe mouētes corpo
ra celestia vniantur eis ut motores precise ⁊ nō
ut forme. vnde concludit manifestum eē q̄ non
sit modica differentia inter predictas opiniōes
nec vocis tantum: sed rei. Hec mgr̄ math. ¶ In
quibus plane constat q̄ de opinionibus aristo
telis ⁊ platonis circa aīatōem celestium corpoz:
non recte senserit. Nam plato vt grego⁹. nisen⁹
refert quod ⁊ tāgit aristoteles. ij. de aīa: posuit
hominem nō eē aliquid cōpositū ex aīa ⁊ corpo
re. sed q̄ ē aīa vtens corpore ut intelligatur esse

in corpore sicut nauta in naue. vnde nō solū cor
 pora celestia: sed etia3 corpora hūana dixit non
 aliter aiata nisi in q̄tum anima vnit̄ corpori si //
 cut motor mobili. ⁊ inde est q̄ posuit animā in
 tellectiuam vniri corpori per spūalem contactū.
 ymo posuit vt ph̄s dicit secūdo ce. ⁊ mū. q̄ mo
 ueret celum per quandam coactōem ⁊ violētiā.
 quod est cōtra rōem forme substāialis alicuius
 corporis. De aristotele vero manifestū ē ex. viij.
 ph̄sicoꝝ ⁊. ij. de celo q̄ nō posuit in corporib⁹
 celestibus de uirtutib⁹ aīe: nisi itellectiuā. vno
 aut̄ itellectiue ptis put a sensitua ⁊ vegetatiua
 sepatur: ē sicut dirigētis mouētis ⁊ gubernātis.
 vñ euidēter p3 q̄ aristotel. ⁊ plonici nō docuerūt
 aīas celestiuū corporū eē eoz formas substāiales
 nec cū eis aliq̄d vnū p se ⁊ substāialiter cōstitu
 ere. s3 eis vniri sicut motor mobili p̄cise. Ex quo
 seq̄t̄ catholicōꝝ positōez ⁊ illoꝝ ph̄oꝝ: sola uo
 ce differre. nō in re put scūs tho. dicit. ¶ Qd̄ au
 tē arguēs obicit ex dictis aug⁹. q̄ plonici posue
 rūt mūdū eē aīal: nō obstat. q3 plonici sic dicen
 tes: ī uocis appellatōe errauerūt appellātes ani
 mal: aggregatū ex aīa pro motore ⁊ corpore pro
 mobili. Quod ualde imprope ymo ⁊ false dictū
 ē. Nō enī qualitercūq3 cōiūgāt̄ aīa ⁊ corpus: cō
 stituūt aīal. sed si cōiūgāt̄ ut forma ⁊ materia qd̄
 illi negabāt. vnde in uoce ⁊ nō in re deficiebāt.
 ⁊ ē silis mod⁹ loquēdi cū mgr̄ sn̄iarū dixit. p̄iij
 di. tertij libri. xpm̄ in triduo mortis fuisse hoīez.
 Nō enim errauit in sensu credēs aīam xpī in tri //
 duo mortis eius nō fuisse a carne uere ⁊ reali se //
 paratā. q3 hoc eēt erroneū. sed errauit in uocis
 h iij

Euangelium.

appellatōe putans aīam ⁊ corpus etiam nō con
iuncta: sufficere ad hoc q̄ suppositum diuinum
cui vtrūq̄ vnitū māsit: denominaretur hō.

Circa Euāgeliū Mathei ca. iij.

In ca. iij. mat. sup illud. maritima in fini
bus zabulon. postillator reprobatur expo
sitionem que intelligit illā esayē p̄phiaz:
de duabus captiuitatibus hebreorum. quā po
suit scūs tho. supra esa. ix. ⁊ obicit hic postilla
tor hijsdem rōibus quibus ibi. sed de responsio
ne p̄ scō tho. vide ibi esa. ix. Rō autē q̄ hic p̄ po
stillatorem addit q̄ q̄ illud. puulus natus ē no
bis exponit ab oībus de xp̄o. q̄ ideo totū pre
cedens capli debeat de solo xp̄o exponi: nō co
git. qm̄ fm̄ regulas traditas ab p̄fidozo de mo
do exponendi sacram scripturam. q̄s etiā postil
lator premisit in secundo p̄logo sup gen: aliqñ
scriptura simul cōtexit sermones qui ad diuersa
referunt. Cū ⁊ in eodē ca. esa. cū exponat illud
puulus natus est nobis de xp̄o ad lram: statim
sequentē. §. verbū misit dñs ⁊c. ipsemet postil
lator exponit de liberatione populi iude a regi
bus israel ⁊ sirie ipsum persecuentibus.

Circa capitulum. xj.

In capitulo. xj. burgen. in sua additione
induxit ad propositum suum q̄ xp̄s in sci
entia acquisita ac experimentalī p̄fecerit

fm processum etatis. Quod dictum est fm do-
 ctrinam sancti tho. iij. par. q. xij. ar. ij. q̄q̄ bur-
 gen. illud non alleget. ¶ Sed magister math. ne
 aliquid de doctrina sci tho. suis calumpnijs re-
 linquat intactum: Inquit. dictum illud ea rōne
 esse dubium: quia si xps aliquid vidicisset p ex-
 perientiam quod priusvel qualiter prius nō no-
 uit: sequit̄ q̄ non fuit ab instanti cōceptōis sue
 omnisciens. quod est contra sc̄tōs doctores et
 magistrum sniarū li. iij. Nec magister mathias.
 ¶ In qua argumentatione si accipit omnisciens
 fm propriam significatōem ⁊ cōem vsum loquē-
 di scōrum doctorum. prout. s. dicitur omnisciēs
 id est omnia sciēs: certe non esset magnū quod
 mediocriter doct⁹ in dialeticis plene atq; in p̄m-
 ptu rōem suam euacuaret. diceret. n. q̄ in argu-
 mento committitur fallacia figure dictiōis. nam
 mutatur quid in qualiter. cum dicitur xps ē om-
 nisciens ab instanti conceptōis: ergo per p̄ces-
 sum etatis non alio modo nouit aliquid q̄ pri-
 us. Unde concedimus q̄ nihil xps nouerit per
 scientiam experimētalem quod ante per scienti-
 am inditā ac brām non sciuerit. Sed cū hoc stat
 q̄ per scientiā acquisitam uel experimētalem sci-
 uerit alio mō. s. per actōem intellectus agētis ab-
 strahentis species intelligibiles a fantasmatis.
 ¶ Si forte accipit arguens omnisciens: abusue
 ⁊ extra mentem loquētium. i. omnia ⁊ omnimo-
 do sciens: sic nō cōcedit̄ q̄ xps ab instanti con-
 ceptionis fuit omnisciēs. nec illud sci doctores
 vnq̄ dixerunt.

Circa capitulum. xix.

h iij

Euangelium.

In ca. xix. cum burgen. de indiuisibilitate
matrimonij tractaret contra modū dicen
di postillatoris: induxit ad ppositū suuz
quoddā scī tho dictū ex p̄ma secūde. q. cij. ar. v
ad tertiū. scz q̄ m̄rimonium fuerit in ueteri lege
put est in officiū nature. nō aut̄ put ē sacramen
tū cōiunctōis xpi ⁊ eccle. q̄ nōdū erat scā. ¶ Sz
mgr̄ math. sua mirabili sapiētia obicit in d̄riū.
Primo qz vt br̄s gregori⁹ ait. eccleā incepit ab
abel iusto. ergo icōueniēs ē dicere q̄ in ueteri le
ge non fuisset deo coniūcta. ¶ Secūdo qz vet⁹
testamētū frequēter oñdit synagogā deo despō
satam. que desponsatio est in vna spōsa vsqz ad
nouissimum iustuz. cui ecclesie totali: xps ut spō
sus fm deitatem ab initio coniunctus ē. Nā xps
⁊ si ex tpe est scūs homo: eternaliter tamen fuit
xps. qz a patre vnctus put vnctio significat cō
municatōem per generatōem. ¶ Item fm magi
strum ⁊ doctozes li. iiii. m̄rimonium fuit sacramē
tum ante pctm̄. igit̄ alicuius sacre rei signum et
non nisi cōiunctionis dei ad aiām iustā q̄ ē eccleā
uel in eccleā. hec mgr̄ math. ¶ In quibus admī
ratione dignū hēt quo spū de sacris lris ac sac̄
mētis diuinis: argumētis dūtazat sophisticis su
scitet disputatōem. Lū enī scūs tho. dicit q̄ i ve
teri lege nondū facta fuerat cōiunctio xpi ad ec
clesiam: loquitur ut commūiter doctozes loquū
tur de xpo ⁊ eccleā. De xpo: fm q̄ nominat substi
stēs in duab⁹ naturis. diuina. s. ⁊ humana. Qd̄
⁊ propria nominis significatio importat. Itē lo
quitur de coniunctione xpi et eccle que facta est
mediante incarnatione per quam factū ē vnum

corpus ecclesie s̄m cōformitatem nature c̄ p̄s
 est caput prout ap̄. ait p̄ma Corin. xij. et ephē.
 p̄mo 1. v. Unde mḡ li. iiii. xxvj. vi. exponēs illō
 apostoli ephē. v. ego autez dico in p̄po et ecclia:
 ait. ecclesia p̄po copulatur volūtate et natura qz
 idem vult cum eo et ipse formam assumpsit de na
 tura hoīs. Item loquit̄ sc̄s tho. de cōiunctione
 sp̄iali que fit per nouitatem gr̄e in sacramentis
 ex opere operato collate: per quē modū apl̄us
 dicit prima corin. xij. etenim in vno spiritu om̄s
 nos in vnum corpus baptizati sumus. De q̄ etiā
 coniunctione d̄ns dicebat adat. vl. ecce ego vo
 biscum sum omnibus diebus usqz ad cōsumma
 tōem seculi. qui modus coniunctionis. s. p̄ gra
 tiam datam in sacramentis ex opere opato: non
 fuerat ante x̄pi incarnatōem. ¶ Item loquit̄ de
 ecclesia prout dicit multitudinem fidelium no
 ua lege gratie et nouis gratie sacramentis aduna
 tam. de qua ap̄. dicit ephē. v. q̄ x̄ps dilexit ec
 clesiam et seipsum tradidit pro ea ut illam s̄ctifi
 caret mundans eam lauacro aque in v̄bo vite.
 De qua etiam d̄ns inquit petro. tu es petrus et
 super hāc petrā edificabo eccliam meā. adat. xvj
 Ecclia eniz in hac significatōe: nō fuit añ x̄pi icar
 natōem sed formata fuit profluētibus v̄ndis aq̄
 et sanguinis ex latere x̄pi dormientis prout habe
 tur expresse de summa trini. et fi. catho. in clemē.
 ¶ Secūdu has exceptōes x̄pi ecclie et coniūctōis
 q̄ sunt proprie et in cōi vsu loquendi doctorum:
 patet euidenter equocatio cōmissa in primis du
 obus magistri mathie sophismatibus in quibz
 accipitur x̄ps pro supposito filij dei. nō ut sub //

Euangelium.

sistit i natura humana: ⁊ ecclesia generaliter pro
quacunq; fidelium congregatione: ⁊ coniunctō
pro vnione aie ad deum per grām cōiter dictā.
¶ Quod autem dixit xpm eternaliter fuisse: sub
hoc intellectu quia filius est a p̄re vnctus pro //
ut vnctio significat cōicatōem per generatōem :
noua quedā adinuētio est ⁊ modus loquēdi pe
riculosus. nam ut scūs tho. notabiliter dicit con
tra gentiles li. iiii. ca. xxxiiij. nusq; ante incarnati
onem dñi: scriptura noiat deum aut dei uerbū :
xpm. qm̄ xps vnctus interpretat. xps autē ihe //
sus: vnctus dicit spū scō prout btūs petrus ex
ponit act. x. Unde cum filius dei ab eterno non
sit vnctus spū scō quia sic spūs sanctus esset ma
ior filio vt sanctificans sanctificato. vel filius p
cederet a spiritu scō. vocādo improprie ⁊ abusi
ue vnctionem emanatōem quod est erroneum :
Sequitur q; filius dei non fuerit proprie loquē
do xps ab eterno nisi fm̄ dei predestinatōem :
¶ Ad tertium quod est ex auctoritate magistri
⁊ doctorū li. iiii. dicit q; ante peccatum utiq; ue
rū est: matrimoniū fuisse sacramētū ut cōiter vi
citur. i. sacre rei signū. Non solum coniunctiōis
dei ad aiam vt arguēs minus subtiliter obiecit :
sed etiam coniunctionis xpi ad eccliam tempore
plenitudinis grē realiter fiende. fm̄ quem mo //
dum non negat scūs tho. m̄rimoniū ante pecca
tū fuisse sacramētū: sed expresse illud docet se //
cūda scōe. q. ij. ar. vij. quod sacramētū dicit pri
mū hoīem nō ignorasse. idē sentit. iij. par. q. pxi.
ar. iij. Et multū exp̄sse. q. lxx. ar. ij. ad tertium. Et
tñ nō ideo sequit q; m̄rimoniū vt ē sacramētū

noue legis: fuerit añ pctm̄. Certū ē. n. m̄rimoniū
 eē sacramētū noue legis vnū de septem sacramē
 tis ecclesie. Cū hoc teneat ecclā ⁊ ōriū dicere sit
 hereticū p̄ capi. ad abolēdā de hereticis. ⁊ per
 cōsequēs q̄ iustitutōem habuit a x̄po sicut ⁊ cete
 ra ecclē sacra. In q̄ acceptōe nō fuit realiter et in
 actu añ x̄pi incarnatōem al̄ nō fuisset institutum
 a x̄po. Et in hac significatōe loq̄t̄ sc̄us tho. de
 sacramēto ubi in loco p̄allegato p̄ma sc̄de dicit
 matrimoniū in ueteri lege nō fuisse sacm̄. Un̄ et
 iij. p. q. lxx. ar. ij. ad tertiū vtrūq; cōcedit. et q̄
 añ pctm̄ nō fuit sacm̄. ⁊ q̄ fuit signū cōiūctiōis
 x̄pi ad ecclām. Inq̄t. n. sic. ¶ Ad tertiū dicēdum
 q̄ m̄rimoniū fuit institutū in statu innocētie nō
 fm̄ q̄ ē sacm̄: sed fm̄ q̄ ē i officiū nature. ex cō
 sequēti tñ aliq̄d significabat futurū circa x̄pm ⁊
 ecclām sicut ⁊ oīa alia in figura x̄pi p̄cesserunt.
 Hec sc̄us tho. Dale ergo iēpte ⁊ sophisticē ma
 gister math. impugat dictū sc̄i tho. In quor̄ ap
 te mḡro scoto aduersat̄ cui⁹ doctrinā ip̄e colit q̄
 xxvj. di. iij. li. tenet q̄ m̄rimoniū añ pctm̄ nō fu
 it sacm̄ p̄ p̄e loquēdo. Itē ⁊ postillatorē e⁹ se fa
 tet̄ defensorē: nō minus q̄ sc̄m̄ tho. reprehende
 re comprobat̄. Nā sup̄ illud ephe. v. Ego autē
 dico in x̄po ⁊ ecclā. sic ait postillator. licet enim
 filius dei patrē nō reliquerit q̄ sp̄ est in sinu pa
 tris vt dicit̄ Jo. p̄mo: tñ fm̄ quādā apparētiā
 dicit̄ p̄rem reliquisse in q̄tū apparuit in mūdo
 visibilis in forma sui ad cōiūgēdū sibi ecclesiaz
 per misteriiū incarnatōis ⁊ passōis sue sicut sp̄s
 sam. Hec postillator. vbi cōiūctōem x̄pi ⁊ ecclē
 dixit fuisse per incarnatōem filij dei.

Circa capitulū. xxj.

In ca. xxj. occasione illius uerbi. hic ē heres. postillator mouet qōnem utrū iudei cognouerint ih̄m nazarenum eē xp̄m sibi promissum. In cuius absolute recitat opinio nem que sancti tho. ē. iij. par. q. xlviij. articlo. v. scz q̄ in pp̄lo iudeoz ij qui dicebantur minores ut layci ⁊ vulgares ea dūtarat scientes que sunt de necessitate salutis: subtilia tñ scripturarū ⁊ p̄phetarum dicta ignorantēs: non cognouerunt ih̄sum esse xp̄m prophetam in lege promissum. ea ratione quia scripturas ignorabant que de tēporis determinatione ⁊ de signis aduētus sui loquuntur. Sed maiores qui principes eorum dicebantur: cognouerunt eum esse prophetā a deo promissum ⁊ missum. quia cum scirent scripturas que de signis ⁊ tempore sui aduentus loquuntur: uidebant omnia in eo impleri que scripta erant. ipsum tamen esse deū nō cognouerūt. Uñ ap̄. dixit p̄ma coz. ij. Si enī cognouissent nūq̄ dñm gl̄e crucifixissent. q̄si diceret. nūq̄ ei⁹ dñitatem cognouerunt. ¶ hoc tñ secūdū postillator declinat ⁊ tenet q̄ maiores ac principes iudeoz cognouerunt xp̄m esse deum. ⁊ p̄bat illud s̄ positōem sc̄i tho. tū qz ioh̄anis. xv. xp̄s ait. nūc autē uiderūt ⁊ oderunt me ⁊ patrem meū. quod autē uideat: manifeste cognoscitur. tū qz super illō q̄ dicit in hoc ca. Agricole uidentes filiū dixerūt intra se. hic est heres: Dicit hieronim⁹. manifeste probat dñs his uerbis iudeorum principes

non per ignorantiam sed per inuidiam dei filiū
 crucifixisse. tum etiā per rōem. quia sicut scriptu
 re determinate loquunt de tpe aduēt⁹ xpi dan.
 ix. 7 de signis sui aduentus. gen. xlix. 7 de modo
 eius ueniēdi in paupertate 7 humilitate. zacha.
 ix: ita expresse uel expressius loquuntur scriptu
 re prophetarum de eius diuinitate. ihere. xxij.
 ecce dies ueniunt 7c. In qua auctoritate ubi po
 nitur dñs: habetur in hebreo nomen tethagra //
 maton. quod nullo mō pōt dici de alio nisi de
 deo uero. Unde cū ista auctoritas etiam fm do
 ctiores hebraicos exposita sit de xpo. sequit ipm
 esse uerum deum. ¶ Item esaye. ix. paruulus da
 tus est nobis 7c. Sequit. 7 uocabitur nomē ei⁹
 admirabilis consiliarius. deus fortis. que aucto
 ritas etiam fm hebreos intelligitur de xpo in q̄
 fit expressa mentio de eius diuinitate. Ex quib⁹
 concludit postillator q̄ maiores de populo iu
 deorum sicut habuerunt noticiam de tempore 7
 signis aduentus xpi: ita noticiam per scripturas
 habuerunt de eius diuinitate. 7 sic dicit q̄ in p̄i
 cipio predicationis xpi: iudeorum maiores ve //
 ram de ipso habuerunt extimationem 7 in habi
 tu 7 in actu q̄. s. esset deus: sed cum incepit cōtra
 eos predicare: passionibus ire inuidie 7 ranco //
 ris excitati sunt contra eum. quibus passionib⁹
 impediti ab actuali consideratione eius uerita //
 tis quam prius habuerāt de xpo: machinati sūt
 in eius mortē ad modum incontinentis qui pas
 sione concupiscibili absortus: elegit fornicari.
 quod alias nouit esse malum 7 fugiendum. hec
 postillator in summa. ¶ Que tamen reuera mo

Euangelium.

dicam scō tho. afferūt difficultatem. Nā ad p̄t
mas duas auctoritates ip̄e scūs tho. r̄ndet exp̄s
se. iij. par. loco p̄allegato. Ad p̄mā q̄ in ea au
ctoitate. li. viderunt: nō refertur ad diuinitatez
neq̄ ad p̄sonā xp̄i: sed ad miracula que āte eos
fecerat. ex quib⁹ q̄ eū nō cognoscerent filiū dei:
ex odio ⁊ inuidia p̄cessit. Unde ante illa uerba
p̄mittit si opera non fecissem que nemo alius fe
cit: peccatus non haberent. Sequit̄ immediate.
nunc autem uiderunt. s. opera. vnde non dicitur
viderunt me. ⁊ ita auctoritas illa non facit p̄ p̄//
te postillatozis. Ad secūdā r̄ndet q̄ p̄ncipes iu
deorum in persona colonū dixerunt xp̄m eē he//
redem: quia cognouerunt ip̄m eē xp̄m p̄missum
in lege. ⁊ eē filium dei. non per naturā: sed p̄ ex//
cellentiam gr̄e singularis. nō enim poterant mē
te concipere q̄ crucifigerent eum si ip̄m eē filius
dei per naturam cognouerant. Nam vt bene dī
cit burgen. nullus in tantam deuenit insaniā: q̄
credat diuinam maiestatem in p̄pria persona
supare. ¶ Ad rōem postillatozis r̄ndet burgen.
⁊ bene. q̄ q̄q̄ scripture sacre prophetarum que
mentionem exp̄ssam faciunt de diuinitate xp̄i
sint s̄m verum intellectum satis euidentēs fidei
bus ad eiusmodi misterium ostendendum: ex il
lis tamen non sumitur efficax argumētū ad hoc
q̄ p̄ncipes iudeorum tale misterium de diuini
tate xp̄i cognouissent. quia hoc misterium in tm̄
capacitatem hūanā excedit: q̄ raro uel nūq̄ sine
auxilio dei speciali intelligi p̄t. Cū p̄missas au
ctoitates veteris testamenti maiores iudeoz va
rie poterant exponere non ualentes tantam excel.

lentiam capere. nisi quibus diuina fiebat de eo
 reuelatio. poterant enim putare quod essent intelli-
 gende non secundum propriam significatōem: sed simi-
 litudinarie. sicut cum deus in sacra scriptura leo
 appellatur vel agnus aut lapis. Nec est simile
 quod postillator inducit de alijs christi cōditōib⁹.
 ut de tempore et signis aduentus eius. de uirtuti-
 bus et eius excellētia respectu aliorū prophetarū et
 filium. Nā cognitio harū cōditionū: nō excedit
 cōem humane intelligētie capacitātē ut de se p̄.
 ¶ Sed magister math. hāc solutiōem putat eē minus
 sufficientem dicens. quod ubi sacra scriptura plane
 dicit aliquid ad fidē et mores pertinens: ibi fides
 debet adhiberi prout dicit beatus augustinus. si
 de ci. dei. Unde cū sacra scriptura clare dicat pro
 ut etiam a doctoribus hebreorū exponit christum fo-
 re deum: ei fides accomodāda ē. et per cōsequēs
 non erat necessaria specialis reuelatio apud do-
 ctos et principes iudeorū ad illud sciendū. sed
 sufficere potuit fides acquisita nō impedita per
 prauā volūtātē. ¶ Et preterea dicit ipse dissimi-
 litudo inter noticiam de christi diuinitate et notici-
 am de tpe et signis et alijs cōditōibus aduēt⁹ christi
 quā burgen. assignat: nō ualet. quia tēp⁹ aduēt⁹
 christi in scripturis ita fuit occultatū in cōputatiōe
 ebdomadarū a daniēle descriptarū: quod nō solus
 apud hebreos: sed etiā apud catholicos docto-
 res in expōne multa est diuersitas. Silr et alij pas-
 sus sonātes tēpus aduēt⁹ christi ab hebreis moder-
 nis et antiquis corrupte exponunt. ergo nō pōt
 sumi ex scripturis argumentū efficac de aduentu
 christi sicut nec de eius deitate. Nec magister mathias.

Euangelium.

Non nulla alia deducit contra burgen. que ce-
te digna essent reprehensione: nisi propositi nri
fuisset vt a principio pmisimus: ea p̄cise q̄ sc̄us
tho. docuit defendere ac probare. ¶ Dicim⁹ er-
go ad primam impugnatoem magistri mathie.
primo falsum eē q̄ sacra scriptura veteris testa-
mēti clare dicat xpm fore verū deū ita q̄ certitu-
dinem faciat euidentie. nec sit necessaria fides in
fusa sed sufficiat fides acquisita prout ip̄e dicit.
Nam misteriū incarnatōis xpi expressius ponit̄
in nouo testamento q̄ in ueteri vt de se patet et
ab oībus concedit̄. ⁊ tamen multi heretici totuz
nouum testamentum recipientes: illud pro suis
erroribus exponunt. ⁊ aliqui negant diuinitatez
in xpo vt arrius. Aliqui ueram humanitatem si-
cut manicheus. Alij dicūt xpm nō habuisse ani-
mam intellectiuam vt appollinaris. Ex quibus
erroribus sequitur xpm non eē uerum deū ⁊ ho-
minem. ergo si predicti heretici exponebāt p se
nouum testamētū: multo magis iudei poterunt
pro se exponere scripturas ueteris testamēti i q̄
bus minus expresse misteriū incarnationis hēt̄.
Sed ⁊ postillator cuius magister mathias se de-
fensorem predicat: expresse dicit hoc loco in fine
qōnis sue q̄ noticia quam iudei habuerunt per
scripturas prophetarum: non erat certa certitu-
dine euidentie. Tum qz talis certitudo per demō-
strationem habet̄. tum etiā quia prophetie p̄nt
multipliciter exponi. Et in disputatiōe sua quā
fecit vtrum ex scripturis receptis a iudeis possit
efficaciter probari saluatorem nostrum fuisse de-
um ⁊ hoīem: manifeste tenet q̄ id probari non

pōt efficaci p̄batione. ita q̄ nullo mō possit eui
 tari sine euidenti negatōe vel d̄dictōe sacre scri
 pture. Non ergo postillator uellet sic per magi
 strū math. defendi. ⁊ cū dicit q̄ a doctorib⁹ he
 breoz⁹ exponit per auctoritates scripture xpm̄
 eē uerū deū ⁊ hoīem: dico q̄ eā expōem quidaz
 speciali dei auxilio hūerūt magis q̄ ex ip̄a aucto
 ritatū euidentia vñ ⁊ legentiū hmōi auctoritates:
 alij uerū hūerunt intellectū: alij falsum. in quo
 ⁊ nō modica inuenit̄ uarietas. Ex quo seq̄t̄ fal
 sum eē qd̄ secūdo dicit. s. q̄ apud doctos ⁊ prin
 cipes iudeoz nō erat necessaria specialis reuela
 tio ad sciēdū xpm̄ esse deum ⁊ ē d̄ id q̄ ap̄. vii
 cit̄ p̄ma corin. ij. oculus nō uidit nec auris audi
 uit nec in cor hoīs ascēdit q̄ preparauit de⁹ his
 qui diligunt illum. nobis aut̄ reuelauit deus per
 sp̄m suū. vnum enim eoz q̄ p̄parata sunt diligē
 tibus deū: est cognitio misterij incarnatōis fm̄
 illud Jo. xviij. Hec ē uita eterna ut cognoscāt te
 deū uerū ⁊ quē misisti ihesum xpm̄. Itē d̄ illud
 Sap. ix. sensum autem tuū quis sciet nisi tu rede
 ris sapientiā ⁊ miseris sp̄m tuū de altissimis: ⁊
 iob. xxxij. inspiratio oīpotētis dat̄ intelligētiaz.
 ¶ Quod aut̄ ulterius dicit magister mathi. ita
 fuisse occultatum doctis iudeoz ex scripturis le
 gis et p̄phetarū tēpus aduētus xpi queadmo
 dū ⁊ eius diuinitas: manifeste falsum ē. tū q̄ de
 tpe ⁊ mō aduētus xpi: sunt auctoritates in uete
 ri testamēto multū expresse i se ⁊ ex circūstātis.
 sicut p̄z plane gen. xlij. agei. ij. dan. ix. ⁊ alijs lo
 cis. De diuinitate aut̄ xpi nō tā explicite habet̄
 in scriptura ueteris testamēti. tum etiā q̄ ⁊ si de

Euangelium.

ꝑꝑi deitate tā exp̄sse ⁊ explicite loquerēt̄ aucto-
ritates prop̄harū sicut de eius aduētū: tñ qꝫ mi-
steriū diuinitatis ꝑꝑi excedit nō solū hūane sꝫ et
angelice intelligentie capacitatē: ⁊ est miraculū
miraculorum: magis occultum esset hominibus
⁊ incomprehēibile etiā doctis in scripturis: q̄
tempus aduentus eius quod si explicite descri-
batur: non excedit facultatē hominis naturalē.
¶ Item falsum est qꝫ de tpe aduētus ꝑꝑi: nō ha-
bent̄ exp̄ōes hebreoz vt ipse mgr̄ dicit. sed et in
hoc a suo postillatoꝛe recedit qui in disputatōe
sua supra allegata circa tēpus aduētus ꝑꝑi: reci-
tat exp̄ōes hebreoz cōcludēs ex eis tēpus illud
iā p̄teritū. ¶ Et p̄terea mgr̄ math. non soluit
sufficienter rōem burgen̄. s̄ opinionē postillato-
ris sumptā ex illa auctoritate h̄ capli. hic ē he-
res venite occidamus eū. Nā vt burgen̄. hic tan-
git ⁊ magis expresse p̄ma Loꝝ. ij. non valet di-
cere sicut hic soluit mgr̄ math. qꝫ ante crucifixio-
nem habuerunt docti iudeoz nōdum inuidia
⁊ odio excecati: veram extimatōem de ꝑꝑi deita-
te in vniuersali fm̄ quam dixerūt. hic ē heres. et
tñ tpe crucifixiōis hūerūt falsam extimatōem in
particulari de eius deitate odio ⁊ inuidia deprā-
uati. Non enim hec solutio satisfacit: qm̄ p̄abo-
la euāgelica: manifeste loq̄t̄ de tpe crucifixiōis
cū dicat. hic ē heres. venite occidam⁹ eū. ¶ Itē
nō satis appet̄ qd̄ velit significare mgr̄ mathias
cum dicit. Iudeos ante crucifixionem habuif-
se veram extimatōez in vniuersali de ꝑꝑi deitate.
sed qꝫ extimatio p̄ticularis. s. tpe crucifixiōis: fu-
erit impedita odio ⁊ inuidia. Nam si vocet exti-

matōem in vniuersali de xpi deitate. hāc. s. q̄ cri-
 stus eēt uel futurus eēt deus q̄cūq; hō in parti //
 culari diceretur xps: ccedimus. sed illud doctri-
 ne sci tho. nō aduersat. Negat. n. scūs tho. q̄ iu-
 dei cognouissent illum hoīem xpm quez oculis
 uidebant in actu existentie inter eos conuersan-
 tem: esse deum cum essent odio ⁊ inuidia exceca-
 ti. sed non negat quin per scripturas propheta-
 rum: docti eorum habuissent noticiā deo inspi-
 rante: q̄ xps quicumq; ille foret futurus esset de-
 us. Si autem appellet existimatōem in vniuersa-
 li eam quaz iudei habuissent ante crucifixionem
 q̄ scz ille singularis homo xps quem actualiter
 ⁊ presentialiter uidebant inter se conuersantem
 esset deus ⁊ extimatōem in particulari appellet
 ipsammet extimationem pro tempore crucifixo-
 nis quam dicit iudeos non habuisse: inepte ⁊ s̄
 omnia artis dialetice documenta loquitur. Non
 enim propositiones de eodem subiecto numero
 ⁊ predicato: variantur fm rōem vniuersalitatē
 ⁊ singularitatis: propterea q̄ diuersis tempori-
 bus ab intellectu aut formant̄ aut concipiunt̄:
 sed accipiūtur vniuersalitas ⁊ singularitas in p-
 positionibus: fm q̄ res subiecta abstrahitur v̄l
 non abstrahitur ab indiuidualibus conditioni-
 bus. que diuersitas non fuit in existimatōe aut
 apprehensione iudeorum de diuinitate xpi pro
 tempore crucifixionis xpi ⁊ ante crucifixionem.
 cum in vtroq; tempore: de eodem homine singu-
 lari prout particulariter et indiuidualiter uide //
 bant eum actu existere et inter eos conuersari:
 habuerint existimationez suam. ¶ Ex q̄b⁹ oib⁹

Euangelium.

fatis apparet q̄ rōes postillatoris s̄ sc̄m̄ tho: sūt inualide ⁊ q̄ ualde inepte ⁊ minus sufficienter p̄ dicta magistri mathie probent̄. ⁊ per cōsequēs q̄ positio sancti tho. rationabilior ac uerior sit. q̄ forte diligentius considerans postillator pri ma Lozin. ij. super illud. Si enim cognouissent ⁊c̄. ad modum dicendi sancti tho. redire uidet̄. Inquit. n. ⁊ breuiter pōt̄ repeti conclusio. s. q̄ pe riti iudeorum qui principes hic dicunt̄: cognouerunt ihesum nazarenum esse messiam in lege et prophetis promissum. quia uidebant prophe tias de ipso impletas quantū ad tempus ⁊ locū ⁊ alias circumstantias. Sed quia cepit predica re contra vitia eoz publice: cognitio illa p̄ odiū ⁊ inuidiam contra xp̄m̄ insurgentem fuit in eis obscurata ⁊ ceperunt prophetias aliter interpre tari. Hec postillator. In qua conclusione nullaz fecit mentionem de diuinitate xp̄i. ymo uidet̄ q̄ ea intentione hanc conclusionem uoluit repe te: ut ibi corrigeret quod i hoc capitulo mathei dixerat de xp̄i diuinitate cognita a iudeis. nā ali as: bene poterat transire in eo loco sine replica tione illius conclusionis. presertim quia ante cō clusionem subiunxerat. de hoc plenius dixi sup̄ p̄f. ca. adat. quod certe poterat ip̄m excusare a tali reiteratione: nisi uoluisset ibi corrigere: que hic apud adatheum scripserat.

Circa euangelium Marci.
Capitulo quinto.

In ca. v. postillator mouet q̄onem si p̄ps
 fecerit miracula sola uirtute diuina. In cu
 ius prosecutione recitat modum dicendi
 qui communior est. q̄. s. uirtus sancti viri opan
 tis miracula: nō est aliqua uirtus permanēs per
 modum habitus. sed per modum passionis trā
 seuntis sicut ⁊ prophetia. Et inducit ad hoc ra
 tionem que sancti tho. est in q̄onibus de p̄o. xxi
 q. vj. de miraculis ar. iij. quam etiā tangit secū //
 da sc̄de. q. clxxviii. ar. p̄mo ad primū. quia si vir
 tus faciendi miracula in uiris sanctis eēt per mo
 dum habitus p̄manens: quotienscūq; uellēt mi
 racula facerent. ¶ Hāc rōem postillator dicit in
 ualidam inquit. Sed quicq̄d sit de cōclusionē:
 ratio tñ non ualet. qz sicut dictum est talis uirt^o
 operandi miracula non est principalis: sed tan
 tum instrumentalis. Instrumentū autem opera
 ri nō pōt q̄uis sit perfectū per formam suā: nisi
 moueatur actualiter per manū artificis. sicut pa
 tet q̄ securis non potest secare nisi per manū ar
 tificis moueatur. ⁊ ideo dato q̄ talis uirtus sit
 mansua: non potest tamen operari ad miracu //
 la absq; motōe diuine uirtutis principaliter agē
 tis. hec postillator. ¶ In quibus plane duplici
 ter deficit quare ⁊ rō sc̄i tho. in suo manet vigo
 re. deficit primo quia vlr̄ loquens dicit instru //
 mentū q̄tūcūq; p̄ formā sit perfectū: non posse
 operari nisi tunc precise quādo a principali agē
 te actualiter mouetur. hoc enim falsum est. Naz
 seruus ut p̄hs dicit in primo politi. instrumentū
 est dñi sui ⁊ tñ agit vt instrumentum cum exeq̄t
 preceptum eius cessante actuali motione dñi q̄ ē

impositio precepti. Item semen fm phos instrumentum ē anime generantis. sed quia uirtutē habet non transeuntem sed manentem a generante derelictā : agit disponendo ad animā geniti etiā post q̄ actu cessat motio actualis generantis q̄ in seminis decisione consistit. Item herbe potiones emplastra ⁊ alie res medicinales instrumenta sunt secundum aliquem modum medicorum . sed propter uirtutes agendi quas habent pmanentes : operantur ad sanitatis restitutōem cessāte actuali medicorum motione que in talium rerum applicatione consistit. ⁊ idem in multis huiusmodi instrumentis inuenitur. falsa ergo est illa propositio postillatoris absolute ⁊ vniuersaliter intellecta sicut ipse loq̄tur. ¶ Deficit secundo in illatione quam intendit. non .n. recte infertur absolute ⁊ vniuersaliter. Instrumentum nō agit nisi actualiter moueatur a principali agente: ergo q̄tūcunq̄ perfectū sit per formā: non hēt in potestate sua agere cum uoluerit. Apparet manifeste falsum. nam ministri sacramentorum instrumenta dei sunt in dispensandis sacramētis. ⁊ deus principaliter ⁊ actualiter agit circa sacramentorum collatōem. Sed quia sacerdos caractares habet que est uirtus perfecta permanēs ⁊ immobiliter se hñs per modum habitus q̄uis habit⁹ non sit sed pō: potest quotiens uoluerit conficere debita materia p̄supposita. vnde ⁊ intentio agendi requiritur in ministro sacramentorū de necessitate. qđ nō eēt: si in eius ptāte non eēt circa sacramenta agere. Item nec error qui in sacramentis accideret ministris imputaret : si sacmen

torum dispensatio in eorum potestate non eēt .
 Item humanitas xp̄i instrumentum fuit diuini-
 tatis sed nephās est dicere q̄ per actiones suas
 ⁊ passiones: non meruerit homo xp̄s nobis sa-
 lutem. meritum autem est fm̄ actiones uel passio-
 nes que sunt in pt̄ate eius qui meret̄. vnde qz
 naturalia in potestate nostra non sunt: ideo se-
 cundum ph̄m naturalibus non meremur. Item
 viri iusti in actionibus suis instrumenta sūt sp̄i-
 ritus sancti. fm̄ illud Rō. viij. quicumqz spiritu
 dei aguntur hij filij dei sunt. ⁊ tamen opatōes iu-
 storum in potestate eorum sunt. alias non essent
 sibi meritoz. causa autem quare sunt in eorum
 potestate ē: quia sp̄s sc̄s mouet viros iustos
 dando eis uirtutem agendi permanentem p̄ mo-
 dum habitus. s. gratiaz ⁊ caritatem ⁊ dona sua .
 Unde qz magister sniarum. xvij. vi. p̄mi li. fuit
 huius opinionis q̄ caritas non est aliquid crea-
 tum in aīa: sed q̄ motus dilectionis est a spiritu
 sancto nō mediāte aliquo habitu: cōiter a docto-
 rib⁹ nō tenet̄. Nā sic seq̄bat̄ q̄ mēs hūana eēt in
 actu dilectōis mota tm̄ ⁊ nullo mō p̄cipiū talis
 act⁹ ⁊ p̄ oīs q̄ act⁹ dilectōis nō eēt hōi volūta-
 rius ac p̄ hoc nec sibi meritoz⁹. qd̄ eēt erroneū .
C Et p̄terea ex diffinitōne habitus p̄z falsū q̄ si
 instrumētū aīatū aīa rōnali p̄ formā habituales
 p̄fectū sit: non possit per eā agere quotiens uo-
 luerit qm̄ habitus a commē. iij. de aīa diffinitur
 quo quis agit cū uoluerit. Itēz aug⁹. in li. de bo-
 no coniugali diffinit. habitus est quo aliqd̄ agi-
 tur cū tēpus affuerit. Male ergo isert postillator
 absolute ⁊ vlr̄ loquēdo q̄ instrumētū q̄tūcūqz

perfectū p formam: nō hēt in ptāte sua agere. de
 buit enim ⁊ de instrumēto ⁊ de forma quā par //
 ticipat ad agendū distinguere. ⁊ tunc uerissimā
 ac ualidam inuenisset rōem sc̄i tho. Verum q̄
 principalis agentis quod deus est: actualis mo
 tio requiritur ad actionem cuiusuis instrumen
 ti. sed hoc est propter totalem ⁊ uniuersalem ra
 tionem causalitatis ⁊ influentiā cōtinuam quaz
 habet respectu omnium creaturarum. ⁊ nō soluz
 respectu eoz que proprie sunt instrumenta. Cū
 nō requirit motio dei actualis ad actōem oīs in
 strumēti sui vlr loquēdo in cōtū instrumētū ē p
 prie ⁊ stricte acceptū put ab alijs agētibus di //
 stiguitur: sed in cōtū est agens creatū. Nullū enī
 agens creatū nec celū nec angelus (que tñ nō cō
 sueuerunt appellari stricte ⁊ proprie instrumen
 ta) agere pot sine actuali dei influētia ⁊ motione
 prout pulcre deducit sc̄us tho. in de pō. dei. q.
 iij. ar. vij. Sed propterea nō tollitur libertas ar
 bitrij in agendo agētibus per intellectum ⁊ per
 fectis fm formam habitualem que sit principiū
 agendi cum uoluerint. in quo postillator recep
 tus est. ⁊ hui⁹ ratio est: quia motio diuina que
 ad agendum requiritur: nunq̄ deest. ⁊ ita si po //
 natur agens intellectuale perfectum per formam
 habitualem que sit principium agendi: in ptāte
 sua habebit agere. Certū est enim q̄ sine actuali
 dei motione nullam homo potest habere opera
 tionē. cum deus operetur in omni operāte. Cū
 ysa. xxvj. dī. omnia opa nra opatus es in nobis
 dñe. Sed hoc nō obstante: dictum ē Eccl. xv. de
 us ab initio constituit hoīem ⁊ reliquit illum in

manu consilij sui. ⁊ infra. Ante hominem vita et mors bonum ⁊ malum quod placuerit ei dabit illi. Instantia autem postillatoris tenet de instrumento inanimato precise. ⁊ quod nō hēt uirtutē agendi immanentem.

Circa Euāgeliū Luce Ca. ij.

Inca euangelium Luce in ca. ij. postilla //
 tor recitat duas opiniones de scia hūa //
 na xpi. vna ē q̄ in xpo fuerit habitualis
 scia acquisita experimētalis q̄ accipitur per ope
 rationem sensuum ⁊ illustrationum itellect^o agē
 tis. In quā scientia xps profecit per pcessum eta
 tis. Et hec positio ē sancti tho. iij. par. q. ix. arti.
 iij. ⁊ q. xij. ar. ij. Alia opinio est q̄ xps in tali sci
 entia nō pfecit fm habitū ⁊ fm se. sed solū q̄stū
 ad ostensionem in effectu. qz. s. scientiam suā aut
 sapientiam magis ac magis ostendebat fm pro
 cessum etatis ⁊ beneplacitū suū. ac prout nostre
 saluti expediebat. Et pro ista opiniōe arguit po
 stillator ad quam ipse uidetur declinare. qz duo
 habitus eiusdem rationis: non possunt eē simul
 in eodem intellectu. sed in xpo ponitur sciētia in
 fusa. que non ē alterius rōis a scientia acquisita
 cum se extendat ad omnia ad que scientia experi
 mentalis ⁊ acquisita fm ponentes eam: ergo rē.
 probat illud per exemplum. quia oculus mira //
 culose datus: eiusdem rationis est cum oculo da
 to uel generato per naturā. eo q̄ sunt circa idem
 obiectum. ¶ Soluit cōsequēter motiuum prime

Euangelium.

opinionis dicēs q̄ nec p̄pterea intellectus agēs
in x̄po fuit ociosus. quia operatio intellect⁹ agē
tis non solum est necessaria in abstractione spe
cierum intelligibilium: sed etiam in consideratō
ne s̄m habitum scientie prius acquisite in q̄ non
abstrahit de nouo spēs. Hec postillator. ¶ Ad
que burgeñ. r̄ndet. primo ad rōem q̄ habit⁹ sci
entie infuse non est idem specie cū habitu sciētie
acquisite etiam si sint de eodem ⁊ circa idē ob
iectum. qm̄ habitus non solū distinguuntur s̄m
obiecta: sed etiam s̄m principia actiua taliū ha
bituū seu dispositionū. put scūs tho. dicit p̄ma
secūde. q. liiij. ar. ij. Et inde ē q̄ habit⁹ sciarū di
uersificāt nō solū s̄m diuersitatē obiectoz: s; eti
am s̄m diuersa media q̄b⁹ demōstrāt cōclusiōes
ip̄arum sciarū. sicut habit⁹ scie astrologie de ro
tūditate terre q̄ demōstrāt p̄ media mathematī
ca: ali⁹ ē ab habitu scie naturalis de eadē rotun
ditate terre q̄ p̄ mediū naturale demōstrāt. Un̄
cū p̄ncipiū actiuū habit⁹ scie acq̄site sit lumē na
turale intellectu agētis. p̄ncipiū uero actiuū hī⁹
scie infuse sit lumē sup̄naturale: seq̄t q̄ tales duo
hī⁹ sunt diuersarū rōnū. ⁊ sic p̄nt eē s̄l i eodē
intellectu. ¶ R̄ndet cōsequēter ad exēplū iductū
q̄ non est simile. quia res naturales distinguūt
specie s̄m principia intrinseca tātū precipue s̄m
formam. non s̄m principia extrinseca. Nā ignis
generatus ex alio igne: idē est specie cū igne ge
nerato ex reflexione radiorū solarium eo q̄ for
ma specifica v̄triusq; ignis: est eadem licet causa
efficiens sit diuersa. sed in habitibus: differētia
specifica accipitur s̄m principium extrinsecū ut

ē principium efficiens sicut etiam diuersificatur
 s̄m obiectū quod ē extrinsecū. Sic r̄ndet burgeñ.
¶ Sz qz in dictis ei⁹ aliq̄ sunt dubia ⁊ extra mē
 tē sci thome: melius ⁊ planius dicitur sicut scūs
 thomas respondet ad simile argumētū p̄ma secū
 de. q. lxxij. ar. vlti. Erat enim argumētū tertio lo
 co. virtus acquisita ⁊ virtus infusa differūt s̄m
 illud q̄ ē imēdiate a deo factū: ⁊ a creatura. sed
 idē ē specie hō quē deus formauit ⁊ quē generat
 natura: ⁊ oculus quē ceco nato dedit ⁊ quē vir
 tus formatiua causat: ergo videt̄ q̄ ē eadē uirt⁹
 infusa ⁊ acq̄sita. Ecce argumētū. Seqū r̄nsio. Ad
 tertiū dicēdū q̄ oculū ceci nati: deus fecit ad eū
 dē actum ad quē formāt̄ alij oculi s̄m naturā. ⁊
 ideo fuit eiusdē sp̄i. ⁊ eadē rōe eēt si deus vellet
 miraculose causare in homine vtutes quales ac
 quiruntur ex actibus. sed ita nō est in proposi
 to. Hec scūs tho. Declarauerat nō eē ita circa vt
 tutes infusas ⁊ acquisitas in corpore eiusdez ar
 ticuli. **¶** Similiter dico in casu n̄ro q̄ sciētia aīe
 x̄pi infusa a deo ⁊ acquisita: non fuerunt eiusdē
 rationis cum non essent circa idem obiectū p̄p̄ū
 ⁊ adequatū. neq̄ circa eundem actū. Nam p̄ ha
 bitum scie infuse: aīa x̄pi habuit cognitōem nō
 solū oīm rerū quecūq̄ ptinent ad scias hūanas:
 sed etiam omnium eoz que per reuelatiōem diui
 nā hoībuz innotescūt. Itē cognouit omnia sin
 gularia presentia preterita ⁊ futura. Itē ⁊ eētias
 substātiarū sepatarū p̄ modū quo nate sūt cog
 nosci ab aīa sepatata prout scūs tho. deducit. iij.
 par. q. xj. ar. p̄mo. p̄ hitū uero scie acq̄sita: eozuz
 p̄cise hūit cognitōem: q̄ lūine naturali itellcūs a

gentis ab hoīe cognosci possunt. Item cognitio per primū habitum infusum: poterat esse sine cōuersione ad fantasmata . per scientiam uero acq̄sitam: non sine huiusmodi conuersione. nec etiā eiusdem rationis fuerunt in x̄po species intelligibiles infuse ⁊ acq̄sitate neq; per media eiusdem rationis vtraq; scientia que proprie dicitur noticiam conclusionis: deducebat. cum species infuse fuerit in maiori vniuersalitate ⁊ abstractiōe et minus cōtracte q̄ acq̄sitate ⁊ maioris virtutis. ut pote ad plura scibilia se extēdentes. vnde consequens est q̄ neq; habitus scientie infuse in x̄po fuerit eiusdem rationis cum habitu scientie acq̄sitate. quēadmodū q; spēs inate q̄b^o āgeli itelligunt sunt alteri^o rōis a spēsibus nostri intellect^o cū sint magis vles ⁊ simpliciores ac magis capaces. ⁊ similiter media per que sciētia in eis hēt: ideo ⁊ scientia angelorum alterius rōis ē a sciētis humanis quāuis scientia angelorum sit circa obiecta oīa circa q̄ sciētie hūane uersant. nō tñ adeq̄te sed superexcedenter. nā per pauciores species cognoscit intellectus angelicus eadē cognoscibilia: q̄ intellectus hūanus ⁊ p media min^o contracta. sicut si grā exēpli dicamus q̄ per ipaz species entis ⁊ per media quibus cōcludūt pprie entis passionēs in q̄tum ens: cognoscat angel^o ⁊ habeat sciētiam non solum entis in sui communitate ⁊ eoz q̄ cōsequūt ens in q̄tum ens: s; etiā hēat entis mobilis sciām circa quod naturalis phia uersat. aut si p unā formā animalis ⁊ p media quib^o de animali in q̄tū animal hēt sciētia: oīs animalium species cognoscat. q̄s intellect^o

hominis nō nisi per multas species ⁊ p̄ diuersa
 media cognoscit. ¶ Ex quibus patet quod nullius effica
 cie sit instātia magis math. sumpta ex auctoritate
 phi. iij. de aīa. secantē scie quēadmodum ⁊ res.
 Nam loquitur phis de rebus s̄m rōem formale ea
 rū in quibus sunt scibiles s̄m quē modū nō fuit sci
 entia infusa xpi circa eadē obiecta circa quā fuerat
 sciētia acq̄sita. nā cū scia infusa in xpo fuerit per
 species innatas sicut in angelis: sequitur quod fuerit p̄
 spēs pauciores simpliciores ⁊ magis vniuersa //
 les ac etiā per media magis simplicia ⁊ min⁹ cō
 tracta quā scia eius acq̄sita quā hētur p̄ spēs accep
 tas a sensibilib⁹. ac p̄ hoc per media alterius rō
 nis quibus ad scibilitatem. nam maior ⁊ minor sim
 plicitas vniuersalitas ⁊ cōtractio medioꝝ ⁊ p̄
 cipioꝝ demonstrationis: variant eozum rōez
 formalem. sicut patet in demonstratione metha
 phisica ⁊ naturali. ⁊ patuit supra de scientia an
 gelozum ⁊ nostra circa easdem res. quemadmo
 dum etiam ⁊ circa uirtutes productiuas rerū in
 uenitur. Nam quia ratio formalis uirtutis gene
 ratiuę aut productiuę leonis in sole simplicior ē
 ⁊ minus contracta atque capacior quā ratio forma
 lis uirtutis generatiuę in leone generante: ideo
 uirtus ipsa in sole ⁊ leone non est eiusdem ratio
 nis quāuis ad eundem effectum concurrāt. unde
 sol ⁊ leo in generatione leonis: agentia sunt non
 vniuoca. ¶ Ex quibus infertur quod ratio forma
 lis propriis ⁊ adequati obiecti scientie xpi infuse:
 fuerit vniuersalior. simplicior. ⁊ maioris capaci
 tatis quā ratio formalis propriis ⁊ adequati obie
 cti scientie acq̄site. ⁊ per cōsequens quod fuerit alte

rius rationis. probatur hoc quoniam formalis
 ratio obiecti scibilis in quod est scibile: sumit
 ex principijs per que scitur prout habetur ex di
 ctis phi primo posteriorum in ca. certior autem sci
 entia etc. Ergo ubi media demonstrationis que
 sunt principia scientie alterius rationis sunt: et
 ipsa scientia et ratio formalis proprii et adequa
 ti obiecti alterius erit ratio. quod et expresse phi di
 cit in ca. allegato in. §. altera autem scia est ab al
 tera etc. Ex supradictis plane constat quod ratio po
 stillatoris in proposito nostro nullius fuerit mo
 menti. cum presupponat eiusdem rationis fuisse
 habitum scientie infuse et habitum scientie acq
 site in christo. quod tamen falsum esse diffuse pro
 batum est. Sed nec ratio eius ad motuum san
 cti the. efficaciam habet. tum quia ut burgen. tan
 git magnum inconueniens est quod aliqua naturalis
 actio humane nature et que principalior est intelle
 ctus agentis. scilicet spirituum intelligibiliu abstracto: de
 fuerit ante christi. Lu etiam quod ipsa postillatoris ratio:
 manifeste se ipsam destruit. probatur hoc quoniam
 operatio intellectus agentis que est necessaria in con
 sideratione secundum habitum scientie prius acq
 site: necessario presupponit operationem eius primam. que
 consistit in spirituum intelligibiliu abstracto. Na
 sine hac non fit in intellectu possibili habitus sci
 entie acquisite prout haberi potest ex. iij. de anima
 Et per consequens nec est consideratio secundum habitum
 huiusmodi. Unde cum ratio illa concedat non
 fuisse in christo operationem intellectus agentis primam
 que consistit in specierum intelligibiliu abstracto
 ne: necesse habet concedere quod nec in eo fuerit ope

ratio intellcūs agētis que est in cōsideratiōe s̄m
 habitum scientie acquisite. quod tamen negat.
 vnde patet q̄ se ipsam destruit ea responsio.
¶ Et preterea si in x̄po fuit consideratio secun-
 dum habitum scientie acquisite prius vt in re-
 sponsione concedit postillator: ergo fuit in cri-
 sto habitus scientie acquisite. quod tamen ipse
 pretendit negare. Quare uidetur plane q̄ pro-
 priam uocem ignorauerit. Auctoritas autem san-
 cti thome quam primo loco burgeñ. induxit. q̄
 scilicet habitus distinguūtur secundum diuersa
 principia actiua: non est ad propositum. quia il-
 la distinctio accipitur secundum comunē ha-
 bituum rationem in quantum scilicet forme sūt
 producte ex similib⁹ agētibus. eo q̄ omne agēs
 facit simile secundum speciem. non autem acci-
 pitur illa distinctio secundum propriam habi-
 tum rationem in quantum habitus sunt. secun-
 dum quam considerationem disputatur in pro-
 posito de habitu scientie infuse in x̄po ⁊ acqui-
 site. quare argumentatio magistri mathie con-
 tra distinctionem habituum datam a burgeñ. se-
 cundum diuersa principia effectiua: non tangit
 sanctum thomam. **¶** Sed contra id quod san-
 ctus thomas dicit in loco allegato per burgeñ.
 in responsione ad secundum scilicet q̄ quia per
 aliud medium demonstrat naturalis ⁊ per aliud
 astrologus: ideo habitus naturalis sciētie ⁊ ha-
 bitus astrologie diuersificantur: arguit magi-
 ster mathias dicens q̄ illud improbet p̄hs p̄mo
 posteriorū in ca. augetur autē nō p̄ media. nā ut
 ipse mgr dicit. ex illo textu hētur q̄ demōstratio

non uariat p̄ media. sed in post uel latus substa
 mēdo. ¶ Nec ualet iterū dicit ip̄e qđ adducit de
 medijs mathematico ⁊ naturali. nā si eadē cōclu
 sio p̄bat̄ per diuersa media: ex hoc nō uariatur
 sciētia. qz manet eadē cōclusio q̄uis diuersimo
 de p̄bata. sicut si eadē cōclusio. s. deus est vnus
 p̄barē rōe ⁊ auctoritate sacre scripture: vnū eēt
 principiū creditū. aliud aut̄ ratiocinatiū. eadez
 tñ eēt sciētia illius cōclusionis. q̄uis nō idē pri
 cipiū. vn̄ in talib⁹ bñ diuersificat̄ intellect⁹ sed
 nō sciētia. qz itellcūs ē p̄cipioz: sciētia uero cō
 clusionū. ¶ Infert ultimo qđ opinio burgen. et
 sci tho. est s̄ augustinū. iij. de trinita. ⁊ bti abro
 sij de incarnatōe uerbi. quoz snia ē qđ differētia
 originis nō diuersificat̄ speciē. ⁊ ponūt exēplum
 de hoīe creato ⁊ generato q̄ sūt eiusdem speciēi.
 Nec m̄gr mat. ¶ In q̄bus p̄ certo salua pace dix
 erim nō satis erudite locut⁹ ē de posteriorz ana
 leticoz documentis. Un̄ ad p̄mā argumentatōez
 dicit qđ in textu p̄hi quē allegauit falsum ac pue
 rilē hūit intellectū. Nā p̄hs ibi nullā de differen
 tia aut diuersitate specifica uel generica demon
 strationū facit mētionē. neq; cōpat diuersas de
 monstratōes ad inuicem: sed loquēs de potissi
 ma demonstratōe in qua p̄p̄a passio p̄bat̄ de
 subiecto p̄p̄o ⁊ adeq̄to: dicit qđ talis demonstra
 tio non augetur per media. est dicere qđ non sūt
 multa media per que multe demonstratōes potis
 sime fiāt quibus vna ⁊ eadē p̄p̄a passio de p̄p̄o
 ⁊ adeq̄to subiecto demonstrēt. Nō enim risibile
 pōt per multa media duplici aut pluri demonstra
 tione potissima demonstrari de hoīe. sed vna tñ

et per unum medium. Cuius ratio est quoniam medium in demon-
 stratione potissima: est propria diffinitio. ut dicitur in ij.
 posteriorum. Sed unius rei una tantum est diffinitio propria
 et completa. ergo et una duntaxat erit potissima de-
 monstratio per quam una propria passio de subiecto
 adequato probetur neque etiam in post uel latius sub-
 sumedo: augentur demonstrationes potissime de eadem
 passione. sed virtute unius medij demonstrantur plu-
 res conclusiones. quarum tantum sola prima est propter quod
 et potissima. alie uero sunt particulares. ¶ Propter ergo
 quod male intellexerit magister math. istam philosophi cum
 longe valde sit sensus illius a proposito nostro. Non
 enim poterat philosophus dicere quod secundum diuersitatem medi-
 orum non diuersificarentur demonstrationes. et per con-
 sequens habitus sciendum cum ipse expresse dicat se-
 cundo posteriorum in ca. primo medium esse causam demon-
 strationis et quod omnis questio vere scibilis: sit que
 stio medij quo habito cessat omnis questio. et
 quod tota uirtus demonstrationis sit in medio quod
 dicit propter quod: ipse philosophus inquit in pluribus lo-
 cis primi et secundi posteriorum. ¶ Item media demon-
 strationum diffinitiones sunt prout dicitur secundo poste-
 riorum. Sed diffinitiones totam causam dicunt demonstratio-
 num quibus passiones de subiectis probantur. put ibi
 dem philosophus ait. ¶ Inepte ergo et contra principale ar-
 tis resolutorie fundamentum: negat magister math. de-
 monstraciones uariari per media. unde et in primo
 posteriorum probat philosophus quod si media sunt infinita: et
 demonstratio procedit in infinitum. et si media sunt
 necessaria: quod conclusiones necessarie erunt. ita quod ratio de
 demonstrationis: ex medijs ipsis accipitur. ¶ Ad secun-
 dam eius instantiam dicitur quod in exemplo dato de medijs

mathematico ⁊ nāli: eadē conclusio materialiter
 pbat p diuersa media. sed nō eadē cōclusio for
 maliter. i. in q̄tū scibilis: pmo fm formalē rōez:
 diuersa ē cōclusio. Nā terrā eē rotūdā aliā rōem
 scibilitatis hēt cū demōstrat p mediū mathema
 ticū ⁊ aliā cū p mediū naturale pbat. Nā pma
 rō accipit fm p̄cipia q̄tutatis: secunda uero p
 p̄cipia motus uel entis mobilis. ergo terram eē
 rotūdā: aliud scibile ē formaliter loquēdo cū de
 mōstrat p mediū naturale: ⁊ aliud cū p mediū
 mathematicū demōstrat q̄uis una sit conclusio
 materialiter. ⁊ ita nō ad vnā sed ad diuersas sciē
 tias ptinet. Nam vnitas. idētitas. aut diuersitas
 sciārū nō accipit ex vnitate. idētitate. uel diuersi
 tate materiali obiectoz: sed a formali q̄ ē rō scibi
 lis in q̄tū scibile prout pulcre deducit scūs tho
 mas in scripto sup boetiū de trini. lectiōe. iij. q.
 p̄ma ar. p̄mo. ⁊ sup p̄mū posterioroz in ca. certioz
 aut ⁊c. Itē sup p̄mū phisi. in p̄cipio. Un q̄tū //
 cūq; scibilia sint diuersa materialiter. dū tñ cōue
 niāt in vna rōe formali scibilis in q̄tū scibile: ad
 eandē sciām ptinet. sicut uoces hūane multū dif
 ferunt a uocibus inanimatorū corporoz. sed quia
 conueniunt in vna rōe formali scibilis fm conso
 nantiam: eadem est scientia que de vtrisq; confi
 derat. ⁊ e contra si idem obiectum scibile sit ma
 terialiter dum tamen hēt diuersas rōes forma
 les scibilis in q̄tum scibile: ad diuersas scientias
 ptinebit formaliter loquēdo. qz in q̄tū scibile:
 nō vnū est obiectū sed duo. sicut corpus mathe
 maticū ⁊ naturale idē sūt materialr. s. subiecto.
 sed qz diuersa sunt scibilia: ad diuersas sciās pti

nēt. ¶ Ad exemplū quod mgr̄ math. inducit de
 hac cōclusiōe deus est vnus: simili mō dicenduz
 est q̄ ipsa eadem conclusio materialiter probari
 potest ⁊ ratione ⁊ auctoritate. sed nō ipsa eadem
 formaliter. Nam aliaz rōem formalem cognosci-
 bilitatis habet probata per auctoritatem sacre
 scripture. quia scilicet rationem crediti ⁊ ratio //
 nem non visi seu non apparentis. ⁊ aliam ratio //
 nem formalem habet cum per rationem demon-
 stratiue probatur. nam sic habet rationem scibi-
 lis. visi. ⁊ apparentis. ⁊ q̄ iste due rationes sint
 formaliter diuerse: patet. quoniam se inuicem ex-
 cludunt ab eodem subiecto. Ratio enim scibilis
 in quantum est visi ⁊ apparentis: excludit ab eo-
 dem subiecto rationem formalem crediti per fi //
 dem que est ratio non visi ⁊ non apparētis que
 se habet ad primam. vt priuatio. Non enim est
 possibile qd̄ de eodem secundū idem: vnus idē
 hō habeat simul fidem ⁊ scientiam. prout sanct⁹
 tho. docet. iij. sententiarum di. xxiiij. q. ij. arti. ij.
 subar. ij. ⁊ secūda secūde. q. p̄ma ar. ij. Et de veri-
 tate. q. xiiij. ar. ix. ¶ Quod aut̄ vltimo dicit mgr̄
 mathias q̄ principijs demonstrationis existi-
 bus pluribus manet eadem conclusio: non satis
 docte dictum est. est enim expresse contra p̄m
 p̄mo posteri. prout supra allegatum est in ca. cer-
 tior autem ⁊c. Et sunt hec uerba eius. altera au //
 tem scientia est ab altera: quarumcunq; princi //
 pia neq; ex eisdem neq; ex alteris sunt. ¶ Ad au-
 ctoritātē ambrosij ⁊ augustini ex r̄nsione ad pri-
 mam argumentatōem: patet quid dicendum ē.
 nā nō ē simile prout scūs tho. dicit p̄ma scōde. Et

Euangelium.

ibi allegatū est de diuerso mō originis in aliqua natura. vt de hoīe creato ⁊ generato: ⁊ de diuerso mō sciēdi aut demōstrādi. Nam p vtrūq; modū originis pducit eadē natura specifica ⁊ ad eundē modū essendi. ⁊ ad eosdem act⁹. qđ nō ē in pposito. Nā p diuersa pīcipia sciēdi: alia et alia rō formalis scibilis accipit vt ex supradictis patet.

Circa Euāgeliū Johānis Cap. xiiij.

Irca euāgeliū Johānis in ca. xiiij. burgeñ allegat sc̄m tho. p̄ma secūde. q. cviiij. ar. iiij. dicētē qđ in veteri lege q̄ erat lex seruitutis nō dabāt cōsilia: sed tm̄ p̄cepta q̄ necessitatē importāt. ¶ Cōtra hoc arguit mgr̄ math. ex l̄ra ueteris testamēti vt dicit qđ puerb. p̄mo dī. desperistis om̄e cōsiliū meū. Et ca. iiij. custodi legem atq; cōsilia r̄c. Ex quib⁹ videt sibi qđ in veteri lege data fuerint cōsilia. ¶ Sed certe rudimō accepit mgr̄ math. nomē cōsiliij in uerbis sancti tho. vel obiectio sua tentatiua est solā habēs apparētiā. Cōsiliū enim in p̄missis auctoritatibus ⁊ alijs ueteris testamēti: accipit largo modo p quacūq; psuasiōe aut monitōne q̄ cōiter ordinat ad vite hūane cōsuetudines ⁊ hominū prouidentia ac cōuersatiōem circa res agendas. s̄m quē modū diuinū etiā p̄ceptū ab equali uel inferiori ppositū: cōsiliū appellari pōt. s̄ scūs tho. loquit de cōsilijs s̄m pp̄am ⁊ strictam acceptōem prout se habēt ex additione ad p̄cepta dei. q. i. s. dāt de actib⁹ superogatiōis ordinātib⁹

ad perfectiōem vite spūalis q̄ consistit in pfectiō
 ne caritatis dei ⁊ p̄mi ad quā nō oēs tenent q̄
 liter apo⁹. accepit cōsiliū p̄ma Corin. vij. cū vi //
 fit. De virginib⁹ autē p̄ceptū dñi nō habeo: cō
 siliū autē do. dant. n. hmōi cōsilia de illis q̄ sunt
 via ad p̄fctm gradū caritatis q̄ hēri pōt in via. sicut
 de p̄fctā paup̄tate. castitate. ⁊ obediētia p̄p̄t
 p̄m. sub quo mō cōsilioꝝ cadūt generalr illa su
 perogatiōis opa: q̄ voto suscepta p̄petuo: statū
 perfectōis cōstituūt. hmōi. n. cōsilia in ueteri te //
 stamēto data nō sunt. q̄ ut ap⁹. inqt hebre. vij.
 nihil ad p̄fectū adduxit lex. Un̄ sup illud. Si uis
 p̄fect⁹ eē ⁊c. Nat. xix: dicit interlinearis. ecce cō
 tēplatiua q̄ ad euāgeliū p̄tinet. idē dicit glo. ra //
 ba. ait enī. ecce duas uitas hōib⁹ p̄positas au
 dimus. actiaz ad quā p̄tinet. nō occides ⁊ cetera
 legis mādata. ⁊ cōtēplatiuā ad quā p̄tinet. Si
 uis perfect⁹ eē. actia: ad legē p̄tinet. cōtēplatiā:
 ad euāgeliū. Hec glo. p̄ ergo q̄ obiectio magi //
 stri math. nō ē ad p̄positū sancti tho. sed et po
 stillator suus plane obsistit dicēs mat. v. p̄p̄ ad
 didisse ad p̄cepta ueteris legis: cōsilia. exponēs
 illud. non ueni soluere legem ⁊c.

Circa epistolam ad Ro. ca. v.

In ca. v. eple Rō. cū burgen. s̄ postillato
 rem diceret peccatum originale nō eē pu
 rā p̄uatōem. sed habitū corruptū: Indux
 it ad illud auctoritatē sancti tho. p̄ma secūde. q.
 lxxxij. ar. p̄mo id exp̄sse dicētis in solutiōe. ad p̄
 mū. Cōtra quē modū dicēdi mgr̄ mat. arguit.

Primo qz oē positiuū ē effectie a deo. Si igit̄ pec-
 catū originale ē tale positiuū: erit effectie a deo.
 cōclusio falsa: ergo aliq̄ p̄missarū. non maior. qz
 ab oībus cōcessa. igit̄ minor. falsitas cōclusiōis
 p̄bat̄. nā si de^o effectie p̄ducit aliq̄d positiuum
 ad pctm̄ originale ptinēs: aut p̄ducit illud con-
 currēte cā sc̄da: aut nō. secūdū nō p̄t dari qz in
 causato a solo deo: nulla ē obliq̄tas vitiosa. In
 pctō aut̄ originali ē morb^o corruptio ⁊ obliqui-
 tas. igit̄ a solo deo effectie p̄duci nō p̄t. Nec pri-
 mū p̄t dari qz in hmōi p̄ductōe: nō cōcurrat pri-
 mus parēs. qz eo nō ex̄nte: nihilomin^o cōcurrat
 pctm̄ originale. nec primus parens eadē rōe. Si
 aut̄ cōcurrere d̄r̄ ōbens: tūc poti^o ē dicēdū actu-
 ale q̄ originale. ¶ Cōfirmat̄ dicit̄ ip̄e qz nihil in
 differens ad statū culpe ⁊ gr̄e ymo vtriq̄s statui
 cōpossibile: p̄t eē pctm̄ originale sed fomes. q̄
 litas morbida. corrupt^o habit^o. q̄litercūq̄ noie-
 tur ex quo surgit rebellio viriū aīe: ē vtriq̄s sta-
 tui predicto cōpossibilis. igit̄ talis hitus confi-
 ctus non ē pctm̄ originale. ¶ Maior p̄bat̄ qz pec-
 catum originale nō stat cū gr̄a. ymo constituit fi-
 lios ire. ¶ Minor p̄z qz paulus ap^o. ex̄ns in gratia
 infra ca. vij. ⁊ gala. v. de huiusmodi qualitātib^o
 sibi adherentibus ⁊ eum collaphizantibus facit
 querelas ⁊ petit absolui ⁊c̄. Est ergo peccatum
 originale pura priuatio per ansel. ⁊ alios sic de-
 scripta. Peccatum originale est quedam carētia
 iusticie originalis cū debito h̄ndi eā. sic q̄ debi-
 tū h̄ndi: sit formale in descriptōe illa. Nec mḡr
 math. ¶ Sed ad ista respondet̄. Ad primū cōce-
 dit̄ p̄ma cōsequētia nec cōclusio ei^o ē falsa vt ar

quēs dicit. Et ad pbatōem sue falsitatis dico q̄
 illud positiuū qđ in pctō originali includit tan
 q̄ materiale: effectiue producit a deo q̄tū ad id
 quod h̄z entitatis cōcurrētib⁹ causis secūdis q̄
 cause sūt originis hoīs pctm originale d̄hētis. ē
 enī māle in pctō originali q̄tū ad id qđ h̄z enti //
 tatis positiue ⁊ realitatis: dispō qđā viriū aīe in
 cōpatōe ad act⁹ suos. quod aut h̄z talis disposi
 tio corruptōis obliq̄tatis ⁊ defcūs (d̄r. n. hitus
 corruptus aut inordinata dispō) est nō a deo nī
 si per accūs tanq̄ a remouente prohibens sed a
 cā secūda defectuosa. s. a uolūtate inordinata p̄
 mi parentis ⁊ a natura infecta ⁊ deficiente q̄ per
 viciatam originem ab adam per proximos parē
 tes traducitur. Unde ⁊ primus parens mediate
 ⁊ p̄xim⁹ parēs imediate: cōcurrūt ad pductōez
 talis habitus corrupti. i. abilitatis ⁊ inordinate
 dispositionis eo mō quo huiusmodi corrupte
 dispōni ouenit p̄duci. Nā sicut nō ē ens p se sub
 sistēs: ita nec per se producit sed ad pductio
 nez alterius. s. nature humane infecte. ¶ Nec ua
 let improbatio huius qz ⁊ si p̄m⁹ parēs actu nō
 existat in se ⁊ p̄sonaliter: nec isto mō cōcurrat ad
 traductiōem peccati originalis: existit tamen et
 concurrat uirtute tanq̄ prima causa in fieri. cō
 currētibus inter medijs parentib⁹ qui ab eo de
 scendunt ⁊ naturam ac uirtutem generatiuaz ab
 eo acceperunt sicut a principio ⁊ cā productiua.
 qua uirtute: ex cōsequēti pctm originale tradu //
 cit in puero nato. quicquid enī ē cā cause: cau
 sa est causati. Unde falsum est q̄ non existen //
 te primo parente necq̄ in se necq̄ in suo effectu

Epistola.

uel uirtute aut natura ab eo deriuata: peccatum originale cōtrahat. Et cū dicit arguens q̄ neq̄ parens primus existit. s. in se. cum puer nat⁹ cōtrahit pctm originale: dico q̄ ⁊ si illud def̄ ut in postumis: existit tñ ⁊ cōcurrit mediāte. s. uirtute generatiua ab eo cū semie decisa. Et hoc sufficit ad illud qđ p̄cipiū ē ⁊ cā in fieri qualiter se habent parētes p̄imi ⁊ remoti in generatōe prolis ⁊ peccati originalis traductōne. Un̄ si argumētū mḡri math. ualeret: sequerēt q̄ neq̄ p̄im⁹ pa//rens neq̄ p̄imus parēs cōcurreret non solū ad traductionem peccati originalis: sed neq̄ ad generatōem pueri nati. ⁊ ita nec parentes eius dicerent. Non enim magis requirit̄ existētia parētum ad pcti originalis traductōem: q̄ ad pueri generationē. ¶ Ad cōfirmatōem d̄r ad minores q̄ fomes. qualitas morbida. corruptus habitus ⁊ qualitercūq̄ noietur dispō illa uiriū inordinata: nō manet in statu gr̄e s̄m q̄ ponit̄ peccatum originale. s. in q̄tum est defectus quidā culpabilis. Nā per grām baptismalē tollit̄ culpa ⁊ reatus pene soluitur. Remanet autem fomes aut illa uiriū inordinata dispō prout ē defcūs quidaz nature in se relicte. s̄m quam rōem nullū incon//ueniens est q̄ remaneat sub utroq̄ statu. qz bap̄tismus naturam nō purgat nisi q̄tum pertinet ad infectōem persone.

Circa epistolam ad Hebreos.
Capitulo octauo.

In ep̄la ad Hebre. ca. viij. burgen. uolens
 rōes assignare quare lex noua nō fuit da
 ta in scriptis. allegat sc̄m tho. p̄ma secūde
 q. cvj. ar. p̄mo dicētē. q̄ lex noua principaliter ē
 gratia sp̄s sc̄i cordibus hoīm indita que datur
 per fidē xp̄i. Inde cōcludit burgen. q̄ lex noua
 sc̄z principalis nō solum nō debuit scribi a xp̄o :
 sed nec etiam potuit scribi. qz gr̄a fm suā eētā
 est quedam qualitas mentis que non est scripti
 bilis. ¶ Sed cōtra hoc mgr̄ math. dicit fūdamē
 tum illius rōis burgen. esse erroneum. qm̄ tollit
 a xp̄o omnipotentiā ⁊ per consequēs deitatem .
 probat. qz dicere xp̄m aliquid non posse quod
 cōtradictōem non implicat. est ab eo tollere om
 nipotentiā . sed qualitatem sp̄ualem signo sensi
 bili exprimere sicut uerbo uel scripto: minus in
 cludit cōtradictōem q̄ patrem in uoce ⁊ spiri
 tum sanctuz. in colūbe specie apparere: ergo nō
 est impossibile xp̄o: gratiam sp̄ualem sensibili
 ter scribere ⁊ pronunciare. Unde infert incautus
 esse fundamentum rōis burgen. Et ut in sanctuz
 thomā retorqueat iuxta desideriu cordis sui qd̄
 putat male dictum esse per burgen. dicit q̄ illō
 fundamentum: burgen. acceperit a sancto tho .
 cum tamen sc̄s tho. mentionem nullam fecerit
 utrum gratia sp̄ualis scriptibilis fuerit a xp̄o: ut
 non. neq̄ plura expresserit circa questionem per
 postillatorem motam: quam ipse postillator q̄
 totius questionis decisionez a sc̄o tho. accepit .
 Un̄ nō magis potuit habere burgen. fundamen
 tum sue conclusionis de inscriptibilitate gratie
 ex dictis sc̄i tho: q̄ ex dictis postillatoris. ymo

Epistola.

minus prout patet intuenti. Sufficeret ergo dicere ad obiectiōem magistri mathie q̄tum p̄tinet ad id quod de sancto thoma tetigit: q̄ false et v̄tinam nō maliciose sibi imposuerit fūdamētū rationis burgen̄. ¶ Sed ne sibi sapiens uideat: dico q̄ etiam si scūs tho. dixisset legem nouaz. i. gratiam spūalem non potuisse a x̄po scribi: velle enim esset dictum in sensu quem burgen̄ habuit. Non enim mens burgen̄. fuit cum dixit gratiam esse quid inscriptibile: q̄ ipsa aut alia spiritalis qualitas per corporale aut sensibile signum significari. aut suo modo representari non poterat. Nam id magne esset dementie cum ipse sepissime uiderit ac legerit nomen gratie q̄ ipsam essentiam gratie significat: litteris scriptum. p̄mo ⁊ figuram corporeā in pariete depictā gratiam aut caritatem rudibus representantē. Sed intellexit burgen̄. q̄ gratia est quedam qualitas mentis que in natura sua est quid inscriptibile cum sit res pure spūalis. ⁊ in hoc sensu argumentatio magistri mathie nullius est momenti. Nam minor propositio eius est falsa. quoniam qualitatem penitus spūalem corporeis litteris scribi aut formari per se ⁊ s̄m se ipsam: implicat cōtradictionem: nam quod s̄m se ⁊ in natura sua spiritalis est: incorporeum est ⁊ insensibile: sed q̄ scribi aut depingi potest s̄m se in natura sua: necessario est sensibile ac corporale. Esse autem esse corporeū: cōtradictiōem importat. Igitur id quod spūale est s̄m essentiam suam l̄ris scribi aut corporaliter depingi s̄m se ipsum ⁊ in natu

ra sua: contradictiōem includit. ac per hoc omni
 potentie dei non subiacet. ¶ Neq; ppositū suuz
 pbat ipse magister per simile quod inducit de
 apparitione patris in uoce. ⁊ spūs sancti in spe//
 cie colūbe. qm̄ pater fuit in uoce sicut in quodā
 signo q̄tū ad aliqd quod p̄ri attribuitur repre
 sentatus. sed non fuit in se ipso q̄tū ad id quod
 est: uoce formatus. Nā quod uoce format: sen
 sibile ē ⁊ corpale. sic ⁊ spūs scūs fuit in specie co
 lūbe sicut i signo quodā designatus q̄tū ad ali
 quod attributū. s; nō fuit fm̄ se ⁊ in natura sua:
 corporali columba formatus. hoc. n. ē impossi //
 bile. Un̄ aug^o. in sermōe de trini. loquēs de hu //
 iusmodi apparitiōe ait. Nec aut opatio visibilit̄
 exp̄ssa ⁊ oculis oblata mortalibus: missio spiri //
 tus sancti dicta ē. nō ut appareret inuisibilis ei^o
 substantia: sed ut corda hominum exterioribus
 visis commota: ad occultam eternitatem cōuer
 terentur. Ita etiam nec ipsa uox facta: ad naturā
 patris loquentis pertinet. Ait enim dñs Jo. v.
 Neq; uoces eius. i. patris vnq; audistis. neq; spe
 ciem ei^o vidistis. Quod exponēs Criso. inquit:
 Non hoc dicit q; speciem sensibilez habeat. aut
 visibilem: sed quoniam nihil hoz est circa deū.
 ¶ patet ergo q; ex apparitione patris in uoce. ⁊
 spiritus sancti in specie columbe: non pbat cō
 tra burgen. q; gratia sit secundum se ipsam ⁊ in
 natura sua res scriptibilis. Unde constat aperte
 q; impugnatio magistri mathie i hoc passu gra
 tis ⁊ pro sola cupiditate aduersandi fuerit exor
 ta.

Ec sunt illustrissime pater ⁊ dñe que ma-
gistrum Nicholaum in postilla sup Bi//
biam magistrumq; Nathiam ppugna-
tozem suum validis ac catholicis sci Thome sen-
tentijs reperi obiecisse. In quozū absolutōem vt
a principio labozis mei pollicitus sum: satis me
dixisse arbitroz. Et quidē spero diuino fret⁹ aux-
ilio. id catholicū. id religiosuz. idq; institutis sã
ctis consonū omnino fore. At si qđ fortasse ex lap-
su excideret lingue vel alias diuinis nō ssetaneū
documētis: ex nunc itidē reuoco: irritū eē uolo.
meq; sacro scē Romane eccle pro cuius fide san-
guinē fundere paratus sum: in omnibus ⁊ singu-
lis dictis atq; scriptis subijcio. finit.

DEO GRATIAS.

Absolutum hoc opus: editum a Reuerendo ma
 gistro fratre Didaco de Deça ordinis predica
 torum. a Magni ac Serenissimi principis Hispani
 arũ Sicilie rē. preceptore. In defensiones sancti
 Thome: hispalis per a Depnardum vngut Ale
 manum ⁊ Stanislaum polonũ socios. Anno sa
 lutis cristiane a Dillesimo quadringentesimo no
 nagesimo primo. Die vero quarta mēsis februa
 rij.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Inc

159

Flatta a gl. 1 (a')

